

Bevæpning av politiet

For sikkerhets skyld?

Christina Helen Helstad og Silje Madelene Ingjer

Masteroppgave i kriminologi
Institutt for kriminologi og rettssosiologi

Juridisk fakultet
UNIVERSITETET I OSLO

23.5.2016

Bevæpning av politiet

– for sikkerhets skyld?

© Christina Helen Helstad og Silje Madelene Ingjer

2016

Bevæpning av politiet – for sikkerhets skyld?

Christina Helen Helstad og Silje Madelene Ingjer

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Hurtigtrykk, DSS

Sammendrag

Tittel: Bevæpning av politiet – for sikkerhets skyld?

Av: Christina Helen Helstad og Silje Madelene Ingjer

Veileder: Heidi Mork Lomell

Ved: Institutt for kriminologi og rettssosiologi,

Det juridiske fakultet,

Universitetet i Oslo.

Våren 2016.

Norge er et av få land i verden som ikke har et generelt bevæpnet politi. Etter at Politiets Fellesforbund vedtok å jobbe for generell bevæpning i 2012, har bevæpningsdebatten vært. Den midlertidige bevæpningen som ble innført i 2014 førte til at temaet fikk enda større oppmerksomhet, både innad i politiet og fra media og publikum. Temaet for oppgaven er de sentrale argumentene i bevæpningsdebatten hos politi- og publikumsgrupper, og hvordan disse belyser bevæpningsspørsmålet fra ulike samfunnsgruppers perspektiver. Oppgaven tar også for seg hvordan de ulike gruppenes argumentasjon kan belyses fra et historisk perspektiv. Avhandlingen ser på hvordan de ulike gruppenes perspektiver kan ses i lys av politiets sivile preg, politiets og publikums trygghet eller utrygghet og hvordan tilliten til det norske politiet synliggjøres gjennom måten man argumenterer på.

Det empiriske grunnlaget for oppgaven består av 6 fokusgruppeintervjuer. To av gruppene bestod av operativt politi (operativt godkjent personell; IP-personell 1-5 som har skytegodkjenning). Publikumsgruppene besto av studenter, to grupper med pensjonister og unge menn med minoritetsbakgrunn. Vi har drøftet hvordan deres ulike perspektiver kan bidra til å belyse argumentene i bevæpningsdebatten. Vi har også anvendt narrativ analyse på episodene som ble fortalt under intervjuet. Vi la da til grunn at argumentene kunne forstås som legitimerings- og nøytraliseringsteknikker. I intervjuene våre kommer det frem hvordan ulike politi- og publikumsgrupper begrunner og legitimerer sine argumenter angående bevæpning.

Vi så dette særlig relevant da det gjaldt utveksling av hendelser og episoder i politigruppene.

Oppgavens teoretiske perspektiver er hovedsakelig kriminologisk og politisosiologisk forskning. Vi har anvendt flere perspektiver for å se på argumentasjonen som ble fremlagt. Vi tok i bruk risikoteori for å belyse hvordan politi og publikum oppfatter risiko på ulike måter. For å forstå politibetjentenes argumenter var et teoretisk perspektiv på ulike politistiler og -kulturer en viktig bakgrunn. Å se argumentasjonen i lys av makt som et teoretisk perspektiv var også relevant for oss, da politiet kjennetegnes av at de har statens monopol på bruk av fysisk makt og tvang overfor publikum for å opprettholde ro og orden i samfunnet. Vi ønsket også å se om argumentene fra publikumsgruppene i bevæpningsdebatten kunne være forankret i grad av tillit til politiet.

Med grunnlag i disse perspektivene har vi drøftet hvordan de ulike argumentene ble begrunnet, legitimert og vurdert ut ifra motstridende argumenter. Særlig gjalt dette subjektive opplevelser av det norske politiets sivile preg, nye utryggheter forbundet med skytevåpen, subjektive oppfatninger når det kommer til trygghet for politi og publikum, og hvordan ulike virkelighetsoppfatninger påvirket hvordan man argumenterte for og i mot dagens bevæpningsordning. De ulike argumentene fra politiet og publikums side gjenspeiler hvor ulike utgangspunkt de vurderer hva som er viktig og hva som ikke veier like tungt når det kommer til bevæpningsspørsmålet.

Tusen takk...

Til vår veileder Heidi Mork Lomell for din veiledning, støtte og positivitet gjennom året. Hver veiledningstime var motiverende!

Til Liv Finstad for gode innspill, tips, litteratur og triks.

Til Wenche for korrektur.

Til Synne. Vi hadde ikke klart oss uten.

Til Christian og Andreas for tålmodighet.

Til familie og venner for støtte.

Til alle våre informanter for empirien.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Problemstilling	1
1.2	Tema: bevæpning	2
1.2.1	Dagens ordning	4
1.2.2	Historisk perspektiv: en “pansret neve” eller en “fløyelshanske”?	4
1.2.3	To parallelle debatter: midlertidig og permanent bevæpning	9
1.3	Tidligere forskning	10
1.4	Oppgavens avgrensninger	14
1.5	Oppgavens oppbygning	14
2	Teoretiske perspektiver	16
2.1	Risiko og sikkerhet	16
2.2	Politikultur	17
2.3	Makt	19
2.4	Tillit	20
2.5	Narrativ kriminologi: legitimerings- og nøytraliseringsteknikker	21
3	Metode	25
3.1	Fokusgruppeintervju: hva og hvorfor	25
3.1.1	Utvalgsriterier og sammenlignbarhet	26
3.1.2	Rekruttering	29
3.1.3	Intervjuguide	32
3.1.4	Å samtale i gruppe	34
3.1.5	Førforståelser	35
3.1.6	Vår rolle som forskere	35
3.1.7	Gjennomføring og refleksjoner	36
3.2	Analyse	40
3.2.1	Innholdsanalyse og analyse av argumenter	41
3.2.2	Narrativ analyse	42
3.2.3	Andre datakilder	43
3.3	Forskningsetiske hensyn	44
3.4	Vitenskapelig kvalitet	44
3.5	Tips til leseren	46

4	Argumentasjon i bevæpningsdebatten.....	48
4.1	Sammendrag av intervjuene.....	48
4.1.1	Politigruppene.....	48
4.1.2	Publikumsgruppene	49
4.2	Folkets politi.....	50
4.2.1	Politiet mister sitt sivile preg	51
4.2.2	Skytevåpen er et aggressivt element	58
4.2.3	Økt avstand til publikum.....	61
4.2.4	Svekkes tilliten?	66
4.3	De viktige minuttene	69
4.3.1	Muligheten til å planlegge en væpnet aksjon reduseres	69
4.3.2	Terskelen for å bruke skytevåpen vil synke	74
4.3.3	Hva bør de viktige minuttene brukes til?.....	78
4.4	Nye utryggheter med skytevåpen	79
4.4.1	Lovbrytere vil ruste opp for å møte politiets maktmidler.....	79
4.4.2	Fremtidige politifolk vil ha ikke erfaring med å gå ubevæpnet	83
4.4.3	Vådeskudd senker tryggheten til politi og publikum	85
4.4.4	Bevæpning vil føre til bedre oppgaveløsning.....	88
4.4.5	Fremtidsfrykt	94
4.5	Publikums trygghet.....	97
4.5.1	Publikums trygghet svekkes.....	97
4.5.2	Bevæpningen kan virke mot sin hensikt	107
4.5.3	Å høyne et høyt trygghetsnivå	114
4.6	Politiets sikkerhet	115
4.6.1	Politiet kan i større grad ivareta egen sikkerhet	116
4.6.2	Politiet må beskytte seg selv - de er siste skanse	120
4.6.3	For sikkerhets skyld?	123
5	Å være beslutningen verdig.....	125
5.1	Mistillit fra Politidirektoratet.....	125
5.2	Frustrasjon rundt å føle at man ikke blir hørt	126
5.3	Hvem bør ta beslutningen?	128
6	Avslutning.....	130
6.1	Videre forskning.....	133

Litteraturliste	134
Vedlegg 1: Intervjuguide, politiet og publikum	141
Vedlegg 2: Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet.....	145
Vedlegg 3: Godkjenning fra NSD.....	147

1 Innledning

Norge er et av få land i verden som ikke har et generelt bevæpnet politi. Debatten rundt dette har pågått i lang tid – kanskje lenger enn de fleste av oss er klar over. Etter at Politiets Fellesforbund vedtok å jobbe for generell bevæpning i 2012, tok debatten seg opp. Den midlertidige bevæpningen som ble innført i 2014 førte til at temaet fikk enda større oppmerksomhet, både innad i politiet og fra media og publikum. Vi valgte dette temaet fordi vi er fascinert av bevæpningsdebatten og argumentene som har kommet frem, både for og imot bevæpning av norsk politi. Vi ønsker å se nærmere på de sentrale argumentene i bevæpningsdebatten hos politi- og publikumsgrupper, og forsøke å belyse bevæpningsspørsmålet fra ulike samfunnsgruppers perspektiver. Vi tenker at erfaringene politi og publikum har hatt med den midlertidige bevæpningen kan bidra med nyttige argumenter i beslutningen om en eventuell fast bevæpning av norsk politi.

1.1 Problemstilling

Problemstillingen for oppgaven er som følger:

Hvordan argumenterer politiet og ulike publikumsgrupper for sine standpunkter i bevæpningsdebatten?

Underproblemstillinger for oppgaven er:

- Hvilken betydning kan ulike effekter av bevæpning ha for publikums tillit til politiet?
- På hvilke ulike måter brukes responstid som et argument for og imot bevæpning?
- Hvilke forestillinger har ulike grupper om kortsiktige og langsiktige effekter av bevæpning?
- På hvilke måter brukes trygghet som et argument for og imot bevæpning?
- Hvem bør bli hørt og tatt hensyn til i bevæpningsdebatten?

Problemstillingene omhandler hvordan de ulike gruppene legger frem og reflekterer rundt sine standpunkter om bevæpning av norsk politi. Vi ønsker å undersøke hvilke effekter av bevæpning som kan påvirke tillitsforholdet mellom politi og publikum, og hvilke forestillinger de ulike gruppene har om effekter på kort og lang sikt.

I tillegg vil vi undersøke hvordan innholdet i de ulike argumentene kan benyttes på begge sider av debatten; både for og imot bevæpning. Ut ifra dette vil vi reflektere over hvem som bør bli tatt hensyn til i bevæpningsdebatten og beslutningen om en eventuell fast bevæpning av norsk politi.

1.2 Tema: bevæpning

Debatten om permanent bevæpning av norsk politi blusset opp igjen i kjølvannet av terrorhandlingene 22. juli 2011, der politiet fikk betydelig kritikk for sitt arbeid.

Undersøkelser gjennomført av Liv Finstad (2011; 2012) viser at store deler av politiet var imot en generell bevæpning på tidspunktene da undersøkelsene ble foretatt. 8. november 2012 vedtok Politiets Fellesforbund (heretter kalt PF) å jobbe for generell bevæpning av norsk politi (Johannessen 2015).

Politiets sikkerhetstjeneste (heretter kalt PST) foretar årlig en trusselvurdering av Norges sikkerhet og nasjonale interesser. Etter at PST og sittende justisminister Anders Anundsen innkalte til pressekonferanse for å informere om den overhengende terrorfaren 24. juli 2014, ble beslutningen om å bevæpne politiet midlertidig tatt.

Norge var nå i unntakstilstand når det kom til bevæpning (Johannessen 2015:214). Det ble også utstedt bevæpnet vakthold på sentrale objekter rundt om i Norge. Opplysningene PST og Etterretningstjenesten hadde mottatt antydte at det var IS-terrorister på vei mot Norge, med planer om å begå terror på norsk jord innen kort tid (Johannessen, 2015). Noen dager senere kom informasjon fra etterretningstjenesten i et fortsatt ukjent sør-europeisk land, om at tiltakene norske myndigheter hadde satt i gang hadde avskrekket terroristene (Johannessen 2015:163). Dette førte til at Justis- og beredskapsdepartementet, sammen med PST

og Politidirektoratet (heretter kalt POD), den 31. juli opplyste om at trusselnivået var redusert, og beredskapstiltakene som ble innført 24. juli ble dermed avviklet.

I etterkant av beredskapen ble imidlertid ikke bevæpningen av politiet avviklet, og i oktober 2014 gikk PST ut med melding om at IS oppfordret sine følgere til å gå til angrep på politi- og militærtjenestepersonell, noe som var begrunnelsen for en videre midlertidig bevæpning av politiet. Denne midlertidige bevæpningen er blitt forlenget flere ganger, noe Tor-Geir Myhrer (2014) ved Politihøgskolen har påpekt at er i strid med våpeninstruksen. Han konkluderte i sin rapport med at instruksen ikke gir hjemmel for langvarig, tidsubegrenset og generell bevæpning, slik POD ønsket (Myhrer 2014). I etterkant av Myhres utredningsrapport for Justis- og beredskapsdepartementet i 2014, ble våpeninstruksen for politiet endret ved vedtak 2. juli 2015, og trådte i kraft 1. april 2016. Den tidligere våpeninstruksen, som Myhrer baserte sin utredningsrapport på var blant annet § 10, første ledd bokstav a og b, uttrykte at det “å trygge polititjenestepersonene er et sentralt og legalt grunnlag for bevæpning”, og at det var viktig for borgernes trygghet at politiet ikke ble satt ut av spill med vold eller trusler om vold. I den nye instruksen finner vi igjen noe av ordlyden i § 3-2, første ledd, bokstav a: “Bevæpning med skytevåpen kan skje når omstendighetene gir grunn til å tro at tjenestepersonene i tjenesteoppdraget kan komme til å stå overfor en situasjon som er særlig farlig for dem eller andre” (Lovdata 2015).

Når det gjelder effektivt politiarbeid og bevæpning, er det blitt diskutert hvorvidt operativt politi vil kunne handle effektivt i skarpe situasjoner som krever at politiet har rask tilgang til våpen, dersom dette befinner seg i våpenkassen i bilen og ikke på politiet selv. I forbindelse med trusselvurderingen for 2015, mente PST at det var forventet at det ville forekomme et angrep på norsk jord i denne perioden (PST 2015). Den direkte trusselen mot politi og militære tjenestemenn var grunnlaget for den midlertidige bevæpningen, men dette gjenoppvekket diskusjonen om en permanent bevæpning av politiet.

5. mai 2015 sa Stortinget nei til generell bevæpning av norsk politi, men denne problemstillingen vil trolig komme på dagsorden igjen. Den midlertidige bevæpningen varte fra november 2014 til den ble avsluttet den 3. februar 2016, før den ble innført kun for Oslo politidistrikt 22. mars, grunnet terrorangrep i Belgia. Den ble avsluttet den 27. mars. I skrivende stund er det norske politiet ubevæpnet. Mens datainnsamlingen foregikk var politiet midlertidig bevæpnet, med unntak av intervjuet vårt med distriktsgruppen og den ene pensjonistgruppen, som foregikk etter politiet ble avvæpnet i februar 2016.

1.2.1 Dagens ordning

For å se nærmere på debatten om bevæpning er det relevant å se på hvordan man løser bevæpning i norsk politi i dag. Metoden som brukes når politiet ikke er midlertidig bevæpnet, er fremskutt lagring. Fremskutt lagring vil si at skytevåpen er nedlåst i et sikret skrin i politibilen. Det skal bli gitt autorisasjon fra en overordnet, vanligvis politimesteren, til å bryte forseglingen på skrinet. Når det oppstår en akutt situasjon, slik som et væpnet ran eller lignende, trenger man ikke å få godkjennelse til å ta ut våpenet. Når forseglingen på skrinet er brutt, er man per definisjon bevæpnet. Bruk av våpen skal være siste alternativ for maktbruk fra politiets side. Før politiet får lov å bevæpne seg, må de vanligvis ha tatt i bruk alle andre midler i maktpyramiden først (dette vil vi beskrive nærmere i kap 2.3). Tiden mellom forespørsel og tillatelse til bevæpning, skal brukes til å “fryse” situasjonen slik at man har muligheten til å oppnå kontroll og til å finne mildere løsninger for maktbruk (Myhrer og Strype 2010; Finstad 2013; Lovdata 2015).

1.2.2 Historisk perspektiv: en “pansret neve” eller en “fløyelshanske”?

Vi vil presentere bevæpningsdebattene i tiden fra før første verdenskrig og mer eller mindre frem til i dag. Vi ønsker å fokusere på i hvilke sammenhenger debatten har blusset opp og hvordan den tidligere har blitt løst. Når vi ser tilbake på hvordan debatten tidligere har forløpt, kan vi se at hovedtrekkene bærer en slående likhet med dagens debatt. Flere kan ha en forestilling om at bevæpningsdebatten er på dagsorden for første gang, derfor mener vi det er viktig å ha med et historisk perspektiv på temaet.

I *Politikrigen* skriver Thomas Mathiesen at “et desentralisert og sivilpreget politi er positivt ladede begreper som alle kan enes om” (1979:9). Likevel har det vært ansente tider i Norge, hvor det har vekslet mellom ulike tilnærminger når det gjelder bevæpning av norsk politi. Det som har vært gjennomgående for den stadige oppblussingen av bevæpningsdebatten, kan kort oppsummeres med hvordan *frykten for en ukjent fare i ekstraordinære tider* fremkaller en følelse av å ha behov for et bevæpnet politi. Som yrkesgruppe har politiet monopol på sitt fag. De har meninger om hvordan jobben skal gjøres og hvilke oppgaver som skal prioriteres. Forholdet mellom politi og samfunn er, ifølge Per Ole Johansen (1989), en prosess og ikke

statisk “med “tjener”- eller “herre”-roller som er fastlåst en gang for alle.” Politiets stilling kan endres over tid (1989:16).

To politistiler

Fra mellomkrigstiden kunne man observere to politistiler i Norge; den “myke” og den “harde” siden, ifølge Johansen (1989). Før 1937 var politiet kommunalt og desentralisert, noe som tilsa at kontakten med publikum hovedsakelig foregikk i forbindelse med serviceoppgaver, og ble ansett som “myke” politioppgaver. Likevel var politiet gjenstand for kritikk og motvilje. I stor grad dreide dette seg da om at politiet hadde en del upopulære kontrolloppgaver under arbeidskonflikter og datidens politiske demonstrasjoner. Revolusjonen i Russland på 1920-tallet hadde tidligere formet et håp i arbeiderklassen, og en tilsvarende frykt i borgerskapet for at noe lignende skulle skje i Norge (Johansen 1989).

Statspolitiet, også kalt “det harde politiet”, var et utrykningspoliti som ble opprettet i 1931, og som skulle bekjempe opprør ved demonstrasjoner. Deres aggressive tilnærming til demonstrasjoner gikk blant annet ut på å bevæpne store styrker med våpen og gass, tidlig i forløpet, selv om de i ordinær tjeneste var ubevæpnet. Dette mente lokalpolitiet (“det myke politiet”) at kunne føre til en større avstand mellom politi og befolkning. Til tross for at det ble gjort unntak i henhold til bevæpning ved demonstrasjoner og arbeidskonflikter som en konsekvens av datidens revolusjonsfrykt, forble politiet ubevæpnet i det daglige, etter vurdering fra Justisdepartementet (Johansen 1989).

Våpendebatten

Under en debatt i 1919 uttalte politimesteren i Bergen at “politiet bør søke at gjøre sig til publikums venner og ikke dets fiender” (Johansen 1989:42). Her forsøkte han å advare mot at politiet skulle bære våpen. Embetsmennene i Kristiania var enige i dette, og mente at det ville oppstå en “uvilje” mot politiet ved eventuelle misbruk, men også at dette kunne “gjøre overordentlig skade” (Johansen 1989:42). Debatten om politiets bevæpning ble tatt opp i hvert tilfelle der betjenter hadde blitt utsatt for vold. Argumentet handlet om at bevæpning var nødvendig for politiets egen sikkerhet.

Slik som i dagens debatt om bevæpning av politiet, kunne man se en lignende debatt i forbindelse med revolusjonsfrykten på 1920-tallet. Frykten for voldsforbryteren har også tidligere vært et hovedargument for å bevæpne politiet. Argumentet endret seg for øvrig i takt med revolusjonsfryktens oppblomstring. Embetsmennene ønsket da bevæpning i visse situasjoner der det kunne oppstå “uroligheter og overfald overfor myndighetene” (Johansen 1989:43). Opprør rundt om i Europa rystet myndighetene, og politiet burde være forberedt på angrep. Man ønsket å beskytte bygningsmasse og politifolk ved å ruste opp med våpen og sikring av politiets bygninger. Til tross for dette var bevæpningen selektiv. Ikke alle våpen kom fra Justisdepartementets bestilling, noen skaffet det på egenhånd, andre våpen ble bestilt fra militæret, og noen ble til og med utstyrt med våpen som tidligere hadde blitt beslaglagt av politiet. Kun våpnene som var bestilt av Justisdepartementet ble båret synlig (Johansen 1989).

Før revolusjonsfrykten trådte inn, advarte Justisdepartementet mot å bære våpen, da de mente at det å bruke våpenet riktig i stor grad var avhengig av et kaldt hode hos den enkelte politimann i en opphetet situasjon. De fryktet også at bevæpningen ville provosere mengden, heller enn å avskrekke den. Til tross for at revolusjonsfrykten hadde dempet seg noe i 1931, mente man at å utruste politiet med våpen ville fremheve deres evne til å gå til kamp og dermed avskrekke under sosiale uroligheter. Statspolitiet ble et fungerende opprørspoliti, og skulle være et elitepoliti utstyrt med våpen, uten skrupler eller kommunist sympatisører (Johansen 1989:48).

I årene fremover herjet statspolitiet med arbeiderbevegelsen under demonstrasjoner. Demonstrantene ble slått hardt ned på av “samfunnets pansrede neve”, som statsminister Peder Kolstad kalte statspolitiet (Johansen 1989:50). De ble utstyrt med de våpen staten så som nødvendige, og våpnene ble båret åpent som i en demonstrativ maktparade. Både rolige og opprørske demonstrasjoner falt i statspolitiets favør, ifølge dem selv. De rolige grunnet maktoppvisning, og de opprørske som en smak på hva som kunne utfoldet seg dersom de ikke hadde tatt grep så tidlig som de gjorde (Johansen 1989).

Forespørselen om en større frihet til bruk av våpen i ulike situasjoner, og flere våpen generelt, kom fra politiets harde side. Argumentet for større handlingsfrihet rundt våpenbruk ble blant annet begrunnet med at man ikke alltid hadde tiden på sin side

da man skulle vurdere situasjoner. I tillegg ønsket man at våpenet skulle bæres synlig, grunnet tro på avskrekkingseffekten. Ifølge Johansen, hevdet *Politiembetets Blad* i 1933 at “rettsordenen og statsautoriteten vil bli utsatt for så hårde angrep i nær fremtid at *alt* politi må settes i bedre kampberedskap” (1989:76-77).

Motstanderne av statspolitiet mente at militariseringen av politikorpset var en negativ kraft, og at denne typen politi ville miste kontakten med publikum. Hendelser med skytevåpen blant publikum, eller mistanker om besittelse, sto oftest som en forløper til de stadig oppblussende debattene om allmenn bevæpning av norsk politi. Væpnet politi under arbeidskonflikter og demonstrasjoner var vanlig på 1920 og 30-tallet, men i daglig tjeneste var staten fortsatt kritisk til et væpnet politi. Det vil si at man i ekstraordinære situasjoner så det som et passende tiltak med bevæpnet spesialpoliti. Det skulle vise seg at revolusjonsfrykten som hadde hatt høy tilstedeværelse på store deler av 1920-tallet, ikke ga seg med det første. Den hadde satt dype spor. Politiets militaristiske tendenser viste seg i at utrykningspolitiet alltid stod på ”beredten”, og at politistyrken ble rustet opp, da konfliktnivået var lavere enn på lenge (Johansen 1989).

Da Norge ble okkupert av Tyskland under andre verdenskrig, skjedde ingen umiddelbar bevæpning av de ulike politistyrkene. Det uformelle og sivile preget politiet hadde, i form av kontakten med publikum og serviceoppgavene, var ikke lenger til stede da statspolitiet gjenoppsto i 1941. “Oppgavene var (...) ensidig brutale”, ifølge Johansen (1989:218), og dette forsterket politiets militarisererte preg. Statspolitiet overtok i denne perioden flere beredskapsoppgaver, noe som bidro til det harde uttrykket. Det ordinære politiet fikk også flere slike oppgaver, selv om statspolitiet hadde det hardeste uttrykket (Johansen 1989).

“Forholdet mellom politi og publikum forandrer seg når samfunnet forandrer seg. Større byer, en mobil befolkning og nye befolkningsgrupper som det er vanskeligere for politiet å identifisere seg med, bidrar til et fjernere forhold” (Johansen 1989:224). Bruk av biler og utskiftning av mannskap bidrar også til distansering mellom politi og publikum. Et hardt uttrykk ga upopulært omdømme slik som vi kunne se hos statspolitiet i sin tid. “Bevæpningen og feltuniformene ga befolkningen inntrykk av at dette var folk som hadde kommet for å slåss”, ifølge Johansen (1989:226). “Det bidro ytterligere til å forsterke avstanden til publikum. De eneste statspolitiet hadde et nært

forhold til, var hverandre. Isolasjon av politiet i forhold til samfunnet på den ene side, og krav om intern politisolidaritet på den annen siden, er kjente trekk ved politistyrker som står overfor en legitimitetskrise” (Johansen 1989:226).

Et sterkt fiendebilde bidrar til å øke det følte behovet for opprustning på utstyrfronten. Statspolitiets strategi var å kunne vise til vellykkede aksjoner når en konflikt gikk rolig for seg. Statspolitiet tok da æren for at det ikke hadde blitt voldsommere siden opprørerne kjente til statspolitiet. Dersom konfliktene økte i omfang da statspolitiet ankom, tolket de også dette positivt. Dette rettferdiggjorde de ved å hevde at opprøret hadde blitt enda verre dersom de ikke hadde grepet inn så tidlig som de gjorde. Dermed kunne statspolitiet hevde å være vellykket uansett, samtidig som dette styrket argumentet om at de skulle tildeles enda mer ressurser ettersom statspolitiet mente at demonstrasjoner i fremtiden ville bære preg av en enda “voldsommere karakter” (Johansen 1989:229).

Hva kan vi lære av historien?

For å se på hva vi kan lære av historien vil vi dra noen paralleller til dagens bevæpningsdebatt. Vi kan også i dag, som historikken viser, se at politiet har både et “mykt” og et “hardt” uttrykk. Politiet arbeider med forebygging og har også fokus på serviceoppgaver. Det å gå inn med en forhandlende tilnærming når man forholder seg til publikum, kjennetegnes som den “myke” politistilen. Det harde uttrykket viser seg ved fokus på å vise makt og å ha en autoritær tilnærming i publikumsmøter.

Dagens bevæpningsdebatt viser seg å ha likhetstrekk med tidligere debatter om samme tema. Frykten for en ukjent fare i ekstraordinære tider fremkalte en følelse av behov for et bevæpnet politi. Frykten for en ukjent fare fremkaller i dag en følelse av å ville beskytte seg selv. Den gangen var det revolusjonsfrykten som rådet. I dag kan vi se hvordan frykten for terror spiller på det samme ønsket om økt beskyttelse. På 1920-tallet blusset debatten om politiets bevæpning opp når politibetjenter hadde blitt utsatt for vold. Argumentene handlet da om at bevæpning var nødvendig for politiets egen sikkerhet. Dette kan vi også se i dagens bevæpningsdebatt, da det blir argumentert for at bevæpning er nødvendig for å ivareta politiets egensikkerhet. Risikoen for at politiet kunne gjøre feil ved bruk av våpen, var en bekymring den gang, slik den også er det i dag. Argumentet i dag dreier seg om frykten for at

bevæpningen av politiet vil føre til at både politi og publikum oftere blir skadet som en følge av dette og vådeskudd.

Det tidligere argumentet om at man fryktet at en militarisering av politiuniformen ville føre til økt avstand mellom publikum og politi, kan vi også se i dag. Det ble hevdet at våpen i uniformen ville føre til at man i større grad blandet militær og politi. Dette er også et relevant argument i debatten i dag. Som vi kan kjenne igjen, er det i dagens debatt diskusjon om hvorvidt bevæpning vil påvirke politiets sivile preg, og dermed kontakten mellom politi og publikum.

Våpen som et element som skal virke avskrekkende er i dag et argument for bevæpning. Dette var også et argument i mellomkrigstiden, da man mente at våpen båret synlig hadde en avskrekkende effekt. Vi kan også se på argumentet om tid. Både før og nå brukes dette for å argumentere for en bevæpning da man ikke alltid har tiden på sin side i uforutsette situasjoner, og at det da heller er bedre å alltid ha våpenet klart.

På samme måte som vi kunne se at statspolitiet hevdet at deres aksjoner mot demonstrasjoner alltid endte vellykket så lenge de var til stede, finner vi lignende argumentasjon i dag, da det blir vist til et stadig mer krevende kriminalitetsbilde som bekrefter nødvendigheten av å bære våpen.

1.2.3 To parallelle debatter: midlertidig og permanent bevæpning

Da vi startet på vår oppgave var den midlertidige bevæpningen igangsatt, derfor velger vi å gjøre kort rede for hovedtrekkene i den debatten først. Etter at det ble innført en midlertidig bevæpning av politiet i november 2014, raste debatten om hvor midlertidig bevæpningen faktisk var. En midlertidig bevæpning varer to måneder av gangen, men ble i denne perioden, fra november 2014 til februar 2016, forlenget. Kritikken omhandlet at dette var en strategi for å snikinnføre en permanent bevæpning. På den andre siden ble spørsmålene stilt om hvem som i så fall skulle tørre å avvæpne politiet igjen. For hva om det, i etterkant, gikk et politiliv tapt, eller om en politibetjent ble skadet. I et forsøk på forsoning med begge parter i debatten, og grunnet vådeskudd valgte POD å innføre en ny ordning. Våpnene skulle ikke

lenger være skarpe til enhver tid og våpen og ammunisjon skulle oppbevares separat på kroppen.

Debatten om permanent bevæpning strekker seg lenger tilbake i tid enn det mange kanskje husker, noe vi gikk gjennom i historiedelen tidligere i kapittelet. Nylig (2015) vedtok Stortinget enstemmig at vi ikke skulle ha et permanent bevæpnet politi, til tross for at PF hadde jobbet for dette siden 2012. Forskning har blitt kritisert av tilhengere av bevæpning for å være farget av standpunkt (imot) i debatten (Johannessen 2015).

Kort fortalt handler debatten om at den ene siden ønsker at politiet skal være bedre rustet til å møte et stadig mer krevende kriminalitetsbilde, mens man på den andre siden mener at dette vil ha en alvorlig innvirkning på det norske samfunnet, som er vant til et ubevæpnet politi. Samfunnsutviklingen er en sentral del av begge sidene i debatten.

1.3 Tidligere forskning

Da vi leste tidligere forskning på bevæpning av politiet, oppdaget vi at den i stor grad handler om hva som er eller kan bli effektene av en bevæpning; publikums oppfatning av politiet endrer seg, politiet avfyrer flere skudd og flere blir drept. Det er vanskelig å finne forskning som støtter bevæpning, noe vi erfarte da vi gjorde våre søk etter tidligere forskning på temaet, som flere med oss har opplevd (se Johannessen 2015; Finstad 2011). Til tross for dette kan man finne forskning som belyser de ulike argumentene i debatten.

I sin undersøkelse studerte Paavo Uusitalo ulike inntrykk og assosiasjoner til politiuniformen (1980). Uusitalos studenter fikk se ulike bilder av uniformerte politibetjenter, med og uten våpen som en del av uniformen. Uusitalo fant at politiets fremtreden, representert ved klær og væremåte, er like viktig for møtet mellom politi og publikum, som publikums fremtreden. Forskjellige typer uniformer vekket også ulike reaksjoner fra publikum. Uniformen uttrykker posisjonen til personen som bærer den, og påfølgende makt eller avmakt. Ut ifra uniformen kan vi bedømme hva

slags karakteristikkene uniformsbereren sitter på. Bildene der politiet ikke bar synlig våpen fremkalte assosiasjoner av et hjelpende og ikke-voldelig politi (“helper of the people”), og motsatt ble bildene av politibetjenter med synlig våpen assosiert med et politi med voldspotensiale, som en “folkets kommandør” (“commander of people”). Uusitalo peker på at våpeneffekten påvirker bedømmelsen av en politibetjent i uniform. Han konkluderer med at synlig våpen øker aggresjonen mot politiet selv, ikke nødvendigvis i den spesifikke konfliktsituasjonen, men at det bidrar til økte negative holdninger mot politiet. I et langtidsperspektiv påvirker derfor synlig våpen politibetjentens egensikkerhet i en negativ retning, og bevæpning av politiet kan også føre til et økt omløp av våpen blant kriminelle (Uusitalo 1980). Uusitalos undersøkelse har inspirert oss til å se nærmere på hvordan våre publikumsgrupper oppfatter politiets uniform, og deres forståelse av våpensymbolikk.

Ross Hendy (2014) ser på hva New Zealand kan lære av å se på de skandinaviske landenes bevæpningsløsninger. Han sammenligner statistikken på antall avfyrte skudd, hvor mange ganger skandinavisk politi har truet med våpen og har intervjuet kriminologer og politibetjenter i de forskjellige landene. De sentrale argumentene imot bevæpning som Hendy tar i betraktning er at: (1) en bevæpning av politiet vil forandre dets egenart og karakter, (2) politiet vil bli mer aggressive i sin interaksjon med publikum, og (3) risikoen for skade blir større, både for politi og publikum. Han ser på disse faktorene og kombinerer dem med sine tidligere forskningsfunn fra 2012 at; (1) myndighetene og politiledelsens retningslinjer former politiets villighet til å ta risiko, og (2) en bevæpning av politiet kan virke mot sin hensikt, til tross for at man innfører det av sikkerhetshensyn. Han så på disse faktorene i den skandinaviske settingen (hovedsakelig mellom Norge og Sverige), og fant at lands egne våpeninstruksjoner kan være effektive når det kommer til påvirkning på politiets atferd i kritiske situasjoner og den enkelte betjents problemløsningsferdigheter, og at dette kunne være av større betydning enn om betjenten var bevæpnet eller ikke. Til sist fant Hendy at politiet i de bevæpnede skandinaviske landene ikke nødvendigvis ble tryggere av å bære våpen. Det bevæpnede politiet *følte seg* i større grad tryggere med våpen, men våpenet økte ikke betjentenes faktiske sikkerhet (Hendy 2014). Dette fordi politiet ofte tok en større risiko når de var bevæpnet, noe som kunne føre til en *illusion of safety*; en falsk trygghet.

Johannes Knutsson og Annika Norée (2010) sammenligner statistikk på hvor ofte politiet i nordiske land avfyrer skudd eller truer med våpen. De viser i sin forskning hvordan dansk, svensk og finsk politi som er permanent bevæpnet, skyter mer enn det norske politiet. Danmark og Sverige har høyere tall på antall skadde og døde som følge av politiets skudd, og truer oftere med våpen enn det norske politiet. Finland og Norge har sammenlignbare lave tall når det kommer til å true med våpen og avfyre skudd, til tross for at finsk politi er bevæpnet og norsk politi er ubevæpnet. De har funnet at dette er et resultat av den finske våpeninstruksen som har blitt endret med formål om å begrense bruken av våpen, noe som er ansett som en vellykket reform, grunnet lave skadetall. De viser også hvordan Finland er det landet som skyter minst med bevæpnet politi i Norden. Knutsson og Norée har sett på om bevæpning fører til at politiet skyter og dreper flere. Denne type statistikk brukes (og kritiseres) i debatten rundt bevæpning. Deres funn har inspirert oss til å undersøke hvordan våre grupper argumenterer rundt skadeomfang når det kommer til bevæpning av politiet.

Stig O. Johannessen (2015) beskriver utviklingstrekk i politiet ved å bruke forskning og dokumentasjon på bevæpningsdebatten, og diskuterer hvordan argumentasjonen rundt bevæpning har foregått både innad og utad fra politiets side. Han kommer frem til at forskningen sier at det er få eller ingen legitime argumenter for bevæpning. Han viser til Finstad (2011) og forklarer at det ikke finnes noen dokumentasjon på at politiet i Oslo blir mer hyppig skadd eller drept enn i andre politidistrikter, til tross for at de bevæpner seg oftere. Han mener at argumentasjonen for bevæpning blir formet ut ifra propagandaaktige argumenter som klinger godt, men som ikke har et forskningsbasert gyldig grunnlag. Argumentasjonen blir tatt for å være kunnskap fordi vi har tillit til de som uttaler seg, samtidig som kritikken mot bevæpning blir møtt med hersketeknikker (Johannessen 2015:200). Det eneste legitime kriteriet han peker på, er å bruke våpen for å hindre at liv går tapt, men at dette avhenger av typen kriminalitet, og at det generelle kriminalitetsbildet ikke kan brukes til å begrunne bevæpning. Statistikken viser at det ikke er en økning i bruk av våpen eller livstruende kriminalitet i Norge.

Finstad har gjennomført to undersøkelser som kartlegger operative politifolks standpunkt til bevæpning, henholdsvis i 2011 og 2012. Undersøkelsen fra 2011 viser at omtrent 60 prosent var imot, 20 prosent var for, mens 20 prosent ikke hadde tatt

standpunkt (Finstad 2015:229). I 2012 var antallet imot noe lavere; 52 prosent. 42 prosent var for, mens 7 prosent ikke hadde tatt stilling (Finstad 2012:3).

Finstad (2011) skrev rapporten “Politi og bevæpning – Hvordan kan nyere forskning informere diskusjonen om norsk politi bør bli permanent bevæpnet?” etter oppdrag fra Bevæpningsutvalget i PF, der hun oppsummerer nordisk og internasjonal forskning på området. Finstad oppsummerer noen hovedpoenger som kan oppfordre til videre diskusjon om bevæpning, som også kan være relevante for oss. Hun fant at de fleste politioppdrag i andre vestlige land løses uten bruk av makt, inkludert skytevåpen. I tillegg fremhever hun hvordan bruk av skytevåpen alltid vil være siste utvei i maktutøvingen. Her kommer hun frem til at skaderisiko påvirkes blant annet av opplæring og ferdigheter, da Finland med et bevæpnet politi ikke skiller seg fra Norge når det gjelder skadestatistikk. Hun vektlegger at det likevel må tas hensyn til andre mulige samfunnsmessige konsekvenser. Finstad ser også til Sverige, og fant at et bevæpnet politi ikke er bedre beskyttet enn et ubevæpnet. Dersom politiet bevæpnes, kan det derimot føre til mer vold med skytevåpen mot politiet selv. Hun avslutter med å påpeke foreløpige mangler på forskning på dette området, da hun etterspør forskning på hvilken betydning bevæpning kan ha for håndtering og deeskalering av kritiske situasjoner, samt avskrekking for lovbrøyttere (Finstad 2011:48-49). Vi ønsker å bidra til en ny innfallsvinkel på bevæpningsproblematikken ved å ta med et midlertidig bevæpnet politis egne opplevelser, publikums erfaringer med dette, og ved å finne hvilke argumenter de ulike gruppene vektlegger.

Tidligere forskning har hovedsakelig fokusert på effekter av bevæpnet politi. Her finner vi flere tallmessige fremstillinger, da dette er viktig for å se hvordan land med bevæpnet politi skiller seg fra ubevæpnede. Vi har ikke funnet tidligere forskning som har gjort det vi gjør. I intervjuene våre kommer det frem hvordan ulike politi- og publikumsgrupper begrunner og legitimerer sine argumenter angående bevæpning, noe vi har foretatt en analyse av. Vi har funnet at hvilket standpunkt man har til bevæpning kan påvirke hvordan man velger å argumentere for sitt standpunkt. Finstad (2011:49) påpeker at det er mangel på forskning på hvilken betydning et bevæpnet politi kan ha for avskrekking av lovbrøyttere, samt deeskalering og håndtering av kritiske situasjoner. Dette var temaer politigruppene våre diskuterte i sine intervjuer, og som vi har sett nærmere på.

Vi er heller ikke kjent med forskning som tar utgangspunkt i et land som har vært ubevæpnet, for så å bli bevæpnet – og bli avvæpnet igjen.

1.4 Oppgavens avgrensninger

Vår hensikt med denne oppgaven er å kartlegge hvordan ulike grupper i publikum og i politiet argumenterer for de ulike standpunktene i debatten om bevæpning, og hvilke forestillinger man har rundt temaet. Vi ønsker ikke å gi et tydelig svar på hvilke effekter en eventuell fast bevæpning vil være i Norge. Da vi fokuserer på argumentasjon vil vi derimot finne ulike forestillinger om hvilke effekter politi og publikum mener kan være tenkelige. Vi vil ha fokus på argumenter, og ulike årsaker til hvorfor man argumenterer på den måten man velger å gjøre. Dette vil vi belyse ut ifra tidligere forskning og teoretiske perspektiver, noe som vil føre til at vi kan vurdere argumentasjonen i en større sammenheng.

1.5 Oppgavens oppbygning

Innledningsvis tar vi for oss en rask gjennomgang av debattene rundt midlertidig og permanent bevæpning, tidligere forskning på bevæpning av politiet, samt et blikk tilbake i tid for å se hvordan den permanente debatten tidligere har foregått, og hva som den gangen var de sentrale argumentene og de utløsende faktorene for debatten. I kapittel to går vi inn på de relevante teoretiske perspektivene i oppgaven. Her beskriver vi risiko, sikkerhet og trygghet, politikultur, makt, tillit og legitimerings- og nøytraliseringsteknikker i narrativ kriminologi, og påfølgende hvordan dette er relevant for vår oppgave. I kapittel tre vil vi gå igjennom metoden vi brukte for å hente inn materialet vi har analysert i oppgaven. I kapittel fire analyserer vi våre funn fra intervjuene. Vi har bygget opp kapitlene i denne delen etter kjente argumenter i bevæpningsdebatten. Bevæpningsutvalget gjorde dybdeintervjuer med syv PF-medlemmer med ulike standpunkt i bevæpningsdebatten. Medlemmene var i IP kategori 1 - 4, og argumentene deres baserte seg på erfaringer og tanker rundt bevæpning, dette i likhet med vårt utvalg i politiet. Bevæpningsutvalget (2011) oppsummerte de viktigste argumentene for og imot bevæpning som kom frem i Bevæpningsutvalgets rapport fra 2011 (2011:16-17; Johannessen 2015:151-153). Vi har

basert våre argumenter på argumentene som kom frem her, med noen unntak, da vi så det nødvendig å legge til flere argumenter som informantene våre hadde fokus på. I kapittel fem vil vi reflektere rundt hvem som bør delta i beslutningen om en eventuell fast bevæpning av norsk politi. Her vil vi særlig se på hvordan politiet argumenter for at de bør bli hørt i bevæpningsdebatten. Hvert delkapittel i kapittel fire og fem vil avsluttes med en oppsummering og diskusjon av funn med tidligere forskning og teori. Avslutningsvis vil vi oppsummere våre funn i oppgaven i kapittel seks. Her vil vi også reflektere rundt hva som vil være relevant i tidligere forskning, og hvordan vår oppgave kan vise dette.

2 Teoretiske perspektiver

Vi ønsker å presentere hvilke ulike teoretiske perspektiver vi har lagt til grunn for oppgaven og som kan være relevante for vår problemstilling. Vi har valgt å belyse problemstillingen ved å benytte oss av teorier om risiko, sikkerhet og trygghet, politikultur, makt, tillit og legitimerings- og nøytraliseringsteknikker i narrativ kriminologi.

2.1 Risiko og sikkerhet

Vi har valgt å bruke risikosamfunnet, fordi store deler av debatten rundt bevæpning fokuserer på sikkerhet og risiko, både for politi, publikum og samfunnet generelt. “Risikosamfundet er et *katastrofesamfund*, hvor undtagelsestilstanden truer med at blive til normaltstanden” (Beck 1997:33). Ericson og Haggerty definerer risiko som; “*Risk refers to external danger, such as a natural disaster, technological catastrophe, or threatening behaviour by human beings*” (Ericson og Haggerty 1997:3). Risikoforståelsen som blir mest relevant for oss er “truende atferd av mennesker”, i tillegg til O’Malleys tydeliggjøring av hva risiko innen kriminologi er; “(...) *the probability of harm, the role of its calculation or assessment in making decisions about whether to perform criminal actions (...)*” (i Prinsloo og Ladikos 2006:114). Nye risikoer produseres i en samtidig prosess med vitenskapens og teknologiens fremskritt, og samfunnsmessige endringer. Vitenskapen er således en pådriver for oppdagelsen av nye risikoer. I et risikosamfunn styres vi direkte av det som skal gi oss sikkerhet. Anthony Giddens definerer sikkerhet som “*en situasjon hvor et spesifikt sett av farer motvirkes eller minimeres. Opplevelsen av sikkerhet hviler vanligvis på en balanse mellom tillit og akseptabel risiko*” (i Ericson og Haggerty 1997:85). I søken etter sikkerhet, søker vi kunnskap om risiko og støtter oss i stor grad på eksperter. Jo mer kunnskap vi opparbeider oss om risiko, desto mer kunnskap dukker opp om hvilke usikkerheter vi omgir oss med. Dette paradokset tilsier at risikosamfunnet er omsluttet av en negativ logikk som drives av fokuset på fare og tvilen på at faren blir motarbeidet tilstrekkelig (Beck 1997:37). Til tross for at

risiko er fremtiden man ønsker å forhindre, klarer man sjeldent unngå den. Det som er nytt i dag er at risikoer innehar potensiale til å ramme alle, og ikke bare de som er dårligere stilt, slik som i klassesamfunnet; “*Nøden er hierarkisk, smoggen er demokratisk*” (Beck 1997:49). Målet med risikosamfunnet er at alle blir skjermet for “smogens gift”. Drivkraften i risikosamfunnet er angsten, som igjen skaper solidaritet, men er sjeldent et grunnlag for en rasjonell handling, ifølge Beck (1997). Risikoene er i dag globale (verdensrisikosamfunnet). Forståelsen for at en risiko kan ramme en selv endrer den offentlige bevissthet, og selve grunnlaget for både samfunn og utforming av politikk. Ved å forsøke å forebygge risikoen (og volden som ligger i den), ender man opp med å endre mer enn selve risikoen (Beck 1997). Siden det alltid vil være noe risiko, vil sikkerheten alltid være “innen oss som en lengten, heller enn en utenfor oss som et faktum” (Ericson og Haggerty 1997:85). Argumentasjonen rundt bevæpningen av politiet omhandler om dette er en sikkerhet eller risiko for politi og publikum. Vi ønsker derfor å se nærmere på hvilke konsekvenser bevæpningen kan ha for ulike gruppers trygghet i forbindelse med dette. Vil bevæpningen innebære en sikkerhet eller en risiko? Dette ønsker vi å undersøke nærmere.

Vi ser det også relevant å presentere *risikopersepsjon*. Dette begrepet kan forstås som ulike måter mennesker vurderer, oppfatter og opplever risiko på (Boyesen 2003:4). Da det er forskjeller i ulike menneskers persepsjon av risiko, vil det også være en ulikhet i hvordan vi vurderer og forholder oss til risiko. Boyesen forklarer at det også er en emosjonell del av risikopersepsjon. Dette baseres på følelser, og kan vise seg i hvor *trygg* man føler seg (Boyesen 2003:15). Både trygghet og sikkerhet vil benyttes som begreper, da trygghet kan anses som det emosjonelle aspektet av sikkerhet. Senere i oppgaven vil vi reflektere rundt ulikheter i publikums og politiets risikopersepsjon, og hvordan dette kan påvirke sikkerhet og trygghet. Politifolk kan også ha ulike persepsjoner av risiko, da politikulturen ikke er ensartet.

2.2 Politikultur

Argumenter for og imot bevæpning innad i politiet kan være ulik for ulike politibetjenter. Vi vil vektlegge at det også er ulikheter i hvordan politiet oppfatter seg

selv, sine oppgaver og egen rolle i samfunnet, og at dette kan ha en innvirkning på argumentasjonen deres. Politistiler og kulturer er viktige som bakgrunn for å forstå politibetjentenes argumenter når det kommer til bevæpningsspørsmålet.

Robert Reiner (2010) peker på at det er noen fellestrekk for politiets yrkeskultur, “misson, action, cynicism, pessimism, suspicion, isolation/solidarity, police conservatism, machismo, racial prejudice, pragmatism” (2010:118-132). Finstad (2013) hevder at kulturen verken er monolittisk eller uforanderlig, men har variasjoner innad (2013:276). Tross likheter mellom politifolk, mener Granér (2014) at det er snakk om flere politikulturer i stedet for en. Det vil være en annen kultur for operativt politi enn for de lenger opp i organisasjonen. Relevant for oppgaven er den operative yrkeskulturen i politiet. I den operative yrkeskulturen finner man også betydelige variasjoner innad i politifelleskapet (Finstad 2013). Vi vil ta en rask gjennomgang av de sentrale kategoriene for å forstå disse variasjonene. Det operative politiets yrkeskultur er ifølge Granér et “kontinuum mellom ytterligheter som kan beskrives som idealtyper. Denne taksonomien inneholder en polaritet mellom to dominerende perspektiver: det legalistiske perspektivet og det autonome perspektivet” (2014:92), altså lojalitet overfor offentlig godkjente mandatet, eller politiet som selvstendig samfunnskraft. Norsk politi, selvfølgelig i varierende grad, heller mot den førstnevnte idealtypen. Herunder har man tre tilnæringsmåter (trøtt vs sulten, tøff vs myk, erfaringsbasert vs kunnskapsbasert), som igjen forsterker de to hovedkategoriene (Granér 2014). I det legalistiske perspektivet jobber man ut ifra lovgivningen. Man vektlegger forebygging, kommunikasjon og dialog. I det autonome er lovgivningen ett av flere midler for å oppnå rettferdighet, og straffen er sentral. En del av det autonome perspektivet er det ordentlige politiarbeidet, som Finstad (2013) beskriver: “en fange, en biljakt, en blåtur” (2013:98). De “trøtte” står i motsetning til de “sultne” politibetjentene, som aktivt unngår å oppsøke steder hvor det kan oppstå situasjoner. Den “sultne” kaster seg over oppdrag og områder hvor det fort kan oppstå en situasjon. I de tøffe og myke tilnæringsmåtene handler det om hvordan man forvalter makten som følger med det å være politi, eller hvordan man interagerer med omgivelsene. Der man i den tøffe uttrykket fysisk styrke og dominans for å løse situasjoner, ville man i den myke tilnærmingen bruke “samarbeid og overtalelse” (Granér 2014). I begge stiler bygger man på respekt, men på to forskjellige måter. I den førstnevnte ved inntrykk av fysisk styrke, i den siste ved fortrolighet og omtanke. Til slutt har vi kunnskapsbasert vs erfaringsbasert, der man i det førstnevnte ønsker

en vitenskapelig begrunnet kunnskap, vil man i den sistnevnte fatte raske beslutninger basert på “ryggmargskunnskap”. Det er også disse som i høy grad vil se seg selv som den tynne blå linjen mellom orden og anarki, ifølge Granér (2014). For å forstå politibetjentenes argumenter er ulike politistiler og -kulturer en viktig bakgrunn. Våre informanter i politiet heller mot å være autonome, og da særlig Oslogruppen. Selv om vi anser de fleste av informantene våre for å være autonome, vil vi likevel hevde at en del av argumentasjonen deres er mer legalistiske.

2.3 Makt

Vi ser det relevant å presentere makt som et teoretisk perspektiv, da politiet kjennetegnes av at de har statens monopol på bruk av fysisk makt og tvang overfor publikum for å opprettholde ro og orden i samfunnet (Finstad 2014; Larsson og Gundhus 2007). Både publikums- og politigruppene omtaler ulike former for makt politiet benytter seg av. For å illustrere dette velger vi å presentere *maktpyramiden* (Lie 2010:55), som viser hva idealet for politiets opptrapping av makt er. Dette er blitt en del av opplæringen på PHS, og alle våre informanter i politiet refererte til maktpyramiden. Det nederste trinnet i pyramiden er ønskelig, men dersom dette ikke fører til en løsning, kan politiet bevege seg oppover på maktpyramiden. Det nederste trinnet er tilstedeværelse/presentasjon, før den beveger seg oppover til verbale kommunikasjonsteknikker, verbal makt, transport- og pågripelsesteknikker, pepperspray og gassvåpen, langkølle og teleskopbatong, slag og spark – før toppen av pyramiden, som er skytevåpen. Skytevåpen er smertefullt og potensielt dødelig, og er derfor det siste maktmildelet som skal benyttes (Lie 2010:55; Andresen 2014:36).

Nederste trinn på maktpyramiden, tilstedeværelse, kan anses som en symbolsk makt, da det verken innebærer tale eller handling, annet enn at politiet presenterer seg ved å være til stede. Bourdieu (1996:45) definerer symbolsk makt som;

“(...) en makt til å konstituere det gitte gjennom utsagn om det, til å få andre til å se og til å tro på en verdensoppfatning, til å bekrefte den eller til å forandre den, og gjennom verdensoppfatningen også handlingen i verden, og dermed verden selv.”

Bourdieu forklarer at den symbolske makten ikke er synlig, og kun er gjeldende dersom de som er under den ikke vet at de er det (Bourdieu 1996:38). Selv om Bourdieu omtaler det som en usynlig makt, fungerer den kun når den blir anerkjent, og når det vilkårlige miskjennes (Bourdieu 1996:45). Den symbolske makten viser seg i forholdet mellom maktutøvere og de makten blir utøvet på. Bourdieu hevder fordelingen av kapital innen et sosialt rom/felt er vilkårlig, og hans svar på hvordan det da kan ha seg at de med mest kapital, og dermed mest makt, beholder posisjonen sin, er symbolsk makt. Samfunnsgrupper med mindre makt, de dominerte, vil ikke utfordre de kapitalrike, da man ikke kan se denne formen for makt.

Virkelighetsoppfatning foregår gjennom en naturalisering, der ulikheter i kapital og makt begrunnes med at forholdene har blitt gjort usynlige gjennom at de har blitt naturalisert. Politiet kan hevdes å inneha symbolsk kapital, da man får dette gjennom at de andre kapitalformene (økonomisk, kulturell, sosial og feltspesifikk kapital) blir oppfattet som personlige kjennetegn, noe Bourdieu omtaler som “karisma” (Aakvaag 2008:158). Uusitalo fant at publikum reagerte ulikt på forskjellige typer uniformer, og at uniformsbæreren ble ilagt en posisjon og grad av makt ut ifra dette. En polituniform med våpen signaliserte en tydeligere form for makt enn en uten.

2.4 Tillit

I Norge har vi høy tillit til politiet. Politiet skal sørge for at risikoen i dagliglivet skal være minimal. Politiet skal være en garantist for trygghet, de skal fjerne trusler mot sikkerhet, trygghet og tillit. Når politiet ikke lykkes i å beskytte publikum, eller gjør feil kan dette påvirke tilliten i negativ retning. Paul Larsson forklarer at tilliten til politiet i våre naboland er ikke like høy som den vi opplever i Norge (2010). Tillit er et flyktig begrep fordi man som regel vet hva det innebærer og hvordan man skal forholde seg til det, men det er vanskelig å definere. Så hva er tillit? Harald Grimen (2009) har tolket Luhmann, og forsøker å sette ord på det slik:

“Dersom en person har tillit til en annen, åpner personen for et handlingsrom som han venter at den andre vil bruke i samsvar med ønskene, interessene eller viljen hans. Tillit har en retning, som er definert av det tillitsgiveren venter seg. Han er sårbar overfor andre sin mulig vonde vilje, men venter at viljen er god. Det hører til situasjonsforståelsen for tillit.

(...) Tillit er ofte definert i kontrast til makt. Men en tillitsgiver skaper en relasjon som også åpner for makt. Vet han det, tar han en kalkulert risiko. Men han trenger ikke vite det, og er da i en viss betydning naiv.”

Tillit blir omtalt som “limet i samfunnet” (Larsson 2010). Tilliten er delt inn etter hvem man har tillit til. Man kan eksempelvis ha tillit til “ansikter” eller til systemer. Giddens (1997:62) kaller det “ansiktsforankrede forpliktelser” og “ansiktsløse forpliktelser”. I denne oppgaven tar vi for oss tillitsforholdet mellom politi og publikum. Vår tillit til politiet vil innebære “(...) at vi *forventer* at politiet gjør og oppfører seg på en særskilt måte og at de hjelper oss når det trengs” (Larsson 2010:7-8).. Tilliten til politiet kan også deles inn forhold til systemet eller organisasjonen (tynn tillit), og til ansiktet (tykk tillit). I byer vil man mer sjeldent enn på små tettsteder, forbinde politiet med et ansikt, og derfor ha ulike typer tillit til dem.

Tilliten til politiet i Norge er høy, og har vært det over lengre tid (Larsson 2010). Den viktigste årsaken er sannsynligvis at vi også skårer høyt vedrørende styresett, sikkerhet, levekår og økonomi, for å nevne noe. Politiets opptreden i møte med publikum kan ha en betydelig innvirkning på politiets tillit og legitimitet (Thomassen 2010:87). Undersøkelser har også vist at de som har mest kontakt med politiet, har minst tillit til dem (Larsson 2010:8). Erfaringer med politiet og deres rykte vil påvirke den enkeltes opplevelse av pålitelighet og tilregnelighet. Vi ønsker å se om argumentene fra publikumsgruppene i bevæpningsdebatten kan være forankret i grad av tillit til politiet.

2.5 Narrativ kriminologi: legitimerings- og nøytraliseringsteknikker

Vi velger også å benytte oss av narrativ kriminologi som teoretisk perspektiv, da vi vil legge til grunn at argumentene kan forstås som legitimerings- og nøytraliseringsteknikker. I intervjuene våre kommer det frem hvordan ulike politi- og publikumsgrupper begrunner og legitimerer sine argumenter angående bevæpning. Vi så dette særlig relevant da det gjaldt utveksling av hendelser og episoder i politigruppene.

Presser (2013) forklarer at narrativer kan hjelpe fortelleren til å oppnå sammenheng mellom motiv og skade, da man kan fortelle gjennom historier hvordan man var nødt til å skade. Hun forklarer denne inkosistensen som forklaringen på skade(påføring) (2013:29). Presser og Sandberg definerer narrativ kriminologi som;

“(...) any inquiry based on the view of stories as instigating, sustaining, or effecting desistance from harmful action. We study how narratives inspire and motivate harmful action, and how they are used to make sense of harm” (Presser og Sandberg 2015:1).

De forklarer videre at når den som forteller historien selv er, eller gruppen deres selv er, hovedpersonen, dreier poenget seg rundt hvem de selv eller gruppen er i et større bilde (Presser og Sandberg 2015:2).

Vi vil også benytte oss av nøytralisering som perspektiv. Dette kan heller anses som et relatert konsept til narrativ kriminologi, enn en undergren. I motsetning til narrativer, dreier nøytraliseringer seg om én handling, uten å vurdere hvordan dette kan påvirke en selv i fremtiden, ifølge Presser og Sandberg (2015). Deres definisjon av nøytraliseringer er;

“(...) verbalizations actors use to tell themselves that their actions are not in violation of the norms they otherwise are committed to” (Presser og Sandberg 2015:6).

Anvendt på bevæpningsdebatten, kan vi finne hvordan nøytralisering kan inngå som en del av argumenteringen.

Narrativ kriminologi har blitt utvidet av blant annet Ugelvik (kommer 2016) og Presser (2013) til å omhandle annet enn kun lovbruyteres handlinger. Presser vil heller teoretisere skade enn kriminalitet, og definerer skade som *“trouble caused by another”* (2013:2). Dermed kan politiets handlinger som har forårsaket problemer for andre også forstås som skade, ifølge Presser. Ugelvik vil åpne narrativ kriminologi for å inkludere andre grupper og andre typer narrativer enn lovbruyteres historier om lovbrudd, og her gjøres legitimering relevant. Da man kan bruke et narrativt perspektiv på andre grupper enn lovbruytere, vil vi hevde at politiet kan benytte seg av legitimeringsteknikker når de forteller historier og spesifikke hendelser fra egen yrkeshverdag.

Maruna og Copes (2005) oppdaterer nøytraliseringsteorien fra 1957. Mens Sykes og Matza (1957) baserte seg på ungdomskriminalitet, hevder Maruna og Copes at

nøytralisering er en universal teori som kan brukes på alle situasjoner der det er uoverensstemmelser mellom ens handlinger og ens oppfatninger, og at identitetskonstruksjon kan benyttes uavhengig av om man har brutt loven eller ikke. Presser (2013) forklarer at nøytraliseringsteknikker kan forklare hva man sier til seg selv for at vold skal aksepteres (2013:26).

Ugelvik (kommer 2016) bruker både legitimerings- og nøytraliseringsteori i sin studie av voktere på Trandum. Han fant fire legitimeringsteknikker; historier som tillegger ansvar til individer (skurker), advarende historier om farlige mennesker, historier om egen profesjonalitet, historier om institusjonen som bra (kommer 2016:12).

Selvlegitimeringen foregår gjennom å fortelle og dele historier. Ugelvik ser på hvordan Trandumpersonale driver legitimeringsarbeid gjennom historiefortelling, da de føler mangel på legitimitet som et resultat av kritikken de møter. Det som skiller Ugelviks studie fra vår er at i vårt tilfelle forteller informantene historiene til oss, fremfor til hverandre. Politiet har heller ikke mottatt kritikk av samme skala, da Trandum er en mye omtalt og sterkt kritisert institusjon. Legitimeringsteknikker blir likevel relevante analytiske grep for vår data, da det kan virke som politiet føler at opinionen er imot bevæpning, og politigruppene aktivt brukte fortelling av historier og episoder som en del av argumentasjonen deres.

Politiet har møtt både kritikk og ros for sin håndtering av den midlertidige bevæpningen, og det er særlig i episodene som fungerer som svar til denne kritikken vi kan finne disse teknikkene. Vi vil benytte oss av nøytraliseringsteori fra Sykes og Matza (1957) og legitimeringsteknikkene Ugelvik fant (kommer 2016), samt supplere med Presser (2013). Spørsmålet som blir gjeldende videre i oppgaven er på hvilke måter ulike grupper legitimerer og nøytraliserer egne handlinger ved hjelp av historiefortelling.

Sykes og Matzas nøytraliseringsteknikker

Sykes og Matzas teknikker er tenkt å gjelde lovbrøyttere, men vi vil likevel forsøke å overføre de til politiets legitimerings-/ nøytraliseringsarbeid i sine argumenter for generell bevæpning. Forskjellen ligger i at politiets handlinger ikke defineres som avvikende, i motsetning til lovbrøytterne som er gjeldende hos Sykes og Matza. Likevel vil vi hevde at politiet driver et aktivt legitimerings- og nøytraliseringsarbeid gjennom

særlig å fortelle episoder, om en ordning (bevæpning) som har mottatt kritikk fra politikere, POD og øvrig publikum og samfunnsdebattanter. Sykes og Matza forklarer nøytraliseringsteknikkene som en måte aktører legitimerer handlinger som står i strid med samfunnets gjeldende normer.

Fornektelse av ansvar er hovedredegjørelsen Sykes og Matza legger frem. Hvis man kan definere situasjonen på en måte som fratrar ansvar for egen handling, kan man redusere både sosial avvisning og følelsen av å ha mislykkes. Man nekter ansvar ved å hevde at atferden er utilsiktet eller på grunn av krefter utenfor egen kontroll. Man anser seg selv som offer eller som resultat av omgivelsene.

Fornektelse av skade fokuserer på graden av skade påført. Hvor galt det man har gjort er, bestemmes av mengden skade som er gjort. Man kan unnskyldes egen atferd hvis man tror at ingen egentlig ble skadd.

Fornektelse av offeret dreier seg om hvordan man aksepterer ansvaret for handlingen og at offeret har blitt skadet, men skaden påført er ikke nødvendigvis feil i lys av omstendighetene. Skaden skader ikke, det er heller en form for rettferdig straff. For å fornekte offeret omgjøres det til et menneske som fortjener skade på et vis. Offerets rettigheter kan ignoreres fordi offeret ikke er til stede for å påvirke samvittigheten på samme måte etter at det har blitt redusert til noe mer abstrakt.

Fordømmelse av fordømmeren omhandler hvordan man i stedet for å fokusere på egne handlinger, kan skifte fokus over på motivasjonene eller atferden til menneskene som uttrykker misnøye. Ved å snakke ned andre, kan det kritiserbare ved egen atferd enklere bli undertrykket.

Appell til høyere lojaliteter går ut på hvordan man nøytraliserer intern og ekstern kontroll ved å hevde at egen atferd er i overensstemmelse med moralen innen gruppen man tilhører. Dette innebærer ikke at man avviser normene de bryter – andre normer blir heller ansett som mer verdig forrang (Sykes og Matza 1957:667-669).

I analysen av politiets bruk av episoder vil vi se i hvilken grad politiet benyttet seg av nøytraliseringsteknikker som en del av argumenteringen.

3 Metode

Hvordan argumenterer politiet og ulike publikumsgrupper for sine standpunkter i bevæpningsdebatten?

Ut ifra vår problemstilling anså vi det naturlig å snakke med folk. Som regel har man et mål med å argumentere; å påvirke et publikum til å akseptere argumentene som fremlegges, slik at publikumet endrer sine meninger. Gjennom kvalitative intervjuer kunne vi få frem argumenter og hvordan disse ble fremstilt i de ulike gruppene. For å få frem argumentasjonen i en mest mulig naturlig setting, valgte vi derfor å sette sammen fokusgrupper.

3.1 Fokusgruppeintervju: hva og hvorfor

Det er mange grunner til å velge fokusgrupper, men særlig nyttige er de når ulikheter skal forstås. Metodevalget for vår oppgave falt derfor på fokusgruppeintervjuer. Fokusgrupper er en underkategori av gruppeintervju, ifølge Wibeck (2011), der man samler en mindre gruppe mennesker som seg imellom skal diskutere et gitt tema. Gruppen ledes av en moderator som i større eller mindre grad styrer samtalen, men der hovedmålet for intervjuet er en diskusjon mellom informantene. “Fokus” står for fokuset på intervjuets tema, som i vårt tilfelle var “bevæpning av politiet”. Metoden er ment for å studere meninger, holdninger, oppfatninger, argumentasjon og interaksjon innad i gruppen. Det sistnevnte, interaksjon eller gruppedynamikk, er en kilde for informasjon som er særegent i fokusgrupper. Det som er nytt for fokusgruppeintervjuer er at det samtaleanalytiske aspektet benyttes, og gir en litt annen type analyse enn ved vanlige intervjuanalyser.

En av forutsetningene for å gjennomføre fokusgruppeintervju er å ha et tema som engasjerer gruppen som skal diskutere det (Wibeck 2011). Vi valgte temaet bevæpning av politiet, som var under sterk debatt og så ut til å engasjere folk fra alle samfunnslag. Ett prinsipp for bruken av fokusgruppeintervju er avhengigheten av et lett diskutabelt tema, og med den mengden medieoppmerksomhet bevæpning hadde

hatt tidligere, og fortsatte å ha mens denne oppgaven ble skrevet, så anså vi det slik at dette var en metode som passet godt.

En fokusgruppe er i en varierende grad en strukturert gruppesamtale, skriver Wibeck (2011). Settingen for intervjuene er halvstrukturerte, noe som avhenger av samtalens og diskusjonens flyt. Der diskusjonen fløt godt i noen intervjuer, var det ikke nødvendig med like mange spørsmål som da den stagnerte i andre intervjuer. Det vil si at det ikke alltid var nødvendig å stille lik mengde spørsmål til alle gruppene. I intervjuene med politigruppene ble derfor formatet mer et renskåret fokusgruppeintervju, der vi stilte få spørsmål. I intervjuene med publikumsgruppene så vi oss nødt til å bidra mer for å holde intervjuet i gang ved å stille flere spørsmål, men la likevel få føringer på diskusjonen i intervjuene generelt. Dette vil vi komme inn på senere i kapittelet (under pkt. intervjuguide).

3.1.1 Utvalgskriterier og sammenlignbarhet

Hvor mange grupper og hvor mange gruppemedlemmer er nødvendig? Både Krueger (1994) og Wibeck (2011) anbefaler at antallet informanter per gruppe er mellom fire og seks personer. Derfor valgte vi å ha som utgangspunkt at hver gruppe skulle bestå av fem deltakere. På denne måten hadde vi sikret oss at vi fikk nok materiale per gruppe (ca. en time per intervju), og at alle i gruppen fikk anledning til å bidra i mer eller mindre lik grad. Vi delte informantene inn i to type grupper; de som ble berørt av temaet i sitt yrke, og et utvalg av de som kan antas å bli berørt som publikum (Wibeck 2011).

Utvalget i fokusgruppeintervjuer kan bli bestemt ut ifra spesifikke demografiske variabler slik som alder, kjønn, utdanning, yrke eller etnisk tilhørighet. Gruppene vi valgte var studenter, unge menn med minoritetsbakgrunn, en pensjonistgruppe, og to politigrupper. Hvorfor vi valgte akkurat disse gruppene er fordi de kan være eksempler på grupper som har forskjellig type kontakt med politiet, variasjon i hvor ofte de har kontakt med politiet og variert grad av tillit til politiet. Med dette utgangspunktet kunne vi også forvente ulike synspunkter om bevæpning. Dette er interessant for oss fordi ulike erfaringer med politiet vil kunne bidra til å belyse ulik argumentasjon i debatten.

Det kan være en fordel å ha homogenitet innad i gruppen, som felles bakgrunn, slik at deltagerne har lettere for å delta i diskusjonen (Krueger 1994). Det er foreslått at man innad i gruppene har både like og ulike karakteristikk innad i gruppene. Det vil si at gruppene skiller seg fra hverandre, men likevel har noe til felles. Innad i de ulike gruppene valgte vi å ha variasjoner i alder, kjønn, utdanningsretning og lignende, for å få gruppene til å være mest mulig interaktive, og for å få en variert diskusjon (Wibeck 2011).

Vårt hovedfokus ved utvalget av gruppene lå på faktorer som kunne påvirke hvor trygge informantene følte seg med å dele tanker og erfaringer. Dette gjorde vi fordi det kunne spille inn på hvor mye brukbar data vi kunne samle inn fra intervjuene. Vi forsøkte derfor å være bevisst på at informantene i samme gruppe hadde lignende utdanningsnivå eller sosioøkonomiske bakgrunn, ettersom dette legger til rette for interaksjonen (Wibeck 2011). Hvis man skal velge grupper der deltagerne kjenner hverandre, kan gruppen unngå å snakke om temaer som blir tatt for gitt av deltagerne eller referere til hendelser som de selv kjenner til. Da kan det være vanskelig for en utenforstående moderator å forstå (Morgan 1997). Tidvis hadde deltagerne kjennskap til hverandre fra før, noe som er hensiktsmessig hvis det tjener formålet, ifølge Krueger (1994), slik som å føle seg trygg på å snakke i grupper. Dersom det var intern prat, spurte vi selvfølgelig om dette kunne utdypes, men referansepunktene som ble delt var stort sett gjenkjennbare. I politigruppene var dette mest utfordrende. Til tider ble vi forklart om deres interne sjargong, slik som eksempelvis piketten, som var pauserommet o.l. Andre ganger ble vi ikke forklart hva de mente, og vi rakk heller ikke å spørre siden praten gikk videre. Da ble vi nødt til å slå opp ord og begreper på Internett i etterkant for å finne ut hva de pratet om.

Når det kommer til intervjuoppsett, skilles det mellom ustrukturerte og strukturerte fokusgrupper (Morgan 1997). En viktig fordel med ustrukturerte fokusgruppeintervjuer, er at deltakernes interesser kan analyseres, da de selv velger hva som skal diskuteres. Dette merket vi på følgende måte; eksempelvis at politiet i stor grad diskuterte argumenter som talte for bevæpning, som de støttet opp med episoder der de mente de hadde behov for dette, det de kalte for “politifaglige” spørsmål, og ved at studentene hadde en mer teoretisk vinkling på sin diskusjon enn

det pensjonistene hadde. Minoritetsgruppen snakket om det å få et ekstra blikk på seg grunnet hudfarge, noe pensjonistene ikke var innom.

På den andre siden kunne mer innblanding fra oss som moderatorer, gjennom et mer strukturert intervju, rette fokuset mot det vi ønsket å få svar på (Wibeck 2011). Intervjuene med politigruppene var mindre preget av struktur enn intervjuene med publikumsgruppene. Det kan tenkes dette har en sammenheng med bakgrunnskunnskapen deltakerne gikk inn i intervjuet med. Siden vi ikke hadde noen krav om bakgrunnskunnskap, er det sannsynlig at politiet naturlig hadde gjort seg opp flere tanker rundt temaet da det i stor grad omhandlet eget yrke. Dersom vi ikke hadde styrt intervjuene til en viss grad, særlig i publikumsgruppene, kan det tenkes at vi hadde manglet diskusjon om noen av temaene vi ønsket. Det er ikke sikkert at de naturlig hadde blitt nevnt. Når man vil ha en mindre styrende moderatorrolle, velger man ofte å ha flere deltakere enn moderatorer til stede. Man trenger da ikke å ta like mye initiativ for å holde samtalen i gang som ved individuelle intervju. I tillegg blir ikke diskusjonen preget av ledende spørsmål da det samtales mer fritt, og maktfordelingen forskyves fra forsker til deltagere. Vi prøvde å oppnå en mellomposisjon mellom ustrukturert og strukturert intervjuer. Dette gjorde vi ved at vi da det ble nødvendig, eller da diskusjonen stoppet opp, presenterte nye spørsmål eller tema som kunne føre deltagerne tilbake i diskusjon.

Teoretisk metning oppstår når nye grupper ikke tilfører ny informasjon (Kitzinger 1994). På noen områder opplevde vi en teoretisk metning da vi var nødt til å ta eksempelvis politiintervjuet to ganger ettersom vi trodde vi skulle få en “imot bevæpning” gruppe, men endte opp med to grupper som var for bevæpning, og dermed fikk en del lik argumentasjon og diskusjon. Likevel var det aspekter ved de to intervjuene som skilte seg fra hverandre slik at vi ønsket å ha med begge, ettersom den ene gruppen hadde personer som hadde skiftet standpunkt i debatten. Hvis vi hadde fått et intervju med en for bevæpning-politigruppe, ville det tilført ny informasjon. Den første pensjonistgruppen diskuterte forholdsvis få temaer, derfor gjennomførte vi ett til. Dette kommer vi tilbake til i neste del om rekruttering til oppgaven.

3.1.2 Rekruttering

Rekruttering av informanter til gruppeintervjuer kan være utfordrende, noe vi opplevde i vår rekrutteringsfase. Det er mange brikker som skal falle på plass, særlig når det kommer til gruppeintervju som vi valgte å foreta oss. Vi ønsket å ha fem grupper med fem informanter i hver gruppe. For å få til dette måtte vi finne informanter som passet til kriteriene i hver gruppe. Vi kontaktet disse gjennom enten bekjente eller via andre organisasjoner. Dette viste seg å være en mer tidkrevende prosess enn vi hadde sett for oss. I tillegg til å opprette kontakt med noen, måtte vi også finne riktig antall og utvalg til gruppene. Vi måtte deretter finne en dato og et tidspunkt som skulle passe for alle i hver gruppe.

Første gruppe vi tok for oss var studentene ettersom vi antok at disse var enklest å få opprettet kontakt, siden vi selv er studenter. På intervjudagen avlyste to av fem personer i gruppen. Vi måtte derfor spørre studenter som befant seg på utdanningsinstitusjonen vi oppholdt oss ved, om de var interesserte i å være med. Vi fikk kun tak i en før intervjuet begynte. Gruppen ble derfor på fire personer, og ikke fem som var det vi i utgangspunktet ønsket. Dette hadde vi på forhånd bestemt at kunne være et akseptabelt slingringsmonn, ettersom det kan oppstå uforutsette hendelser slik at man må avlyse. Vi gjennomførte intervjuet med de fire studentene vi hadde rekruttert, og det viste seg at materialet ble på ca en time, slik vi på forhånd hadde bestemt var langt nok.

Deretter begynte vi å rekruttere den ene av politigruppene, “nøytral til, eller for bevæpning”. Denne prosessen viste seg å gå nesten av seg selv da det var mange som meldte seg. Selvfølgelig var det her også et puslespill å legge i forhold til dato og tid, særlig siden operativt politi jobber turnus. Vi måtte derfor velge ut en dato for å høre med våre kontakter om denne passet i forhold til turnus. De som var i jobb måtte avslå, og vi så oss derfor nødt til å velge politifolk som gikk i tilnærmet samme turnus for å få gjennomført intervjuet.

Neste steg var i rekrutteringsprosessen var unge menn (over 18 år) med minoritetsbakgrunn. Når det gjelder den sistnevnte gruppen, forsøkte vi først å

rekruttere fra ulike samlingspunkter, slik som ungdomshus i regi av Oslo kommune. Vi ønsket unge menn over 18 år ettersom vi antok at man da i større grad ville være oppdatert på bevæpningsdebatten. En utfordring viste seg i at noen av fritidsklubbene ikke ønsket å aktivt oppsøke ungdommen i forbindelse med prosjektet vårt, med begrunnelsen at de ikke ønsket å sette agendaen for ungdommen. Dette gjorde rekrutteringsprosessen vanskeligere enn det vi hadde sett for oss. Vi hadde ikke forestilt oss at dette ville bli et problem ettersom vi tenkte det kunne være en læringsrik erfaring for ungdommen, som i beste fall kunne føre til økt samfunnsmessig engasjement. På den andre siden ble temaet antagelig vurdert til å kunne bidra til en økt bevisstgjøring av marginalisering hos minoritetsungdommen da de ikke ønsket å sette agendaen for ungdommene om hvilke temaer som skulle oppta dem, og dermed ikke bistå oss i å drive oppsøkende rekruttering. Vi så oss nødt til å tenke nytt da det gjaldt rekrutteringen av denne gruppen. Vi rekrutterte derfor gjennom venner av bekjente og gjennom en minoritetsorganisasjon.

Da vi skulle rekruttere pensjonister, kontaktet vi først Oslo pensjonistforening. De var utelukkende positive til å bidra til at pensjonistenes synspunkter også skulle bli hørt i samfunnsmessige temaer. Det skulle imidlertid vise seg at kommunikasjon på e-post gikk tregt. Da valgte vi å oppsøkte et eldresenter, men der var det ikke mange som var til stede og et fåtall ønsket å være med på intervju. Vi gjennomførte derfor et intervju med tre eldre, men det viste seg at dette intervjuet ikke ga nok materiale ettersom gruppen diskuterte de ulike temaene i svært liten grad, og vi så oss dermed nødt til å rekruttere enda en pensjonistgruppe. I etterkant av intervju nummer to bestemte vi oss for å bruke datamaterialet fra begge intervjuene med hensyn til teoretisk metning, som nevnt ovenfor.

Det kanskje mest interessante i rekrutteringsprosessen viste seg å være hvor utfordrende det skulle være å få tak i noen til “imot/nøytrale til bevæpning” gruppen hos politiet. Vi tok først kontakt med bekjente som jobbet ved de ulike stasjonene i Oslo, med forutsetningen om at vi ønsket fem personer som var i operativ tjeneste og som hadde gått i aktiv tjeneste både med og uten (midlertidig) bevæpning¹. Dette søket endte opp uten interessenter. Vi så oss dermed nødt til å ta kontakt med

¹ Operativt godkjent personell; IP-personell 1-5 som har skytegodkjenning

universitetets egen kontakt i politiet, slik at denne personen kunne hjelpe oss med rekruttering. Dette viste seg imidlertid også å være en blindvei, ettersom vi fikk et kontant svar om at denne personen ikke hadde tro på at noen i ordenstjenesten på denne stasjonen var i vår målgruppe. Vi forsøkte dermed å ta kontakt med Institutt for kriminologi og rettssosiologis kontaktperson for å se om det var mulig å få tak i ordenspersonell som kunne være i vår målgruppe via mail. Vi sendte en forespørsel til vår kontakt om å sende ut mail til alt ordenspersonell i Oslo politidistrikt, men da fikk vi beskjed om at vår kontakt hadde blitt omdisponert og at vi skulle bli tildelt en ny kontakt som eventuelt kunne hjelpe oss med dette. Da vi ikke tolket dette som et positivt svar, valgte vi å gå til et nærliggende politidistrikt for å høre om mulighetene for intervju av operativt personell der. Det var umiddelbart to personer som meldte seg, og vi så at rekrutteringsprosessen gikk adskillig mye lettere her. Det viste seg at heller ikke de var imot bevæpning, men de fleste hadde vært det før den midlertidige bevæpningen. Dette skiller dem også fra den andre gruppen for øvrig, i tillegg til at vi fikk en del ny informasjon. Vi ville likevel ha Oslo politidistrikt i bakhodet, og dersom det plutselig dukket opp en mulighet for intervju her, ville vi ta den, men vi satte en endelig frist i forhold til at vi måtte ha tilstrekkelig med tid for analyse av vårt materiale. Dermed endte vi opp uten denne gruppen.

Var det virkelig slik at alle i de ulike ordenspatroljene i Oslo var enstemmig for bevæpning? Tidligere undersøkelser av dette hadde vist at dette ikke stemte (Finstad 2011; 2012). Vi gjorde oss derfor opp noen tanker om hvorfor det var så vanskelig å finne noen i ordenstjenesten som var imot eller nøytrale til bevæpning. Et alternativ kunne være at i løpet av høsten 2015 da vi rekrutterte var bevæpningsdebatten blitt så politisk omdiskutert, at det å være imot bevæpning ikke var noe man snakket høyt om til sine kolleger. Johannessen (2015) bekrefter dette. Han forteller også at anonymiteten for dem som eventuelt skulle vært med, måtte vært sikret for at de som er imot bevæpning skal tre frem. De vil kanskje ikke måtte risikere å utsette seg for følger i etterkant av intervjuet, som det å måtte forsvare sitt syn for dem som er for bevæpning. Siden vi ikke fikk sendt ut mail helt anonymt, men via ledere som kanskje også var for bevæpning, kan dette ha påvirket eventuelle informanter til å la være å ta kontakt med oss. I et tett miljø der et flertall er for bevæpning er det særlig vanskelig for de unge som er imot bevæpning å tre frem. Johannessen mener derfor at andelen

imot bevæpning som velger å ikke svare, vil være høy, og tilsvarende høy for dem som er for bevæpning og velger å svare.

I rekrutteringsprosessen oppdaget vi at det var enklere å rekruttere gruppen som skulle ha som utgangspunkt å være for bevæpning enn gruppen som i utgangspunktet skulle være imot. Dette kan tyde på at det er mer akseptert innad i politiet å være positiv til bevæpning enn å ikke være det. Det kan også være at det i ordenspatroljen er flere som er for bevæpning enn som er imot. Det kan også være tilfelle at det er flere politifolk i *Oslo* som er for bevæpning enn som ikke er det.

3.1.3 Intervjuguide

Vi utformet separate intervjuguider til publikumsgruppene og til politigruppene. Dette var nødvendig ettersom de ulike gruppene hadde ulike erfaringer som vi ønsket å få frem. I forhold til opplevelsen av å eksempelvis bære våpen i tjeneste, kunne kun politiet svare på dette spørsmålet. Vi forsøkte å utforme et lignende spørsmål til publikum, men da i form av at hva de syntes om at politiet bar våpen i tjeneste. Vi måtte endre formuleringen på spørsmålene våre noe underveis, ettersom politiet vekslet mellom å være bevæpnet og ubevæpnet i løpet av året vi skrev denne oppgaven. Eksempelvis fikk vi intervjuet med politigruppen i nærliggende distrikt etter de hadde blitt avvæpnet, mens Oslogruppen fortsatt var bevæpnet under sitt intervju.

Intervjuene hadde, som tidligere nevnt, omtrent lik oppskrift for hvordan de var lagt opp, med ett åpningsspørsmål for å gjøre settingen mer uformell, for å bli kjent med informantene, for at informantene kunne bli litt kjent med hverandre, og for at både vi og informantene kunne identifisere hva de hadde til felles (Krueger 1994).

Deretter hadde vi et innledende, mest mulig nøytralt spørsmål til selve temaet bevæpning, (“har dere sett bevæpnet politi/kan dere fortelle litt om hva forskjellen er mellom å gå bevæpnet og ubevæpnet?”) slik at diskusjonen kunne varmes opp blant informantene (Thagaard 2009) Vi så oss nødt til å begynne med et dikotomt spørsmål, et spørsmål man kan velge å svare ja og nei på, når det kom til publikumsgruppene. Vi så at det var nødvendig å finne ut om publikum hadde sett

eller møtt bevæpnet politi, ettersom dette kunne påvirke deres svar senere i intervjuet. De fleste svarer gjerne ikke bokstavelig på slike spørsmål, dette belaget vi oss på, og informantene greiet ut, mer enn spørsmålet skulle tilsi. Dersom informantene hadde svart slik, ville vi stille oppfølgingsspørsmål.

Spørsmålene er selve stimulusen for informantene (Krueger 1994). Åpne spørsmål er formet slik at de gir svar som spenner seg over flere dimensjoner, og er en type spørsmål som ikke fikserer oppmerksomheten på et spesifikt område, men lar informanten fylle ut en “tom side” med sitt svar (1994:15). Fordelen med åpne spørsmål er at man i liten grad avslører hva moderator ønsker å finne ut, men heller hva informanten tenker på. Derfor er det fordelaktig å ha åpne spørsmål i begynnelsen av intervjuet, og senere legge litt mer struktur på spørsmålene. I det åpne innledende spørsmålet ble informantene ofte oppmerksom på standpunktene til de andre i gruppen. I politiintervjuene ble det innledende spørsmålet diskutert lenge, og informantene spant herfra videre inn på andre temaer. I publikumsgruppene ble dette spørsmålet tolket mer bokstavelig, og vi gikk raskere videre til hovedspørsmålene. Ved å legge til stimulus i spørsmålet, altså å stille et mer spesifikt spørsmål, dreier man retningen av svaret noe, dette er typen spørsmål som gjerne kommer senere i intervjuet (Krueger 1994), slik som i form av hovedspørsmål.

Alle temaene og spørsmålene som var planlagt, ble tatt opp i samtlige intervjuer, men det dukket også opp noen oppfølgingsspørsmål alt etter hvor diskusjonen bar. Da vi ikke kunne vite hvor de ulike diskusjonene førte hen, måtte vi regne med at flere og/eller andre oppfølgingsspørsmål kom til å bli aktuelle. Oppfølgingsspørsmål var særlig relevant i en av politigruppene, hvor vi blant annet stilte spørsmål om hvordan de trodde det hadde vært for dem som ikke var for bevæpning på stasjonen. Dette var særlig relevant her siden to av deltakerne tidligere hadde vært imot bevæpning selv og de var inne på temaet. Vi forsøkte likevel å skape like forutsetninger for å kunne stille de samme spørsmålene til samtlige intervjugrupper.

Til slutt hadde vi et avsluttende spørsmål hvor vi lot informantene ta opp det de selv ønsket, “er det noe vi ikke har tatt opp som dere ønsker å legge til?”. Her ble det tidvis slik at informantene oppsummerte sine meninger; de sammenlignet også med andre

land, de kom inn på hvordan debatten hadde vært i media eller så hadde de ikke så mye å legge til (henholdsvis pensjonistene) (for intervjuguidene, se vedlegg 1).

3.1.4 Å samtale i gruppe

Alle bør føle at de kan snakke i gruppen. Det er fare for at det kan danne seg allianser innad i gruppen, og utestengning av en eller flere informanter med andre standpunkter kan forekomme, dette var vi forberedt på. Hvem sin tur det er til å prate, kan foregå på ulike måter: man kan *ta sin egen tur*, noe som er sagt, er rettet til en person, og denne personen svarer på det, man kan *ta en fri tur*, ingen bestemt er ment å snakke, eller man kan *stjele en tur*, snakker når det egentlig er en annen som blir snakket til eller snakker. Noen kan oftere enn andre ta en fri tur eller stjele en tur, noe som kan skape ulikheter i makt, og ujevnheter i hvem sine meninger som kommer oftest og sterkest frem (Wibeck 2011). Dette løste vi ved å henvende oss direkte til personer som havnet litt utenfor, og spørre etter deres mening om temaet. Noen ganger fungerte dette fint, andre ganger lot vi intervjuet gå av seg selv.

En argumentativ samtale, slik som vi ønsket å få i våre intervjuer, dreier seg om å diskutere meninger for og imot et tema (Wibeck 2011.). Her forventet vi at noen kom med klare meninger rundt temaet, men vi forventet også refleksjon, usikkerhet og ambivalente meninger. Gruppene som hadde de tydeligste meningene var politigruppene. Det fremkom tidlig i diskusjonen hvordan de tok opp kritikken som hadde kommet mot bevæpningen, og de forsøkte å svare på denne. Pensjonistene var også veldig klare på hvor de stod i debatten, de var enten for eller imot bevæpningen. Minoritetsgruppen var litt mer ambivalente i sin diskusjon rundt temaet, og det samme gjaldt studentene. De to sistnevnte gruppene diskuterte i større grad begge sider av saken, og forsøkte å sette seg inn i bakgrunnen for argumentene på “for-bevæpning” siden. I samtale med andre kan meningene deres endres i løpet av intervjuet, noe vi håpet kunne bidra til en mer interessant diskusjon (Morgan 1997). Dette skjedde i omtrent alle gruppene. Der flertallet i gruppen hadde et standpunkt de argumenterte for, viste mindretallet som hadde et annet standpunkt seg mer tilbøyelig til å justere sitt eget standpunkt etter hva flertallet i gruppen mente, særlig gjorde dette seg gjeldende for minoritetsgruppen der en av informantene fortalte at

han måtte revurdere sine meninger etter så mange gode poenger. Om han eller noen av de andre i intervjuene *faktisk* endret mening, kan ikke vi si noe om.

3.1.5 Førforståelser

Før vi påbegynte dette prosjektet, hadde vi allerede fått en pekepinn på hva bevæpningsdebatten handlet om. Vi hadde gjort oss opp noen tanker om at den i grove trekk handlet om sikkerhet for politi og publikum. Vi hadde fått inntrykk av at mange i politiet var positive til en eventuell permanent bevæpning, noe som også ble forsterket gjennom samtaler med venner og bekjente som jobbet i politiet. Etter å ha lest forskningsrapporten til Finstad fra 2011, fikk vi utfordret dette inntrykket da hun fant at det var flere i politiet som ikke ønsket en permanent bevæpning enn som ønsket det. Ettersom debatten om bevæpning hadde pågått en stund allerede, og i sammenheng med den midlertidige bevæpningen av politiet, forventet vi at mange hadde tatt et standpunkt i spørsmålet om de ønsket at politiet skulle bære våpen i den daglige tjenesten. Samtidig forventet vi at publikum hadde flere argumenter mot bevæpning, enn det politiet hadde. Vi forventet at politiet som var for bevæpning ville sitte på informasjon som kunne belyse hvorfor de mente det var nødvendig, og at disse synspunktene kunne gi oss en bedre forståelse av hvordan dette kunne påvirke deres hverdag i en positiv retning.

3.1.6 Vår rolle som forskere

Når man skal gjennomføre et intervju, kan det oppstå en intervju-effekt. Svarene informantene gir oss kan være påvirket av oss som forskere, ved at de kan forsøke å svare det de mener er mest korrekt i forhold til det de tror at vi vil høre. Dermed ser vi det viktig med nøytralitet under intervjuene. En intervju-effekt vil alltid være til stede når det gjennomføres intervju, men så lenge egen rolle reflekteres over, vil dataene være gyldige (Fangen 2010; Sollund 2007a). Vi følte mest på dette i forhold til hvilket standpunkt informantene trodde at vi hadde siden vi kom fra Institutt fra kriminologi og rettssosiologi. Dette viste seg tydeligst i politiintervjuene hvor vi ble spurt om eget standpunkt var endret i deres favør. Det ble også uttalt hvilket standpunkt de trodde at vi hadde, uten at vi ga noe svar her annet enn at vi "så begge sider av saken" for å være mest nøytrale.

Sollund (2007a) omtaler politiets lojalitetskodeks, som kan være relevant i forhold til enighet rundt temaet under intervjuene. Dette kan tenkes å kunne ha en innvirkning på måte argumenter blir formulert og hvordan de forteller historier. Dette fikk vi inntrykk av at stemte i varierende grad. Til tider var det mye enighet, men det ble også opphetede diskusjoner der de var helt uenige.

3.1.7 Gjennomføring og refleksjoner

Mellommenneskelige faktorer påvirker gruppesamspillet gjennom at informantenes personlighetstrekk avgjør deres oppførsel og hvordan andre responderer på disse, samt at noen trekk kan endre gruppens atferd. En person som virker intelligent, kan for eksempel få andre til å svare positivt mot deres egne idéer. Derfor forsøkte vi å finne en egnet blanding mennesker til våre intervjuer. Likevel er det andre faktorer innad i gruppen som kan påvirke situasjonen, som det er vanskelig å ha kontroll over, som eksempelvis personlighetstrekk og fysisk fremtoning (Wibeck 2011).

Fysisk fremtoning, slik som utseende og klesstil, kan virke inn på gruppens samspill. Dette var relativt ukjent for oss da vi møtte gruppene, og derfor forsøkte vi så tidlig som mulig i intervjusituasjonen å finne ut hvordan de behandlet hverandre. Dermed kunne vi anta hvilke muligheter og problemer gruppesammensetningen førte med seg. I vårt tilfelle så det ut til at vi hadde valgt personer med relativt lik fremtoning slik at dette ikke utgjorde et problem.

De fysiske omgivelsene for intervjuet spiller inn på hvordan gruppens atferd blir. Rommets størrelse og bilder på veggene kan virke inn på gruppen i den grad at diskusjonen blir mer intensiv i små rom enn i store, og man kan få større meningspolarisering i små rom enn i store. Bilder eller dekorasjoner kan distrahere medlemmene, og også lede oppmerksomhet bort fra diskusjonen. I tillegg til dette er det tre aspekter som har særlig påvirkning på gruppeintervjuer, ifølge Wibeck (2011). Den viktigste miljøfaktoren er hvor man velger å holde intervjuet. Vi valgte å holde intervjuene slik at deltagerne befant seg på sine "hjemmebaner". Noen kan føle seg mer usikre for eksempel på universitet, på vår hjemmebane, enn i en mer kjent setting. Det var viktigere at gruppene følte seg komfortable, enn at vi var det. Den

andre faktoren, de romlige ordningene, kan påvirke følelse av status eller makt. Ifølge Krueger (1994) er et rundt bord ideelt for å fordele makten blant deltagerne. Hvis en blir satt i enden av et bord, vil ofte personen ta rollen som ordstyrer. For vår del prioriterte vi det førstnevnte punktet, og dermed kunne vi ikke styre disse ordningene i særlig grad. Den siste miljøfaktoren er romlig avstand mellom informantene. Ettersom de som oftest ikke er venner eller bekjente, ønsker informantene antagelig heller ikke å sitte for tett. Siden vi ikke kunne velge hva slags bord vi hadde tilgjengelig, eller hvilken form det skulle være på bordet, hadde vi heller ingen mulighet til å avgjøre avstanden mellom informantene. Vi løste dette slik at de selv fikk plassere seg rundt bordet, til de var tilfredse. Til tross for dette var det i ett av intervjuene en informant som rygget stolen sin gradvis bakover, slik at vi ble nødt til å be personen komme litt nærmere, for å høre hva han sa på lydopptak. Dette gjorde han gjentatte ganger. Enten syntes han at han satt litt for nære de andre informantene, eller så kan det være grunnet at han synes intervjusituasjonen ikke var særlig komfortabel i seg selv.

Vår atferd som del av en gruppe vil påvirkes av forventninger til hvordan de andre i gruppen kommer til å opptre. Forventningene informantene går inn i intervjuet med, grunner i forestillinger om de mellommenneskelige faktorene til de andre i gruppen (demografi, fysikk og personlighetstrekk), og tidligere erfaringer. Det er viktig å huske på at det også kan bygges på disse under intervjuet (Wibeck 2011). Det er også av betydning å få innsikt i hvilke faktorer som påvirker samhandlingen. Vi vil nå gå i dybden på hvordan faktorene gruppekohesjon, kompatibilitet og sosial makt utviklet seg for vår del.

Gruppekohesjon

Gruppekohesjon spiller på ønsket om “å være med” i gruppen. I hvilken grad individet føler tilhørighet i gruppen, har betydning for diskusjonen. Likhet i bakgrunn kan hjelpe på dette slik at deltagerne føler seg trygge på å snakke, men det er heller ikke ønskelig at alle i gruppen bare er enige med hverandre. Da blir det lite diskusjon. Vi ønsket å fokusere på sammenligningsgrunnlaget mellom *gruppene*, fremfor mellom enkeltpersonene. Vi hadde fem grupper som skulle sammenlignes, og siden vi satte sammen gruppene basert på forholdsvis lik demografi, hadde vi en viss forventning om at en del lignende meninger eller erfaringer kunne forekomme. Slik

som i politigruppene var dette særlig relevant. Dette stemte også i stor grad, og gav størst uttrykk i hvordan de fortalte episoder. Der én begynte på en historie kunne den andre fortsette på den samme historien osv. Det viktigste for oss var uansett at diskusjonen ikke stoppet opp, og at det ikke var full enighet om alt innad i gruppene. Økt følelse av tilhørighet kan heve diskusjonen, hvis det fører til at man i større grad ønsker å delta i diskusjonen. På den andre siden kan stor grad av enighet føre til “gruppetenking” (Wibeck 2011:31), at bare en måte å tenke rundt temaet på blir akseptabel. Det kan da være interessant å se på om det ligger normer til grunn innen bestemte grupper om hva som er “lov” å mene om et tema. Dette preget i større grad gruppene som hadde yngre informanter enn gruppene der informantene var litt eldre. Pensjonistene hadde veldig ulike meninger om bevæpningen av politiet. I de andre gruppene der de som var uenige justerte seg mer etter den gjengse meningen i gruppen, rikket sjelden pensjonistene på det de mente fra før av, bortsett fra i etterkant av å snakke om terror. I minoritetsgruppen var det klart én som hadde et annet standpunkt enn de andre i gruppen, men mot slutten av intervjuet ble han, ifølge ham selv, nødt til å revurdere sitt standpunkt etter så mange gode argumenter fra de andre i gruppen. I en av politigruppene var det særlig en informant som ofte avbrutt ble av de andre, særlig av den dominante, som hadde et annet standpunkt, men også av de andre da de var uenige.

Gruppekompabilitet

Gruppekompabilitet går ut på at lignende karakteristika hos informantene vil medføre at det skal lite til for å “oppretholde” gruppen som gruppe, noe som vil føre til en mer effektiv diskusjon enn mindre kompatible grupper (Wibeck 2011). I vår sammenheng fungerte de fleste gruppene godt, det ble effektive diskusjoner, til tross for at vi i enkelte tilfeller måtte dytte diskusjonen litt i gang. I både studentgruppen og minoritetsgruppen var begynnelsen av intervjuet preget av korte svar og lite diskusjon. De, og også vi, måtte “varmes opp” litt, før samtalen ble mer smidig og diskusjonen ble mer intens. De snakket veldig lite i munnen på hverandre, avbrøt hverandre sjeldent, og “ventet på tur” til å svare – det virket som om de laget en slags rutine seg imellom på hvordan dette skulle foregå. Før de snakket selv, ble det tydelig at de også hadde lyttet til det andre sa om temaet, og tatt dette med i egen refleksjon, samtidig som de fikk frem sine personlige meninger, følelser og erfaringer. Den minst kompatible gruppen viste seg å være pensjonistene. De varmet sjeldent opp til lange

diskusjoner, men ble utålmodige etter å gå videre til neste spørsmål. Vi så også at dette var den gruppen som var mer selvstendig, og som ikke lot seg overtale eller justerte sine meninger på lik linje med de andre gruppene der dette skjedde. Vi la merke til at Oslopolitiet hadde mye på hjertet, og det virket som de ville si det til “rett” tidspunkt, da det passet best i sammenhengen. De var ivrige og engasjerte, og dermed fløt samtalen lett. Det hadde omtrent ikke vært nødvendig å stille spørsmål – det første spørsmålet “*kan dere si noe om hva forskjellen er mellom å gå bevæpnet og å gå ubevæpnet?*” ledet til en diskusjon dem imellom, uten avbrytelser eller spørsmål fra oss, som varte i over en time. Vi var kun nødt til å stille tre spørsmål gjennom hele intervjuet. Resten av intervjuguiden gikk de gjennom selv uten vår innblanding. Dette er et tema som er høyst relevant for dem, dermed hadde de mye å diskutere og trengte ikke vår innblanding for å ha en (til tider opphetet) diskusjon. De uttrykte en del frustrasjon over å ikke bli hørt, og de brukte oss og dette intervjuet til å få utløp for denne.

Sosial makt

Sosial makt vil si en persons mulighet og potensiale til å kunne påvirke andre mennesker i en gruppesituasjon. Deltagerne kan på en side oppleve at vi, som moderatorer, har mer makt enn dem, siden vi kan lede diskusjonen. En av informantene i et av politiintervjuene stilte oss spørsmålet “*er dere overbevist nå?*”. Selv om dette tydelig var ment som en spøk, tok vi det til ettertanke. Det var dette inntrykket vi fikk da de diskuterte også; argumentene, erfaringene og refleksjonene var relativt ensidige og bar preg av at de ønsket å overbevise oss moderatorer. I denne gruppen var det mer illustrering med episoder, og miming og kroppsspråk ble oftere brukt enn i de andre gruppene. Denne ulikheten i makt kan også føles mellom gruppedeltakerne, men da gjennom faktorer vi ikke har kontroll over. Disse kan være med på å påvirke følelsen av å ha mindre eller mer sosial makt enn de andre deltakerne i gruppen, slik som utdanning, yrke eller erfaring. Begge politigruppene hadde en tydelig dominant person. Den dominante tok til tider over rollen som ordstyrer “*La oss gå tilbake til spørsmålet*” (eller lignende), og førte de andre og diskusjonen i stor grad. I Oslogruppen var de andre informantene ofte enige med den dominante og henvendte seg mye til ham, som om de ba om “godkjenning” for egne argumenter. Helt i starten “instruerte” han moderator ved å si; “*nå må du si sann og sann*”. Til tider ble vi også inkludert i diskusjonen, da den dominante skulle vise

moderator et modellvåpen med det han mente var et sikrere hylster, og utfordret moderator til å få tatt ut modellvåpenet. Også i pensjonistgruppen var det en tydelig dominant person. Han avbrøt ofte og “huffet” seg når en av de andre informantene snakket. Det virket på oss som at den dominante ikke “likte” en av de andre informantene som var i gruppen, og det kan hende at dette førte til at denne informanten da polariserte sine meninger for å ta avstand til den andre informanten. Han hadde særlig bastante uttalelser, som kan ha blitt påvirket av at den andre informanten uttrykte noe tvil i sine meninger. Det er da ikke gitt at han hadde like sterke meninger som han uttrykte, men at dette kunne være et resultat av den andre informantens uttalelser. I studentgruppen stakk én av studentene seg ut, ikke fordi han var spesielt dominant, men ettersom han satt på mye kunnskap på området. De andre i gruppen lot han snakke og spant ofte videre på hans idéer. Det virket på oss som om han i det stille ble utnevnt til en slags ekspert på området av de andre i gruppen, men alle kom likevel med egne tanker og synspunkter. I minoritetsgruppen var det flere personer som hadde kunnskap, og det ble tydelig for oss at noen hadde lest seg opp på temaet før vi begynte, dermed kan de andre informantene ha følt at deres meninger ble sett på som “riktige” i forhold til dem som ikke hadde lest seg opp, til tross for at dette ikke var vårt inntrykk. De som var usikre på temaet, henvendte seg både til oss som moderatorer og til andre intervjudeltakere for å få svar på det som var uklart. Vi gjorde det også klart i forkant av intervjuene at vi ikke var ute etter kunnskap og fakta, politiske korrekte svar, og at det ikke var noen fasit på spørsmålene vi skulle stille. Det kan tenkes at dette bidro til at intervjupersonene følte seg bekvemme med å gi svar uten for mye baktanke, og at det også var en lav terskel for å stille spørsmål om det var noe som var uklart, samt at intervjusituasjonen ble behagelig og forholdsvis uformell.

3.2 Analyse

Når det kommer til bruken av fokusgruppeintervjuer som forskningsmetode, er dette en form som stadig er i utvikling, og likeledes er det med analyseringen av materialet. Vi valgte en induktiv tilnærming, der situasjonen former analysen (Postholm 2010). Dette gjorde vi da vi valgte å gå inn med et åpent sinn, og oppdaget at temaer og argumentasjon vi ikke hadde planlagt å snakke om likevel ble diskutert i stor grad.

Dette kan eksemplifiseres med politiintervjuene. Vi forventet å få diskusjon hovedsakelig rundt våpenbruk og “kjente” argumenter (noe vi også fikk), men vi forsto det i et annet lys da det var viktig for dem å få frem frustrasjonen og mistilliten de følte over å ikke bli hørt i debatten. Da vi så det viktig å analysere argumentasjonen i forhold til konteksten de ble fortalt i, og ikke ta sitater ut av en større helhet, har vi valgt en hermeneutisk tolkning av materialet. Med dette kunne vi tolke materialet ut ifra de teoretiske perspektivene vi la til grunn og hvilken sammenheng vi så dette i (Thagaard 2009:39). En mye brukt fremgangsmåte er å foreta en innholdsanalyse av materialet, men det finnes også andre alternativer. Det kommer an på hva man er ute etter å gjøre med materialet man har for hånden. Vi har valgt å utføre en innholdsanalyse, der vi kunne kategorisere de ulike utsagnene i tematiske kategorier, men vi ønsket også å se nærmere på argumentasjonen som oppsto i de ulike diskusjonene. I mange grupper brukte man aktivt episoder, enten selvopplevde eller annenhånds, for å understreke sine argumenter. Ugelvik (kommer 2016) vil åpne narrativ kriminologi for å inkludere andre grupper og andre typer narrativer enn lovbruyterers historier om lovbrudd. Historiene som fortelles, uavhengig om de er sanne eller ikke, uttrykker verdier, holdninger, identiteter, kulturer og samfunnsforståelse (Sandberg 2010). Dette ville vi også undersøke. Derfor har vi valgt å bruke narrativ kriminologi for å se nærmere på dette, og særlig på hvordan man bruker nøytraliserings- og legitimeringsteknikker for å redegjøre for og forsvare sine handlinger og holdninger. Det oppsto flere tilfeller der temaer med tilhørende utsagn fløt over i hverandre, altså at utsagnene dekket flere av de tematiske områdene. Da plasserte vi utsagnene innen flere av kategoriene slik at vi kunne se dem ut ifra flere teoretiske vinklinger.

3.2.1 Innholdsanalyse og analyse av argumenter

Analysen av materialet begynner fra første gruppeintervju er utført, det vil si at datainnsamlingen og analysen er en parallell prosess (Wibeck 2011). Å foreta en innholdsanalyse av fokusgrupper handler stort sett om å kode materialet, dele det opp i enheter og se etter mønstre. Vi så først gjennom datamaterialet og lagde kategorier med ulike temaer som de ulike utsagnene ble fordelt under. Kategoriene for temaene ble på forhånd bestemt av underproblemstillingene vi satt for oppgaven. Disse kategoriene var da *risiko*, *makt*, *politikultur* og *tillit*. Vi brukte fargekoder for å

skille de ulike temaene og gikk frem slik for hvert intervju. Da vi begynte analysen hadde vi de nevnte kategoriene, men vi måtte legge til blant annet kategoriene om vådeskudd og våpenkappløp. Når man anvender en semistrukturert fremgangsmåte er det alltid en mulighet for at andre temaer dukker opp i diskusjonen. Etter vi hadde gjort dette lagde vi et sammendrag av hvert intervju for å få oversikt over hvilke temaer som hadde vært under størst fokus, og hvilke viktige poenger gruppen hadde tatt opp. I etterkant av denne prosessen kartla vi hvilke argumenter de ulike gruppene hadde brukt for å underbygge sine standpunkter.

Et argument for ett standpunkt blir samtidig et argument mot et annet. En argumentativ analyse ønsker å se på hvordan man argumenterer for eller imot et tema. Formålet med en slik analyse er å fortelle hvordan argumenter er bygget opp, ifølge Boolsen (2006). Vi ønsket å foreta en lignende kartlegging av hvordan man argumenterer for og imot bevæpning, men i denne oppgaven vil det, på grunn av et ekstensivt materiale, bli som en forlengelse av innholds- og episodeanalysen og ikke som en uavhengig retorisk analyseform.

I våre intervjuer finner vi at spørsmålene leder til argumentasjon for og imot bevæpning, og at det derfor er relevant å se på bakgrunnen for argumentet i de ulike utsagnene. De samme argumentene kan gjerne bli brukt på begge sider av diskusjonen, da altså både for og imot bevæpning. En argumentasjonsanalyse tar ikke stilling til om et argument er sant eller falsk, men brukes for å identifisere argumentene og deres karakter (Boolsen 2006). Vi ønsker å se på hvordan man argumenterer for og imot bevæpning, og forsøke å sette dette inn i ulike teoretiske kontekster for å få en bedre forståelse for hvorfor man argumenterer slik man gjør.

3.2.2 Narrativ analyse

Vi har funnet hvordan ulike grupper i publikum og politiet begrunner og legitimerer sine argumenter angående bevæpning. Narrativ analyse blir særlig gjeldende for fortellingen av episoder.

Bevæpningsdebatten er et tema som berører mange, og den består av argumenter, meninger og holdninger fra ulike grupper i samfunnet. Det er mange som vil bli hørt i

debatten, da bevæpning er noe som vil påvirke hele samfunnet, og kritiske innvendinger blir nærmest en selvfølgelighet – i likhet med de fleste politiske spørsmål. Episodene som kom frem i våre intervjuer med politifolk, kunne tyde på at de var deler av en reaksjon og et svar på kritikken politiet og bevæpningsspørsmålet har møtt. Politiet velger ut episoder som er relevante for deres standpunkt, men som ikke nødvendigvis er representativt for politiarbeidet de gjør. Under analysearbeidet ønsket vi å finne ut om episodene politiet fortalte om, kunne bety noe mer enn en ren beskrivelse av en episode. I tillegg til å analysere innholdet, ville vi forsøke å finne ut *hvorfor* de fortalte nettopp disse episodene. Vi vil bruke narrativ kriminologi for å analysere hvordan politiet *braker* episoder. For å fremme egen argumentasjon velger man ut historier, og man forteller de *på en måte*. Maruna og Copes (2005) vektlegger hvordan man beskriver livene og handlingene sine sier like mye om individet som om handlingen og de strukturelle forholdene man opplever. *Måten* de forteller på, er data, ikke nødvendigvis *hva* de forteller. Det vil dreie seg mer om legitimeringsarbeidet de gjør i etterkant, da vi vil forstå hvorfor de valgte å fortelle oss nettopp de historiene de fortalte.

Det blir viktig for oss å skille mellom historier politifolk forteller hverandre, og historier de fortalte oss. Det kan tenkes å ligge mer baktanke bak historier som fortelles til oss som forskere, og som en mulig stemme utad, enn bak historier som fortelles dem imellom i mer uformelle settinger. Det kan tenkes at de har et større behov for å legitimere sine argumenter overfor oss, enn for hverandre, da standpunktet deres stort sett er det samme. Det er trolig at det også foregår hyppig historietveksling politifolkene imellom, men dette kan ikke vårt materiale si noe om.

3.2.3 Andre datakilder

I tillegg til empirien vi samlet inn har vi benyttet oss av ulike teoretiske tekster, samlinger, statistikk og rapporter. Materialet vi har benyttet oss av har vi blant annet funnet via biblioteksdatabasen ved UiO, Google Scholar, og ved tilgang til ulike rapporter og undersøkelser.

3.3 Forskningsetiske hensyn

Som forskere er det vårt ansvar å sikre at informantene forblir anonyme i tråd med den informasjonen som ble gitt dem i forkant av intervjuet. Vi samlet inn skjemaer der informantene hadde gitt sitt samtykke til at vi kunne bruke deres uttalelser i vår oppgave. Dette gjorde vi for å sikre deres personvern (Fangen 2010) og for at informantene skal vite hva slags studie de er med på og hva dette vil innebære. Det er vårt ansvar å skrive slik at ingen blir gjenkjent ut ifra beskrivelser i oppgaven.

All gjenkjennerbar informasjon om informantene har blitt anonymisert ved transkripsjon, og videre inn i selve oppgaven. Deltagerne har mulighet til å trekke seg til ethvert tidspunkt, noe vi opplyste om i informasjonsskrivet, og deres uttalelser vil da bli slettet.

Likevel er fullstendig anonymitet umulig å oppnå ved fokusgruppeintervjuer ettersom flere personer er til stede under informasjonsutvekslingen. Det er da alltid en risiko for at noen som har vært til stede under intervjuene, kan gjenfortelle hva de andre informantene har uttalt. Dermed gjør konfidensialitet seg mer gjeldende i vårt tilfelle (Wibeck 2011).

Alle identitetsmarkører vil anonymiseres, som personnavn, studiested, kjønn, gruppetilhørighet og ved hvilken politistasjon de arbeider. I tilfellet med de to politigruppene så vi det nødvendig å kunne si at de er operativt politipersonell. Vi tillater oss å publisere at vi har intervjuet operativt personell, ettersom dette var et av kriteriene i oppgaven, og informantene ble informert om dette i informasjonsskrivet (se vedlegg 2).

3.4 Vitenskapelig kvalitet

Siden vår problemstilling gikk ut på å identifisere argumenter og undersøke legitimering i episodebruk, var det å gjennomføre kvalitative fokusgruppeintervjuer den mest hensiktsmessige metoden for å undersøke dette. Vi har kartlagt argumenter slik vi ønsket, og disse har blitt underbygget med fortelling av episoder, erfaringer og forestillinger.

Vi planla å gjennomføre fem fokusgruppeintervjuer, da dette virket som et overkommelig materiale å samle inn og analysere i løpet av tiden vi hadde. Vi endte opp med seks, da vi så det nødvendig å gjennomføre to intervjuer med pensjonistene, noe vi har redegjort for tidligere i metodekapittelet. Politigruppene ble annerledes sammensatt enn det vi først hadde sett oss ut, men ga oss likevel interessant materiale. Da vi endte opp med to grupper i ulike politidistrikt som begge hadde samme standpunkt i bevæpningsdebatten, vil ikke argumentasjonen deres være beskrivende for norsk politi. Det kan også tenkes at vi kunne funnet andre argumenter dersom vi hadde intervjuet andre informanter i publikumsgruppene.

Giertsen (2003) forklarer at kvantitativ forskning og fremstillinger av tall bør suppleres med kvalitative undersøkelser, og at kvaliteten kan avgjøres ut ifra om beskrivelsene er sannsynliggjort, resonnementene er holdbare og om det kan gi nye innsikter (2003:36). Vi har benyttet oss både av kvalitativ og kvantitativ tidligere forskning, og ønsker særlig å gi den tallmessige fremstillingen av bevæpningsdebatten et ansikt gjennom å få frem argumentasjon og hva som kan ligge til grunn for argumentasjonen.

Halvorsen (2008) beskriver hvordan kvalitative tilnærminger skiller seg fra kvantitative på den måten at man innenfor den førstnevnte ikke alltid har sett seg ut på forhånd hva man har tenkt til å måle. Derfor vil heller ikke begrepene om reliabilitet og validitet passe like godt inn her (2008:72). For å ha et mål på kvalitet kan man likevel se på “konsistens”. Her spiller fremgangsmåte, analyse og tolkning inn på kvaliteten av arbeidet. Vi valgte å vente med å lese Finstads kapittel i *Ekstraordinære tider* (2015) til etter vi var ferdige med vår analyse, grunnet et ønske om å ikke ville være “bundet” av det hun kom frem til i sin tekst. Når det så viser seg at både vi og Finstad kommer frem til mye av det samme, så handler det – slik vi ser det – om at en fenomenforståelse har blitt styrket.

En dobbel analyse av materialet er noe ikke alle har mulighet til å utføre i en slik oppgave vi har skrevet. Dette anser vi som fordelaktig. Vi har hele veien gått gjennom hverandres arbeid og kvalitetssikret dette. Vi analyserte alt materialet hver for oss og sammenlignet i etterkant med hva den andre hadde funnet. Vi har ved hjelp av denne

metoden en utfyllende analyse av materialet, som vi mener med vår “doble analyse”, og med støtte i Finstads forskning (2015) kan være overførbar.

3.5 Tips til leseren

En følge av ikke å ha intervjuet politifolk som er imot bevæpning kan være at politiet som er positive til bevæpning overrepresenteres i oppgaven. Det er ikke slik at politiet kun har én stemme og at denne er *for* bevæpning. Dette er det viktig at leseren er klar over når oppgaven leses.

Overbevisning og overtalelse er viktige stikkord som bør ligge som et bakteppe, både for oss selv under analysen, men også for leseren. Når noen er overbevist om noe, og kan synes å ville ha med flere i sin tankegang, må vi være kritiske til hva som blir uttalt, og ikke minst hvorfor. Vi, som forskere, kan for deltakerne være en stemme utad. Dette kan føre til at politiet utelater informasjon som ikke kommer deres sak i favør. En positiv (og til tider overtalende) fremstilling, særlig av en sak informantene brenner for, kan føre til at noe blir utelatt. Vi har heller sett det som viktig å forstå dette analytisk og teoretisk, enn å stille spørsmålstegn ved det som fortelles.

I denne oppgaven refererer vi ofte til “publikum”. Til tross for at man ofte bruker to kategorier, altså politi og publikum, vil publikum være adskilt fra lovbryttere (“kjenninger” eller gjengangere) i politiets øyne. Disse to kategoriene er ikke gjensidig utelukkende siden den generelle befolkning også kan begå lovbrudd, men de er som oftest ikke gjengangere (Finstad 2013:181). Grunnen til at vi i denne oppgaven skiller mellom publikum og lovbryttere, er fordi både politiet og publikumsgruppene skiller dem. Publikumsgruppene bruker ikke ordet “publikum” når de snakker om folk flest, men dette er begrepet vi kommer til å bruke underveis i teksten når vi refererer til den generelle befolkningen.

Vi vil også bruke “når” i forbindelse med bevæpningen, ettersom politiet gjentatte ganger ble bevæpnet og avvæpnet i løpet av perioden da oppgaven ble forfattet. Dette kan også ha preget svarene til informantene våre.

Mange av sitatene i oppgaven kunne vært plassert under flere av våre delkapitler, og har vært vanskelig å plassere ettersom de tar for seg flere aspekter ved bevæpning. Noen ganger har vi vært nødt til å plassere dem kun ett sted, men det betyr ikke nødvendigvis at de ikke kunne passet inn et annet sted i tillegg. Vi har plassert utsagnene der vi mener de illustrerer argumentet som fremlegges på best mulig måte. Likevel kan informantene benytte seg av samme argumentasjon for å bevise eller motbevise et argument, noe som vil føre til at noen argumenter kan føles gjentakende.

Det er også verdt å merke seg at de færreste av informantene våre skilte mellom midlertidig og permanent bevæpning under intervjuene, dermed vil vi diskutere bevæpning generelt dersom ikke annet er spesifisert.

4 Argumentasjon i bevæpningsdebatten

Vi vil innlede dette kapittelet med å gi leseren et innblikk i intervjuene og oppsummere de viktigste momentene hos de ulike politi- og publikumsgruppene. Vi vil også opplyse leseren om hva status var angående midlertidig bevæpning på de ulike tidspunktene for intervjuene, da dette kan ha en innvirkning på argumentasjonen. Deretter vil vi presentere funnene våre, og analysere og drøfte disse ut ifra tidligere forskning og teoretiske perspektiver.

4.1 Sammendrag av intervjuene

4.1.1 Politigruppene

Intervjuene med politigruppene var preget av sterke meninger og følelser knyttet til bevæpning. Oslogruppen var bevæpnet da vi intervjuet de, mens distriktsgruppen ble intervjuet rett etter bevæpningen hadde opphørt i februar 2016. De fleste hadde tatt et klart standpunkt i bevæpningsdebatten, noe som viste seg i argumentasjonen. Et dominerende tema i disse intervjuene var tryggheten bevæpningen førte med seg, både for publikum og for politiet selv. Ulempene de opplevde med fremskutt lagring var i fokus, og også hvordan de håndterte situasjoner bedre med bevæpning. Gjennomgående i intervjuet var viktigheten av at de var godt trent, og at et våpen på hofta ikke ville endre arbeidsmetodene deres. Dette poenget ble ofte brukt som svar til kjente argumenter mot bevæpning. Politiet fortalte flere historier, der enten de selv eller kolleger var hovedperson. Episodene ble brukt for å underbygge og illustrere argumenter. Et annet gjentakende tema gjennom intervjuene var følelsen av å ikke bli hørt og tatt hensyn til i media. Frustrasjon over uvitenhet og underrepresentasjon av operative politifolk i debatter på TV, aviser og andre medier var tydelig. Overbevisning og overtalelse er nevnte stikkord, men vi ser det også viktig

å forstå kombinasjonen mellom dette og følelsene og frustrasjonen rundt det å ikke bli hørt og forstått.

4.1.2 Publikumsgruppene

Studenter

Politiet var midlertidig bevæpnet da vi hadde intervjuet med studentgruppen. De var generelt negativt innstilt til bevæpning av politiet, samtidig som de viste forståelse for og reflekterte rundt politiets trygghet og politiets egne argumenter for bevæpning. I noen situasjoner så de fordeler ved et bevæpnet politi. Studentgruppen snakket mye om hvilke tanker og følelser de fikk ved synet av politi med våpen, både i Norge og i utlandet. De reflekterte rundt langsiktige konsekvenser, og brukte ofte USA som skrekkeeksempelet de ikke ønsket Norge skulle dreie mot når det gjelder skytevåpen. Studentene snakket også om utrygghetsfaktorer et skytevåpen i tjenesten kan føre med seg, som vådeskudd og at andre kan få tak i våpenet.

Unge menn med minoritetsbakgrunn

Politiet var midlertidig bevæpnet da vi hadde intervjuet med minoritetsgruppen. De var hovedsakelig negative til permanent bevæpning, samtidig som de så nytten i å være midlertidig bevæpnet. Utgangspunktet var at det var én som ikke var negativ til bevæpning og følte seg tryggere med det, noe han endret mening om underveis i intervjuet, ifølge ham selv. Gruppen reflekterte rundt at politiet kanskje selv ønsket å være bevæpnet, og de så nytteperspektivene politiet hadde ved å besitte våpen. Likevel mente de at dette ikke førte til positive effekter i det lange løp. Gruppen fortalte om selvopplevde episoder der de følte seg mistenkeliggjort. De fryktet at minoriteter, og da særlig unge menn med minoritetsbakgrunn slik som de selv, ville ytterligere marginaliseres og utsettes for en større risiko dersom politiet ble fast bevæpnet. De hadde selv opplevd å føle seg mistenkeliggjort i etterkant av høstens terrorangrep (2015), spesielt av publikum. Som et resultat av dette, fryktet de at den sosiale kontrollen rundt dem ville bli ytterligere intensivert. Maktpotensialet og risikoen våpenet i seg selv besitter, preger gruppens diskusjon i vesentlig grad. De mener det norske politiet har en egenverdi ved å ikke være bevæpnet, og at politiets uniform utstråler nok makt, uten våpen. De frykter at det vil bli et våpenkappløp

mellom politiet og de kriminelle, og et større omløp av våpen i samfunnet dersom politiet bevæpner seg permanent.

Pensjonister

Under intervjuet med den første pensjonistgruppen var politiet midlertidig bevæpnet, mens bevæpningen nylig var avviklet under intervjuet med den andre gruppen. Pensjonistene hadde ulike meninger om bevæpningen av politiet. Det virket som om flere hadde ubetinget høy tillit til politiet, med begrunnelsen at “sånn var det bare”. Under intervjuet var det størst fokus på temaene politiets egensikkerhet, tillit og uniformen. De mente våpenet var en sikkerhet for politiet selv, og trodde eller ønsket ikke at politiet skulle bruke det unødvendig. Det ble påpekt at politiet var mennesker som kunne misforstå og gjøre feil. Det så ut til at det viktigste for pensjonistene var at politiet var til stede i gatene, og at de brukte kommunikasjon og dialog i stedet for våpenet. Det var ulik grad av tillit til politiet hos informantene. De forteller at de sjeldent tenker over at de har våpen, men synes ikke det trenger å være så synlig og at det kan se drastisk ut. De har sjeldent møtt bevæpnet politi, og henter referanser fra media. De reflekterer også over at medias fremstillinger av politiet kan være misvisende. Da de blir bevisste på risiko for terror, uttrykker de at de føler frykt for dette. Etter at de er blitt risikobeviste, reflekterer uttalelsene deres at de synes det er mer greit at politiet bærer våpen, men det uttrykkes også at dette kan utgjøre en risiko for publikum. Den høye tilliten til to av informantene reflekteres i svarene de gir. Én reflekterer særlig ubetinget høy tillit grunnet dette utsagnet; *”det de finner ut av, er jeg enig i”*. Vådeskudd påvirker tilliten til den som er skeptisk. Det å være politimente de at i seg selv var et risikoyrke. De som var for bevæpning, følte seg også tryggere med bevæpnet politi. Pensjonistgruppen uttrykker frykt for at det vil bli et våpenkappløp.

4.2 Folkets politi

Dette kapittelet har vi valgt å kalle “Folkets politi”. Med dette mener vi hvilke egenskaper det norske politiet har som gjør at publikum ser på politiet som sitt eget, og dermed blir et politi folket oppfatter at er på deres premisser. Ved å kartlegge argumentene i bevæpningsdebatten fant vi at diskusjonen rundt argumentene;

“politiet mister sitt sivile preg”, “skytevåpen er et aggressivt element” og “økt avstand til publikum” kunne samles under fellesbetegnelsen “folkets politi”. Vi vil presentere diskusjonen rundt disse argumentene, før vi vil avslutte med å forsøke å finne ut om dette kan påvirke publikums tillit til politiet.

4.2.1 Politiet mister sitt sivile preg

Som kjennetegn ved politiet finner vi blant annet et sivilt preg, noe som bidrar til et nyttig samarbeid mellom politi og publikum. Vi vil finne ut om bevæpning kan påvirke politiets sivile preg, om forholdet mellom politi og publikum kan endres som en følge av dette, og om dette igjen kan føre til at den høye tilliten norsk politi har blant befolkningen, svekkes. Politirolleutvalget, opprettet i 1976, vurderte politiets rolle i samfunnet, og kom frem til ti grunnprinsipper for norsk politi (NOU 1981:35), der vi blant annet finner at “politiet skal ha et sivilt preg”. I *Politiet i det norske samfunn* (Støkken m.fl. 1981) påpekes det at et sivilt preg også handler om et sentralisert og desentralisert politi. Til tross for at dette også preget nærheten og kontakten med publikum, ønsker vi ikke å se på det organisatoriske i begrepet, da dette faller utenfor argumentasjonen til de ulike gruppene. I st. meld. 42 forklares sivilt preg som;

“(…) først og fremst det motsatte av militært preg, og går særlig på politiets oppgaver, metodebruk og opptreden. Det sivile preg styrkes dersom politiets oppgaver ikke ensidig går ut på å bekjempe kriminalitet. Politiets sivile preg åpner for et fruktbart samspill med publikum, og er dermed en forutsetning for at politiet skal kunne bekjempe kriminaliteten” (St. meld. 42 2004-2005:9).

Finstad (2013) peker på at for å opprettholde det sivile preget er det viktig at politiet håndterer andre oppgaver enn kun “egentlig politiarbeid” (Finstad 2013:97). Politiarbeid dreier seg om mer enn bekjempelse av kriminalitet, og som vi finner i st. meld. 42, vil det sivile preget styrkes dersom politiet viser bredde i arbeidsoppgavene sine. Publikumsgruppene våre brukte ikke betegnelsen “sivilt”. Det vi fant ut at de la i begrepet, var hvordan et ubevæpnet politi opplevdes som en nærere form for politi med en tilhørende trygghet. Det hadde en egenverdi og dette var et særpreg i forhold

til resten av verden. De opplevde at det var lettere å ta kontakt med politiet før de ble bevæpnet.

Informantene i pensjonistgruppene hadde lagt merke til at politiet var bevæpnet, men de fleste hadde ikke gjort seg opp noen særlige tanker rundt dette, og hadde heller fokus på viktigheten av at politiet var synlige i byen, og at dette virket trygghetsskapende. Finstad forteller at forestillingen om et mer synlig politi nærmest har blitt synonymt med økt grad av trygghet. Pensjonistenes forestillinger av politiet kan relateres til at politiet blir sett på som “trygghetens symboler” (Finstad 2013:332). Om politiet hadde våpen eller ikke, var ikke av stor betydning for pensjonistene. Det de derimot påpekte, var at de gangene de hadde sett bevæpnet politi hadde det vært “litt spesielt”, “skremmende” eller syntes at “det så litt drastisk ut”. Dette beskrev de uavhengig av standpunkt til bevæpning. En av informantene besvarte spørsmålet om de hadde sett bevæpnet politi slik;

“Jeg er vel ikke redd for å se en politimann med pistol og sånn, det føler jeg han skal ha.”

Mens pensjonistene hadde ulike opplevelser og tanker rundt å se bevæpnet politi, fant vi tydeligere argumentasjon i de andre publikumsgruppene rundt dette temaet. De resterende publikumsgruppene nevnte at det norske politiet hadde en egenverdi ved å ikke være permanent bevæpnet. Studentene pekte på denne verdien ved å fremheve at politiet ikke bar våpen som en del av uniformen. Dette mente de skapte et bilde av et fredelig samfunn;

“(…) det har egenverdi at man har et, at staten ikke fører konstant krig mot den det gjelder da, at man ikke går rundt med våpen hele tiden. Eh, jeg synes det har egenverdi. Det skaper i hvert fall et bilde av et fredelig samfunn, selv om det kanskje ikke er det.”

Her kan vi se hvordan et ubevæpnet politi med et sivilt preg kan bidra til at deler av publikum oppfatter samfunnet som tryggere. Finstad (2013) mener det ligger et budskap i politiets presentasjon. Det sivile preget bidrar derfor til at publikum får et inntrykk av et fredelig samfunn. Minoritetsgruppen hadde også fokus på at det å ha et ubevæpnet politi gjør at Norge blir mer unikt i forhold til andre land;

“Jeg synes at Oslo og Norge blir litt unikt i forhold til resten av verden, hvor politiet ikke har våpen. Å bevare tryggheten i en ‘trygg hovedstad’, det at vi også bevæpner oss nå... da er det ikke no forskjell mellom oss og resten av verden. Vi kan liksom sende et signal om at vi kan ha en trygg hovedstad, uten å måtte bære våpen.”

Minoritetsgruppen sammenlignet norsk politi med andre land. De anså det norske, ubevæpnede politiet som noe unikt i verdenssammenheng, og vektla verdien dette signaliserer. Verdien de vektla var det sivile preget det norske politiet hadde ved å være ubevæpnet. At politiet er ensbetydende med høyere trygghetsfølelse avhenger av, for denne gruppen, om de har et sivilt uttrykk eller ikke (Finstad 2013:333).

Politiets uniform ble mye diskutert gjennom intervjuet med minoritetsgruppen. Det var enighet rundt at politiuniformen alene utstråler nok makt til å holde publikum under kontroll. De uttrykte at det at politiet går uten våpen, gir grunnlag for gjensidig respekt;

“Akkurat som politiet har bygd seg opp mot respekt nå, uten våpen og at vi har den respekten til politiet, som ble nevnt i sta, det er noe jeg synes er helt unikt og det finner du ikke mange steder i verden.”

Minoritetsgruppen mente at ved å gå ubevæpnet viser politiet utad at de ikke trenger våpen for å løse en situasjon, at de heller som regel klarer det uten – og at man som publikum oppfatter og respekterer dette. De mente det ubevæpnede politiet sendte et signal til publikum om å klare å takle utfordringer uten å ha våpen på seg. Gruppen beskriver at dette gir respekt. Buttle (2010) forklarer at tillit og respekt blir gjensidig uttrykket gjennom et ubevæpnet politi. Da minoritetsgruppen snakket om respekten ovenfor politiet, beskrev de at de hadde en annen type respekt for politiet når de gikk med våpen enn når de var ubevæpnet;

“Man får respekt ut fra redsel, og det mener jeg er feil. Det kan du ikke bygge respekten opp mot. (...) Så det at vi får respekt ut fra redsel fordi du vet at det er et våpen der, så går du ikke fram sånn og bare; ‘hei du, slipp meg a, jeg vet rettighetene mine, så bare la meg være a ...’”

Sollund påpeker at det militaristiske i uniformen fremkaller respekt, og at den samtidig er en insisterende påminnelse om at publikum burde opptre konformt og ha en passende type atferd (Sollund 2007b:239). Gruppen uttrykte at respekten som fulgte en bevæpnet politibetjent, baserte seg på frykt, og var en lavere ansett type respekt. Granér (2014) forklarer at både den legalistiske og den autonome politistilen bygger på respekt, men basert på ulike uttrykk. I den autonome stilen vil det å uttrykke fysisk styrke være basen for respekt (2014:139). En bevæpning av politiet reflekterer en holdningsendring fra politiets side mot publikum (Buttle 2010). Det kan tyde på at minoritetsgruppen oppfattet det slik, og anså politiet som mer autonome og “harde” i uttrykket når de var bevæpnet. De oppfattet at bevæpningen som førte til at respekten deres ble endret til å bygge på frykt og redsel.

Minoritetsgruppen ble overrasket da vi nevnte England som svar på hvilke andre land enn Norge som ikke er fast bevæpnet;

“Engelsk politi er ikke bevæpnet? Ja, nei de har de derre fancy batongkøllene og de kule hattene, ja det er sant, ja de har jo klovnedrakt, det er jo supertillitvekkende ...

(Latter)

... ingen gidder å gjøre noe da.”

Slik vi forstår det, oppfattet gruppen at land der politiet ikke var bevæpnet, hadde et sterkere tillitsforhold mellom politi og publikum. Den engelske “bobby’en”² ble fremhevet som et “supertillitvekkende” politi av minoritetsgruppen. Finstad (2011) trekker frem Reiner som peker på hvordan dette var en form for beskyttelse for “bobby’en”, som gjorde fysiske maktmidler og verneutstyr overflødig. Det å fremstå som sårbar dyrket publikums følelse av politiet som “en av dem”, og bygget tillit (2011:11). Dette kan kobles med det minoritetsgruppen fortalte om respekten de hadde for det ubevæpnede politiet. Sårbarheten det ubevæpnede politiet har, fremmer at publikum skal oppføre seg dannet, som i et gjensidig forhold av respekt. Derfor kan dette relateres til det minoritetsgruppen mente var en “god” type respekt,

² ««Bobbytradisjonen» handlet om at politiet skulle fremstå med en sårbarhet som kultiverte publikum og bygget tillit» (Finstad 2011:10-11)

som ble uttrykt gjennom et tillitsforhold. Det er tydelig at politiets uniform forandret seg for minoritetsgruppen ved tilstedeværelse av våpen i politiets uniform;

“Så, når en vanlig mann tar på seg en uniform så får han jo på en måte en større personlighet, når han må legge våpen på den uniformen, så blir det jo enda større, da. Så du blir på en måte mektigere skikkelse å ta innover seg da, kanskje jeg ikke tør å spørre dem de samme spørsmålene man turte å spørre dem før, om, ja, sånn små ting.”

“Når man tar på seg politiuniformen, blir man automatisk “voksen””, ifølge Finstad (2013:193). Man blir kvalitativt annerledes enn når man ikke har på uniform. Gruppen opplevde at uniformen gjorde en person “større”, og at et våpen bidro ytterligere til dette. Politiet skiller seg fra resten av befolkningen ved å kle på seg makt. Uniformen bidrar til å synliggjøre makt, og samtidig skjuler den mennesket som tar den på. Disse prosessene bidrar til en økt avstand mellom politi og publikum. Derfor er det ekstra viktig for informantene at politiet “rehumaniserer” seg selv ved å få frem personen bak uniformen. Uniformen bidrar til publikums stereotypifisering av politibetjenten, og jo mer militarisert uniformen er, desto større grad av militarisert atferd vil man forvente av personen som bærer den. Dermed blir det enda viktigere å vise at politiet er på publikums side, at de er “en av dem”, og ikke “en av de andre” (Sollund 2007b).

En av informantene i minoritetsgruppen fortalte at han hadde vært på et arrangement hvor det hadde vært væpnet vakthold. Informanten forklarte at gjestene på arrangementet fort ble bevisste på våpentilstedeværelsen, og at de som var til stede reagerte på følgende måte;

“Ja, det var liksom sånn helt sykt, og da blir man selvfølgelig stressa. Det virker som det er sånn derre terror... terroraksjon liksom. Det var noen som bare påpekte det, og så ble alle sånn; ‘gisper’, det ble et hav av det (refererer til gispingen). Ja, det var ikke så mye mer enn det. Det var liksom bare sånn, stressende der og da”.

I og med at publikum ikke er vant til å se bevæpnet politi i Norge, kan antagelig størsteparten av reaksjonen tilskrives at våpen anses som et fremmedelement i den

norske politiuniformen, tross den midlertidige bevæpningen; *“... før når de ikke bar våpen, var det jo det folk var vant til å se; politimenn uten våpen, bare uniformen.”* At våpen ikke regnes å være en del av den norske politiuniformen, kan være en årsak til hvorfor noen reagerer når de får øye på våpenet. Dette kan gjelde for noen, mens andre kan legge mindre merke til våpenet. En annen informant i samme gruppe uttalte at han ikke la merke til våpenet, ettersom han *“ser heller på personen som kommer mot meg”*. Våpenet flyttet plassering fra låret til å bli integrert i beltet rundt hofta, sammen med utstyr som lykt og håndjern, noe som også kan føre til at mange ikke vil legge merke til våpenet like godt som da det var mer synlig på låret. Politiet er også klar over dette.

Politigruppene på sin side oppfattet at det var deres tilnærming i møte med publikum som var av betydning. For politiet var det mer viktig å være imøtekommende, og at uniformen var ren og velstelt, enn hvordan uniformen så ut og hva som var på den. Fremtoningen til politiet var viktig for flere av gruppene, men på ulike måter. Det flere i publikumsgruppene opplevde som viktig, hadde enkelte politifolk vanskeligheter med å forstå at hadde betydning. De har en annen oppfatning når det kom til hvordan publikum oppfatter uniformen deres;

“(...) det har vært en sånn greie i norsk politi at hvis du går med kjeledress, da ser du veldig militær og skummel ut, så det kan vi ikke holde på med. Og vi kan ikke være bevæpna, for da ser vi veldig militære ut og mister tillit i publikum, og etter min mening, det er bullshit, det er tøys. Min måte jeg møter publikum, mimikken min, at jeg ser på de, at jeg ser rein ut i tøyen, det er den greia som, smil, høflig, profesjonell, det er det som gjør at publikum føler trygghet og tillit til meg, det er ikke hvilken uniform jeg går i eller om jeg har på meg våpen. 14 måneder, ikke fått en kommentar på våpenet. Måten jeg møter folk på er viktig.”

Da politibetjenten fortalte at måten han møter publikum på er viktig for å opprettholde tillitsforholdet med publikum, er dette et uttrykk for den legalistiske politistilen, da han vektlegger en myk tilnærming (Granér 2014). Granér (2004) forteller at dette også er en viktig faktor for samhandlingen mellom politi og publikum. På den ene siden uttalte politiet at i deres møter med publikum ikke reagerte på uniformen, slik som sitatet over viser. Tidvis åpnet de også for at de syns

det var mer behagelig når skytevåpenet var i beltet, og beskriver tilfeller der de bevisst dekker våpenet til. En informant forteller at;

“Første jeg gjorde var å flytte hylsteret fra låret til hofta, så det blei borte mellom albuen og kroppen, også var jeg veldig bevisst da jeg var ute blant publikum, og på en måte, ikke skjule, men det var bare en del av våpenbeltet mitt, og kanskje det er derfor folk ikke har sett jeg har vært bevæpna engang, tett på kroppen, med albuen på utsiden. Det tror jeg ufarliggjør hele settingen, måten du bærer.”

Å flytte våpenet fra å være eksponert på låret, til å gjøre det mindre synlig ved å ha det sammen med annet utstyr i beltet, opplevdes som mer behagelig og ufarliggjørende for informanten. Dette illustrerer at å bære våpen kan gi en annen oppmerksomhet enn det de ved andre tilfeller ga uttrykk for. At det første informanten gjorde da han fikk tildelt våpenet, var å flytte det, viser også at han kan ha følt et ubehag ved å ha det synlig. Dette gjenspeiles også i det han fortalte om at han kunne velge å ikke vise det ved å legge albuen over. Siden han fortalte at det ufarliggjorde situasjonen, kan dette også være uttrykk for at han var seg bevisst risikoen ved å ha det eksponert. Det kan tyde på at også politiet, i likhet med enkelte i publikum, mener at våpenet er mer sårbart på låret, noe som kan føre til en mindre grad av kontroll på våpenet i utsatte situasjoner ved at andre kan ta det fra ham. Dette kan ses i likhet med det Marit Boyesen forklarer om personlig kontroll over risikoen; man opplever den som større dersom man ikke “er i stand til å kontrollere og påvirke risikokilden” (2003:12). Som en del av utstyrsbeltet kan han oppleve å ha bedre kontroll over våpenet. Politiet tok i likhet med publikumsgruppene opp politiets egenverdi, men var uenige i at verdien endres med bevæpning;

“De som er imot bevæpning, kaller det en verdidiskusjon? Det er liksom en verdi i det norske samfunnet at politiet går uten våpen da. Hvor er verdien der a? (...) Skjønner ikke verdien, hva skjer med det norske samfunnet hvis jeg bevæpner meg? Ingenting. Mine verdier og forhold til publikum er helt lik.”

Informanten hadde en annen oppfatning av at verdiene til politiet endrer seg ved bevæpning. Han mente hans verdier og forholdet til publikum var det samme, uavhengig av om han var bevæpnet eller ikke. Det sivile preget politiet har, har vært et verdigrunnlag det norske politiet har holdt fast ved siden de ti grunnprinsipper for

norsk politi ble vedtatt (NOU 1981). Nærpolitimodellens verdigrunnlag har siden dette vært sentral for utviklingen av politiet. “Et verdigrunnlag er avhengig av stadige bekreftelser for å kunne fungere som styrende norm” (Ellefsen 2013:1). Vi oppfatter det derfor slik at verdigrunnlaget kan bety noe annet for politiet enn det det gjør for publikum. Ellefsen forklarer hvordan verdigrunnlaget for norsk politi og nærpolitimodellen har endret seg fra “å ha en sosiokulturell betydning med vekt på geografi og relasjoner til en mer markedsøkonomisk betydning med vekt på sikkerhet og effektivitet” (Ellefsen 2013:2). Det kan tyde på at publikum vektla den sosiokulturelle betydningen, og at politiet selv antagelig forholdt seg til den markedsøkonomiske betydningen. Politiet mente deres verdier ikke ville endres, og at våpenet bare var en del av mulige matkmidler de kunne bruke for å få kontroll over en person eller en situasjon. Det paradoksale i utsagnet er at også det å true med våpenet er øverst på maktpyramiden. Det første trinnet i maktpyramiden er tilstedeværelse, noe de selv påpekte at blir endret med tilstedeværelsen av våpenet. Dette gjenkjente også publikum. Politiet mente dette ikke var like relevant ettersom de ikke utgjorde en trussel for, eller skulle avskrekke, publikum, men kriminelle. De skilte mellom at våpenet skulle være positivt når det gjaldt publikum, og at det skulle være truende når det gjaldt lovbrutere. Denne avskrekkingen vil vi komme nærmere inn på i neste delkapittel, der det diskuteres rundt argumentet om at skytevåpenet er et aggressivt element.

4.2.2 Skytevåpen er et aggressivt element

Publikumsgruppene anså våpenet som et aggressivt element. Politiet bekreftet også at våpenet kunne anses slik. Argumentet om at skytevåpen er et aggressivt element handler om at våpenet har iboende egenskaper som kan vekke aggresjon hos publikum. Forskning om “våpeneffekten” bekrefter dette (Berkowitz og Lepage 1967)³. Uusitalo fant i sin undersøkelse fra 1980 at politiuniformen påvirker holdninger og forventninger til politiet. Våre grupper oppfattet at deres holdninger til politiet endret seg i negativ retning da politiet bevæpnet seg. Dette kan kobles til Uusitalos funn der bildene av bevæpnet politi ble bedømt i et mer negativt bilde og

³ Våpeneffekten er en aggresjonshypotese om at våpen vekker aggressivitet hos mennesker på samme måte som primitive indikatorer gjør. Våpeneffekten handler om at våpen aktiverer samme type biologiske overlevelsereaksjoner som eksempelvis synet av en slange gjør, og dette kobles til aggressivitet (Berkowitz og LePage 1967).

ble sett på som et “befalende politi” (Uusitalo 1980). Dette er årsaken til at skytevåpen som et aggressivt element anses som et argument imot bevæpning, da en effekt av bevæpning slik Uusitalo fant ikke er ønskelig.

“Jeg føler det at de er mer aggressive nå, at de oppleves som aggressive.”

Da vi stilte studentene spørsmål om deres syn på politiet hadde endret seg, fortalte en av informantene at politiet opplevdes som mer aggressive etter at de ble bevæpnet. Minoritetsgruppen beskrev politiets bevæpning som en vandrende drapstrussel;

“(…) hvis det er politi med våpen, så føler jeg på en måte sånn, det er en drapstrussel som går rundt og handler liksom...”

Minoritetsgruppen uttrykte selv at de bedømte politiet annerledes med bevæpning enn uten. Student- og minoritetsgruppen oppfattet politiet som mer aggressive når de var bevæpnet. Politiets økte aggressive uttrykk kan manifestere seg i økende fiendtlige holdninger mot politiet (Uusitalo 1980). Ut ifra effektene Uusitalo og Berkowitz og LePage fant, kan publikums endrede oppfatning av bevæpnet politi være til ettertanke.

En informant i politiet fortalte at våpenet også vekket en reaksjon hos han;

“Overraska over hvordan jeg har opplevd det her selv. Går fra at det er skummelt til at jeg er helt fortrolig med det.”

Før den midlertidige bevæpningen opplevde informanten våpenet som “skummelt”, men det endret seg til at han ble fortrolig med det. Kan det være slik at reaksjonen avtar jo mer eksponert man blir for våpenet? Informanten reflekterte over at han hadde opplevd våpenet som mer skummelt da de først ble bevæpnet. Manglende personlig erfaring med risikoen kan være grunn for at man opplever risiko (Boyesen 2003). Dette kan ha vært grunnlaget for frykten hans da de først ble bevæpnet. Når risikoen er noe vi ikke har erfaring med oppleves den som større enn dersom man er vant med den. Dette kan også forklare hvorfor informanten forklarte at han ble

fortrolig med våpenet på et senere tidspunkt, da han hadde mer erfaring med å bære våpen. Normalisering av risikoen trenger ikke være ensbetydende med at man *ikke* har en ubevisst reaksjon på våpenet (slik som våpeneffekten). Publikum eksponeres ikke i like stor grad for våpenet som politiet gjør, dersom de hadde blitt permanent bevæpnet, og vil dermed kanskje heller ikke bli med på normaliseringsprosessen. Likevel er det viktig å huske på at politi og publikum har to forskjellige virkelighetsoppfatninger, hvor du står har betydning for hvordan du ser verden.

Politiet forsøkte å reflektere over hva kritikken mot bevæpning handler om. Her kom de inn på våpenet som et aggressivt element;

“Jeg prøver. Jeg tror det er vanskeligere for meg å se begge sider, for jeg står med begge beina i det. Hvis jeg skal prøve å se det fra andre sia; da vil jeg gå ut og se meg selv fra utsia, det ser på en måte mer aggressivt ut, et aggressivt element, selve våpenet, så det er på en måte naturlig at man da ser, assa står du med en øks så ser du mer aggressiv ut enn om du ikke står med øks. Så det er ikke noe problem at det ser mer aggressivt ut.”

Informanten forsøkte å se seg selv gjennom publikums øyne og peket på at våpenet kunne se mer aggressivt ut. Samtidig som han påpekte at uansett maktmiddel, så ser man mer aggressiv ut enn dersom man ikke hadde hatt det. Han illustrerer dette ved å ta opp eksempelet med en øks. Dermed blir ikke politiet “farligere” enn andre mennesker, da “øks” er et redskap, som også kan brukes som et våpen, av andre enn politiet. Fra politiets ståsted ser de ikke det aggressive og militariserede uttrykket de kan få med en bevæpning, til tross for at publikum oppfattet det slik.

Men lovbrøtere er også en del av samfunnsbildet. Når våpenet da blir båret med inn i en konfliktsituasjon øker det sannsynligheten for aggresjon mot politibetjenten selv. Aggresjonen kan også bæres med videre til å gå utover en uskyldig tredjepart senere (Uusitalo 1980:224). Dette kan særlig skje i møte med personer med historikk innen rus og psykiatri (Hendy 2014). Politiets hensikter er uansett ikke å skade publikum, men snarere motsatt. De er på jobb for at publikum skal være mest mulig trygge (Larsson 2010). Men bevæpningen kan påvirke forholdet mellom politi og publikum i en utilsiktet retning. Den gir inntrykk av et hardere politi som oppfattes som militarisert, aggressivt og aksjonspreget.

Med et tilbakeblikk på historien var statspolitiets harde uttrykk skapt med hensikt å skape en enda større avstand til befolkningen enn det vanlige politiet. Det eneste de hadde et nært forhold til var dem selv (Johansen 1989). Hvordan man argumenterer rundt at en bevæpning av politiet kan føre til en økt avstand til publikum vil vi nå se nærmere på.

4.2.3 Økt avstand til publikum

Uusitalo forklarer at møtet mellom politiet og en innbygger er en interaksjon (1980:220). Her bidrar utseende og atferd til hvordan de ulike partene fortolker situasjonen, både fra publikums og politiets side (Uusitalo 1980; Finstad 2013). Siden begge parter deltar, spiller begge parters oppfatninger av den andre inn. Et argument i debatten som brukes imot bevæpning, er at det vil føre til økt avstand mellom politi og publikum. Kontakten mellom politi og publikum er et sentralt aspekt ved den norske politimodellen, det har det også vært historisk sett (Johansen 1989). Samhandling, samarbeid og kommunikasjon er sentrale elementer for politiet i sine møter med publikum.

Politiet oppfattet at både tilliten og det sivile preget deres ikke hadde blitt svekket etter at de ble bevæpnet. Politiet fortalte at alle som har kommet bort til dem, omtrent utelukkende hadde gitt de positive tilbakemeldinger på dette, og la dette til grunn for at bevæpningen ikke hadde ført til en økt avstand mellom de selv og publikum;

“Enig, lite fokus på våpen. Noen få ekstra interesserte som har stilt spørsmål, ingen andre.”

Politigruppen reflekterte over om avstanden mellom dem selv og publikum ble påvirket av bevæpningen. De oppfattet den som uforandret, og i noen få tilfeller har den også vært kontaktetablerende, siden det ført til at folk kom bort å spurte om bevæpningsrelaterte spørsmål, til tross for at dette kanskje var unntaket. De opplevde publikum stort sett ikke la merke til at de var bevæpnet, og at dersom de gjorde det ble de av politiet oppfattet som interesserte og nysgjerrige. De var også

oppmerksomme på at de ikke visste hvilke deler av publikum som faktisk valgte å oppsøke dem.

Det vi deler med Englands politi er politimodellen “policing by consent”; at politiet har et sivilt preg. Høigård (2011) lenker dette i det norske tilfellet til den norske velferdsstaten. Politiet i Hendys studie mente det norske politiet at bevæpning ikke påvirker politistilen “policing by consent”, og dermed heller ikke deres forhold til publikum. Politiet som deltok i studien, mente det heller ikke ville føre til en større avstand mellom politi og publikum, men de antok at det ville være en overgangsperiode med ubehag og at dette ville gå tilbake, gitt at politiet ikke ble mer aggressive. Dette oppfattet også våre politigrupper.

Studentene og minoritetsgruppen opplevde dette ubehaget som Hendy (2014) tar opp, fortalte om den følte økte terskelen for å ta direkte kontakt med politiet etter at de ble bevæpnet. Studentene var skeptiske til bevæpningen. De opplevde at de ikke var like komfortable med å ta kontakt med politiet, siden de var bevæpnet. De fortalte at det var lettere å nærme seg for eksempel rytterpoliti enn politi som bar våpen, da det var slik de forestilte seg politiet før; ridende på hester, hilsende og smilende, enn når de hadde våpen. Én informant fortalte at han aktivt tok en alternativ rute for å ikke støte på bevæpnet politi;

“For da tenker jeg hvert fall med en gang at jeg skal holde meg unna, fordi her skjer det noe, eller jeg vet ikke jeg, at man ikke skal gå bort til den personen. For før har jeg følt at jeg kan gå bort å spørre hvor jeg skal gå liksom, men det kanskje jeg ikke ville gjort nå da. Jeg går en annen vei..”

Han uttrykte at et våpen ville endre hans atferd og tilnærming til politiet, og at våpen ville skape større avstand. Flere i publikum uttrykte det samme. Fra det de tidligere i større grad anså som et imøtekommende politi, gjør våpen i uniformen det til noe man blir mer restriktiv til og ønsker å holde på avstand. Dette kan ha opphav i publikums frykt for at uhell kan og vil skje ved en bevæpning av politiet. Motsatt oppfattet de at det sivile preget den norske politiuniformen symboliserer, ga et signal om at samfunnet var trygt. De tolket det bevæpnede politiets tilstedeværelse som en pågående situasjon, uavhengig om det faktisk var slik. På samme måte vil publikums

eget blikk påvirke tilliten til politiet dersom det begås en feil. Dersom politiet kommer opp i krevende situasjoner, vil publikum attribuere uhell og feilskjær til det faktum at politiet er bevæpnet (Hendy 2014), selv om ikke alle i publikumsgruppene våre opplevde det på denne måten. Dette fant vi et hadde en sammenheng med tilliten de hadde til publikum.

Det gjennomgående i intervjuene med pensjonistene var at de som hadde høy tillit til politiet, tilnærmet “ubetinget”, også var positive til bevæpningen. Dette uttrykkes eksplisitt av de selv med utsagn som dette;

“Politiet, de kan vel finne ut det selv, det de finner ut av er jeg enig i hvis de må ha det, når de må ha det. Jeg har alltid likt politiet jeg, stolt på dem.”

Det kan virke som de oppfattet at et standpunkt imot bevæpning, uttrykte mistillit til eller tok avstand fra politiet. Da de mente politiet skulle få lov til å bestemme selv over hva de oppfattet som nødvendig kan reflektere dette. At politiet, samfunnets organ for utøvende makt, skal ha enerett for bestemmelsen av hva de selv foretar seg og på hvilken måte de skal utøve sin makt, er problematisk (dette vil vi diskutere i kapittel 5). Den ubetingede tilliten uttrykkes også implisitt i hvordan de formulerte seg da de ofte svarte på spørsmålene med uttrykk som;

“...vi må jo tro det”, “regner med at...”, “det gjør de vel”, “går ut ifra at...” og “som regel gjør de vel...”.

Tvilen kommer politiet til gode her, uten at de sitter inne med noen spesifikk kunnskap om hva som er politiets virkelighet. Larsson (2010:8) sier at “man *forventer* at politiet gjør og oppfører seg på en spesiell måte og at de hjelper oss når det trengs”. Dette reflekteres i stor grad hos pensjonistene. Til tross for at tilfeller blir tatt opp der politiet ikke har lyktes å hjelpe i tilstrekkelig grad, virker det ikke som deres tillit blir rokket ved ved enkeltepisoder (“triggering events” fornote? Larsson 2010:). “Politiets faktiske prestasjoner og prioriteringer må forventes å være ukjent for den enkelte publikummer”, ifølge Johansen (2010). Å forvente at politiet skal opptre feilfritt i enhver situasjon, vil være urealistisk. Politiet er spesielt sårbare i forhold til at befolkningen stiller krav til de, og når de ikke lykkes i det de gjør vil de bli kritisert.

“I ytterste konsekvens betyr det at befolkningen stiller krav til at politiet skal “ta vare på” dem på en urealistisk måte” (Larsson 2010:13). At politiet vil komme til å gjøre feil i sitt arbeid, mener publikum er som forventet. Ingen er feilfrie, påpeker de. Dette påpekte noen at gjorde de mer menneskelige.

I møter med publikum kan politiets væremåte ha påvirkning på publikums tillit til politiet og deres egen legitimitet (Thomassen 2010). Dette ble gjeldende for minoritetsgruppen da vi stilte spørsmål om hvorfor de trodde det norske politiet nyter en høy grad av tillit. De kom da inn på hvordan deres møter hadde vært med politiet på et tidligere tidspunkt, før bevæpningen;

“(...) tror også at majoriteten av politiet går faktisk an å snakke med uten at de skal vise at de er sjefen, så tror det er litt sånn tillitvekkende at dem er mennesker dem også.”

“Helt enig. Det er ikke sånn der autoritetspreg, hvert fall de jeg har møtt da, de har vært veldig sånn... vennlige og... det er ikke sånn at de er ute for å ta deg hele tiden, det er mer sånn... ja, de er mennesker de òg.”

Utsagnene reflekterer at minoritetsgruppen vektlegger et sivilt preg i sine møter med politiet. Egge og Ganapathy (2010) forklarer at; “I det direkte møtet ansikt til ansikt er det kommunikasjonen og samhandlingen der og da som avgjør graden av tillit” (2010:124). Disse karakteristikene kan falle innenfor den “myke” politistilen slik johansen forklarer (1989). Det var viktig for minoritetsgruppen at politiet var tilnærmelige som mennesker, og ikke ensbetydende med det å utøve makt. Det at de fremhever sitt menneskelige preg er viktig for å opprettholde politiets maktbruk som legitim overfor minoritetsgruppen. Politiet vil dermed dra fordel av sitt sivile preg i møter med publikum. Når politiet da utøver sin makt vil det i større grad bedømmes som det er på kollektivets premisser og i enighet i form av at dette var en avgjørelse som ble tatt av “oss” og ikke “dem”. Det sivile preget kan derfor fremstille politiet som nære, og en del av publikums gruppe. Dette har en positiv påvirkning på tilliten til minoritetsgruppen.

På den annen side kan minoriteters tillit til politiet kan påvirkes i negativ retning hvis politiet gir inntrykk av å være ekstra nøye med kontroll av dem. Dersom dette kombineres med at de ikke yter like mye service til gruppen i andre sammenhenger,

kan gruppen føle seg “overkontrollert” og “underbeskyttet”⁴. Gruppen har ikke opplevd å være “underbeskyttet”, men “overkontrollering” har flere erfaring med. Minoritetsgruppen fortalte at de hadde opplevd å bli mistenkeliggjort i sine møter med politiet, og at politiet hadde blitt opplevd som ekstra ivrige med kontrollen;

“Slik som terrorbildet er i dag, så er jo vi mer utsatt, med skjegg og sånne ting, matcher litt profilen til terroristene som er der ute.”

Informantene uttrykker at de ikke opplever en mangel på “service”, altså å være “underbeskyttet”, men når en av disse faktorene allerede er til stede, er tillitsgrunnlaget allerede på en litt skjørere grunn hos våre informanter, enn hos dem som ikke har opplevd dette. Derfor er det desto viktigere at politiet ikke utfører sitt arbeid på den måten at minoritetsbefolkning opplever “overkontrollering” og “underbeskyttelse”;

“Det er jo ikke rart hvis de har et ekstra øye med oss enn andre. Og i tillegg bærer de våpen, så blir det jo da litt skummelt.”

Minoritetsgruppen fortalte at de hadde en viss forståelse for hvorfor de kan få dette ekstra “blikket” av politiet, men de følte dette ble enda mer utrygt når politiet bar våpen. Dette mente de hadde en forbindelse med terroraksjoner å gjøre, og de mente at noen få ødelegger for mange. Minoritetsgruppen fastslo at de, til tross for å ha opplevd “overkontrollering”, hadde høy tillit til politiet. Minoritetsgruppen opplevde at de hadde hatt “blikket” på seg, og uttrykte en bekymring for at den sosiale kontrollen fra både politiets og publikums side ville intensiveres;

“Statistikken er ikke på vår side.”

Minoritetsgrupper er antagelig enda mer utsatt for “stopp-og-sjekk”, og mer utsatt for politiinngrep (Johansen 2010:55; Finstad 2013), noe som skulle ført til en lavere tillit til politiet. Gruppen fortalte at de hadde mer tillit til operativt politi med mer erfaring enn til de med mindre erfaring. Operativt politi med mer erfaring er stort sett eldre

⁴ Dette har vi oversatt fra “overpoliced and underprotected” og er hentet fra “Trygghet og tillit”:9

politifolk (Finstad 2013). Ifølge Granér (2014) faller de også oftere innenfor det legalistiske perspektivet og karakteriseres av å være mer “trøtte”, har en mykere og mer kunnskapsbasert tilnærming, enn i det autonome perspektivet. Kompetansen i disse karakteristikene baserer seg på forståelse, samhandling og tålmodighet. Beskrivelsen av det legalistiske perspektivet kan vi finne igjen i de ti grunnprinsipper for norsk politi (Støkken 1981), og dette er det samme som det sivile preget baseres på. Tilnærmingen gruppen opplevde at de hadde tillit til, kan derfor tilskrives det sivile preget.

Politiet fremhevet at de ikke hadde opplevd noen endring i publikums kontakt. Da de skulle forestille seg hva publikum tenkte om bevæpningen, beskrev de likevel publikum som redde og at de syntes uniformen så skummel ut, men dette baserte de på at publikum var uvitende. Politiet mente at våpenet ikke hadde påvirket kommunikasjonen med publikum, og oppfattet dette som at det ikke spilte noen rolle for publikum om de bar våpen. Ettersom politigruppene ikke oppfattet at de hadde fått negative bemerkninger i forbindelse med bevæpningen, kan en mulig forklaring derfor være at de tolket stillhet som samtykke. De syntes selv at innføringen av den midlertidige bevæpningen hadde gått relativt smertefritt, på grunn av at publikum omtrent var utelukkende var positive. De oppfattet at publikum hadde høy tillit, og at de selv ikke hadde et mindre sivilt preg.

Når politi og publikum har så forskjellige oppfatninger om hva en bevæpning har og vil føre til ønsker vi å se nærmere på hva dette har å si for tilliten til politiet. Vil tilliten svekkes?

4.2.4 Svekkes tilliten?

Flere av publikumsgruppene mente at politiet fikk et mindre sivilt preg med skytevåpen som en del av uniformen. De mente et ubevæpnet politi hadde en egenverdi i forhold til andre land. Politiet på sin side mente deres verdier forble uendret ved en bevæpning, og la til grunn hvordan arbeidsmetodene under den midlertidige bevæpningen var den samme som tidligere. Vi kom frem til at de motstridende opplevelsene grunnet i ulike verdiperspektiver hos politi og publikum. Der politigruppene la til grunn en markedsøkonomisk verdimodell som betydning for

tilliten, beskrev publikum en mer sosiokulturell verdimodell med fokus på nærhet og relasjoner. Verdien publikum vektlegger er forankret i politiets sivile preg, og det er også dette de knytter sin tillit til.

Politirollen synliggjøres gjennom uniformen, og publikum tolker politiet på grunnlag av denne (Sollund 2007b). Politiets fremtreden preger måten de møter publikum på (Johansen 1989, Finstad 2013). Der en “myk” politistil vil fremme publikums bilde av politiet som et imøtekommende politi og et politi som er “en av dem”, vil et hardt og militært uttrykk virke i motsatt retning, og politiet vil bli “de andre”.

Publikumsgruppene oppfattet at politiet så mer aggressive ut, og ønsket å holde politiet litt mer på avstand grunnet dette. Deres oppfatning i møtet med et bevæpnet politi var at det var en pågående situasjon, til tross for at politiets tilstedeværelse kanskje ikke hadde denne hensikten. Det kan derfor tyde på at politiets presentasjon endret seg til en mer militaristisk stil da de var bevæpnet, til tross for at politiet selv ikke oppfattet det slik.

Et tillitsforhold fordrer at tilliten er gjensidig (Johansen 2010). En bevæpning av politiet vil gi publikum et signal om at forholdet mellom dem er endret, og dette vil igjen kunne ha en påvirkning på møtene mellom politi og publikum. Møtet gir tillit når nivået på kommunikasjon og samhandlinger høy, med andre ord “myk tilnærming (Gundhus 2010).

Vi fant at graden av tillit til politiet hadde stor påvirkning på publikumsgruppens argumenter. De som hadde ubetinget tillit til politiet skilte seg fra de som ikke hadde det ved å være mindre kritiske til avgjørelser om hvilket politi vi skal ha og om politiet skulle være bevæpnet eller ikke. Tvilen kom alltid politiet til gode, og de ble mindre kritiske til å veie argumenter for og imot bevæpning. Politiet skal sørge for at publikum er trygge (Larsson 2010). Beck (1997) forklarer at man aldri kan bli fri for risiko, og dermed kan en ubetinget tillit til politiet føre med seg at politiet blir stilt krav til - og risikerer å ikke kunne imøtekomme publikums krav. Dette kan igjen føre til at tilliten til politiet påvirkes i negativ retning.

“Utløsende hendelser” fører normalt sett til at tilliten synker (Johansen 2010). Både politi og publikum tror enkeltepisoder vil påvirke tilliten negativt. Minoritetsgruppen ble et eksempel på dette. Når de allerede utsettes for overkontrollering, er det kun

mangel på beskyttelse som står i veien for at deres tillit til politiet vil kunne svekkes. Enkeltepisoder bør forbli enkeltepisoder og ikke øke i omfang, til fordel for både politi og publikum - og for tilliten.

“ (...) Når politifolk selv ønsker å forbli et synlig ubevæpnet politi, er det bl.a fordi politiet ønsker å fremstå som et mest mulig sivilt politi. Politiet preger landskapet ved hjelp av sine redskaper, som politistasjoner, patruljebiler og utstyr; dette er politipresentasjonens fysiske avtrykk i landskapet. De enkelte politibetjenter personifiserer politimyndigheten gjennom måten de bærer uniformen på (...) I alle politihandlinger ligger det budskapet. Budskapet ligger i presentasjonen. Presentasjonen er budskapet.” (Finstad 2013:333).

Politigruppene begrunnet sine argumenter hovedsakelig med at bevæpning økte handlingsmulighetene deres. Muligheten til å kunne handle dersom det oppstod farlige situasjoner, veiet de tyngre enn sin bekledning. At politiet i større grad vektlegger effektivitet, handler om deres virkelighetsoppfattelse, hvilke “briller” de ser sin yrkeshverdag gjennom (Finstad 2013:27). En hverdag med stort fokus på risiko, og forebygging av denne farger “brillene” i stor grad. Sammenlignet med risikoen i situasjoner som potensielt kan ha stort skadeomfang, blir antagelig risikoen for en svekkelse av publikums tillit til politiet for abstrakt til å bli oppfattet som virkelighetsnært. To ulike virkelighetsoppfatninger kan også være av betydning for hvordan publikum og politi oppfatter det sivile preget. Der politiet ikke ser hvordan uniformen og dens utstyr kan være av så stor betydning for publikum, har dette betydning for publikums bedømmelse av politiet. Reaksjonene publikum beskriver i møtene med et bevæpnet politi at de trekker seg unna, opplever politiet som aggressivt og blir restriktive når det kommer til å oppsøke politiet. Ingen av oppfatningene vil vi definere som riktige eller gale, for alle opplever det de opplever. De tar utgangspunkt i erfaringer, som selvfølgelig ikke er helhetlige forståelser. Men det handler om å forstå en annens perspektiv. Slik Johansen sier; “nærhet gir innsikt” (1989:221), men nærhet kan også i noen tilfeller gjøre blind.

Politiets måter å besvare argumentasjonen mot bevæpning var forankret i en erfaringsbasert stil. Den erfaringsbaserte kunnskapen bygger på egne og andres opparbeidede erfaringer (Finstad 2013:179). Da politiets erfaringer med publikum tilsa at de ikke reagerte på bevæpningen, ble dette et argument brukt for bevæpning i

samtlig argumenter gjennom dette (del)kapittelet. Politiet opplever antagelig derfor at de ikke har fått tilstrekkelig *bevis* for at publikum reagerer negativt på bevæpningen.

Fordi møtet mellom publikum er en interaksjon (Uusitalo 1980), og siden relasjonen mellom partene i interaksjonen hviler på gjensidig tillit (Grimen 2009), vil en bevæpning av politiet reflektere en holdningsendring til publikum, som grunner ut i at de ikke lenger kan beholde den sårbarheten den ubevæpnede uniformen utstråler. En militarisering av uniformen vil derfor kunne føre til at tilliten svekkes. Poli og publikums preges av å ha ulike perspektiver på hva som er viktig, noe som kan skape en større avstand mellom gruppene - og kan føre til at den høye tilliten kan svekkes. Vi vil nå ta for oss mer grundig effektiviteten politiet vier stor oppmerksomhet til i sin argumentasjon. De viktige minuttene som kan utgjøre forskjellen på liv og død.

4.3 De viktige minuttene

Begge sider av bevæpningsdebatten benytter seg av *tid* som et argument. For tilhengerne av bevæpning illustrerer tid hvordan minuttene det tar å hente ut et skytevåpen fra bilen under en akutt situasjon kan være avgjørende for at den skal få et best mulig utfall. For motstanderne av bevæpning derimot, handler tidsargumentet om de viktige minuttene politiet bør bruke til å forberede seg mentalt ved en akutt situasjon. Ved at det går tid før man har tilgang til våpenet, har man også mulighet til å bruke denne tiden til å planlegge hvordan man skal tre inn i situasjonen. Vår inndeling etter argumenter i dette kapittelet handler nettopp om dette; at muligheten til å planlegge en væpnet aksjon reduseres, noe som kan føre til at terskelen for å bruke skytevåpen senkes.

4.3.1 Muligheten til å planlegge en væpnet aksjon reduseres

Dette argumentet handler om at fremskutt lagring fører til at politiet trekker seg tilbake i en stressende situasjon, fremfor å gå inn i den forhastet. Politiet får bedre tid til å planlegge en væpnet aksjon ved å forberede seg mentalt på situasjonen de entrer, samt å tenke over alternative løsninger på situasjonen (Myhrer og Strype 2010; Finstad 2013).

Studentene hadde ulike refleksjoner rundt om våpen kan bidra til å løse akutte situasjoner. De trodde ikke at våpen kunne være til hjelp i en terror situasjon, da de hovedsakelig tenkte på bombeeksplosjoner, og klarte ikke å se fordelene med bevæpnet politi i slike situasjoner. I andre akutte situasjoner, som ran med kniv og situasjoner der uskyldige liv står i fare, så de derimot fordeler med bevæpnet politi. Her ble responstid nevnt, og tiden det tar for politiet å hente ut våpenet av bilen, som de fortalte de hadde fått med seg er et argument for bevæpning. De var likevel redde for at skuddene kan være preget av raske beslutninger som eventuelt kan føre til at skaden går utover feil personer. Det er viktig å huske på at dette er situasjoner der politiet sannsynligvis hadde fått bevæpningsordre uavhengig av om de er fast bevæpnet eller ikke, men under ordningen med fremskutt lagring ville de nettopp fulgt polititaktikken med å få mer betenkningstid, som er det studentene fryktet kan bli nedprioritert i akutte og kaotiske situasjoner. Det strenge bevæpningsregimet og minuttene det tar å bevæpna seg legger til rette for en polititaktikk der den farlige situasjonen “fryses” (Myhrer og Strype 2010:96). Finstad skriver at dette er nødvendig for å best kunne løse en kritisk situasjon (2015:227)⁵.

Minoritetsgruppen hadde flere lignende refleksjoner som studentene rundt dette temaet. De forklarte hvordan de mente de viktige minuttene burde brukes til mental forberedelse, og at tiden prosessen tar, “tvinger frem” nødvendig refleksjon hos politiet;

“Høyere terskel da, for å bruke det, også er det jo også, når en situasjon skjer og de tilkaller politiet, og det er for eksempel en bevæpnet mann, men så sier du fra at; ‘ok, bevæpnet situasjon... greit med... å bevæpne politiet?’ Da får de en prosess da, gå bak i bilen, og åpner, også får de liksom tenkt seg om.. ‘ok, nå skal vi skal bruke våpen, det er en situasjon som trenger våpen...’ Da kan de sette seg i andre tanker og forberede seg litt bedre på det, da.”

Likevel skilte de mellom ulike situasjoner, og hadde forståelse for at “de viktige minuttene” i enkelte tilfeller kan være avgjørende;

⁵ Danmark har innført noe lignende som taktikken med å “fryse” situasjonen; “stopp-og-tenk”. Dette ble gjort for å forsinke politiets inngripen i farlige situasjoner.

“Men liksom, det med å ha våpenet i bilen... i mange situasjoner vil det være samme som å ikke ha våpen i det hele tatt...”

“(...) det kan jo være slik at du ikke har tid, rett og slett, til å ta den telefonen og gå til bilen og lukke opp skrinet og alt det her.”

De kom frem til det samme som studentene når det gjaldt på hvilken side av debatten tiden veier tyngst. De mente det vil gå raskere i løsningen av akutte situasjoner, men var usikre på fordelene med bevæpnet politi utover det, og om utfallet av situasjonen vil bli best mulig;

“Raskere vil det nok være, spørs om det er mer effektivt? Tja. Men du sparer jo noen millisekunder på ja, og måtte gå bak i bilen og hente våpen eller om du har det på låret og kan reagere med en gang, så du sparer jo noen sekunder der. Så går det jo raskere, og de sekundene kan jo redde noen liv. Så raskere vil det nok være.”

“Det vil gå raskere, det er jeg enig i, fordi... effektiviteten. Det er om du nødvendigvis måtte skyte en fyr, du kunne gjort det annerledes...”

Pensjonistene hadde ulike tanker rundt politiets responstid. Da vi stilte spørsmål om tanker rundt at våpenet var fysisk lettere tilgjengelig med bevæpnet politi, fikk vi svar som illustrerer begge sider av bevæpningsdebatten;

“Ja, jeg synes det var helt latterlig. For når det skjer nå, så skal de liksom komme seg inn i bilen og dra ut våpenet, og da kan jo opptil flere være drept, daue for lengst, så det synes jeg var en latterlig løsning. Upraktisk.”

“Det var jo sånn jeg ville ha det da. Jeg mener det var bra nok.”

Mens en av informantene mente at ordningen med fremskutt lagring var “bra nok”, argumenterte en annen for poenget politiet ville få frem. Politiet var uenige i argumentet om at muligheten til å planlegge og forberede en væpnet aksjon senkes dersom de er bevæpnet. Det var enighet rundt at ordningen med midlertidig bevæpning har frigjort kapasitet, at responstiden deres er bedre når de er bevæpnet, og at dermed også borgernes sikkerhet øker. Politiet fortalte om den unødvendige tiden de tidligere brukte på å låse opp skrin, finne våpen, lade våpen og kle på seg våpen. Når de er bevæpnet, kan de bruke all kapasitet til å forberede seg mentalt. Her kan man se hvordan et argument som vanligvis brukes mot bevæpning, blir snudd på

hodet og benyttes av politiet som et argument for bevæpning. Den tiden politiet brukte på å bevæpne seg under fremskutt lagring, kan brukes til å forberede seg mentalt når de er bevæpnet. Her dreier det seg imidlertid om situasjoner de kjører utrykning til. Prosessen med å få tilgang til våpenet under fremskutt lagring krever alt fokus, ifølge dem selv, så viktige beskjeder og mental forberedelse kommer i andre rekke;

“Nå som våpenet er der, det er ladd, så er man klar til innsats med en gang, man er klar når meldinga kommer, så får man på en måte brukt all kapasitet til å forberede seg mentalt og klare reaksjon og sånne ting.”

Senere nevnte de at dette er et kjent argument for fremskutt lagring, at man får tid til å tenke seg om, forberede seg mentalt, men fortalte at de erfarer det motsatte, da;

“(...) det ikke er noe sånn god tid til å sitte å filosofere over alternative løsninger når man sitter og fikler med nøkkelen i dette våpenskrinet og sånn.”

Politiet illustrerte betydningen av tid ved å fortelle ulike episoder fra de var midlertidig bevæpnet;

“Vi fikk en veldig, vi fikk kjenne på det (...) vi var to patruljer her som rykket ut på det og vi var veldig nært når det skjedde, og litt sånn opp imot det du sier med responstiden og dette her med, bruke kapasitet på og så videre, det, det merker vi veldig stor forskjell på, fordi atte, det at vi hadde det våpenet på oss, gjorde at vi kunne bruke den, den kapasiteten vår på vei frem til stedet på å ehm, få med oss ting som ble sagt på radioen, på samband, og mentalt forberede seg på littegranne hva vi kanskje hadde å møte. I stedet for å, for jeg merka det at når vi skal, i situasjoner hvor det blir beordra at vi skal bevæpne oss, at man bruker veldig mye kapasitet på det, jeg merker sjøl at når jeg begynner med det i, under utrykning å skulle begynne og låse opp det skrinet og lade skytevåpen da i bilen, så krever det all fokus, så ting som beskrivelser, viktige meldinger over samband, går bare rett inn og, og rett... du hakke kjangs... jeg aner ikke hva jeg kommer til når jeg kommer frem, og jeg kan hvert fall ikke begynne å planlegge hva jeg skal gjøre, eller hvordan jeg skal gjøre noen ting, sjåføren er jo opptatt med å kjøre bilen, utrykning det er jo kjempefarlig å kjøre det og...”

Under fortellingen av skyteepisoden på Grønland⁶, ser vi at politiet opplever at responstiden blir kortere når de er bevæpnet. De argumenterte for at de kan forberede seg bedre mentalt når de er bevæpnet. Dette er et annet argument som omhandler tid enn de som tidligere har blitt brukt i bevæpningsdebatten. Tidligere har argumentene hovedsakelig dreid seg om tidsnød for dem som ønsker bevæpning og nødvendig tid for dem som ønsker et ubevæpnet politi. Tidsnøden, der enkelte politifolk har opplevd det lite effektivt å måtte hente våpenet i bilen, står imot argumentet om den nødvendige tiden man bruker til å forberede seg mentalt mens situasjonen “fryses”. Informantene våre i politiet forstyrrer disse motstridende argumentene da de fortalte at de opplever at de får forberedt seg bedre mentalt når de er bevæpnet. De har mer oversikt og kan gå inn i situasjoner med en annen ro.

Det ble viktig for oss å forsøke å forstå på hvilken måte politiet brukte episoder. Oppbygningen, hva som blir tatt med eller utelatt og retorisk ordbruk var gjeldende for å få gjennom de poengene og argumentene man ønsket. Kan det tenkes at politiet begrunnet sitt tidsargument med at de ble bedre *mentalt forberedt* når de er bevæpnet, siden denne ordbruken er gjenkjennbar som et argument som hovedsakelig blir brukt på motsatt side av bevæpningsdebatten? Ugelvik (kommer 2016:8-9) trekker frem Bakhtin (1982), og hvordan han hevder at historier alltid er i dialog med hverandre, og refererer frem og tilbake mellom hverandre intertekstuell. Dette viste seg gjeldende i politiets episodebruk, da de ofte lånte historier fra andre land og andre kolleger, sitater som underbygget egne argumenter, og at de ofte støttet opp hverandres historier gjennom at de “hjalp” hverandre i historiefortellingen. De bandt episodene sammen, og fortsatte argumenteringen ved å knytte episoden opp mot et poeng eller argument de ville få frem. Det kunne virke som om det var en slags enighet og et samarbeid i hvilke poenger som skulle frem ved å bruke de ulike episodene; de argumenterte “videre” for hverandre. Dette kunne skje ved at en annen enn den som fortalte historien for eksempel la til informasjon som var relevant for poenget som skulle frem, nevnte andre lignende episoder eller forklarte hvilket poeng historien skulle få frem;

⁶ 18.9.2015 ble en person skutt av politiet på Grønland i Oslo. Politiet opplyste at en patrulje som kom til stedet så at kvinnen «var i ferd med å hugge mot et barn med kniv» og dette medførte at hun ble skutt. Etter et sykehusopphold ble hun varetekstfengslet og siktet for drapsforsøk mot en 8 år gammel gutt, og forsøk på vold mot offentlig tjenestemann. Denne hendelsen vil vi videre referere til i teksten som «Skyteepisoden på Grønland».

“(…) da var det jo en som sto å skøyt inne på et utested, eller på utsiden av et utested, og han, og han skøyt etter folk bortover på gata også sto han og sikta og pekte på folk, og lissom fant ut om hvem han skulle skyte på neste, og da kom vi kjørende, vi var to patruljer som var, kom kjørende fra hver vår kant og vi var, jeg veit ikke, si i luftlinje var vi kanskje 500 meter unna da. Når vi hørte denne meldinga og vi kjørte alt vi kunne fremover og vi hadde da tid og kapasitet i bilen til å legge en liten plan om hvordan være samkjørt i forhold til hvordan, hva gjør vi hvis han liksom kommer mot oss, hva gjør vi hvis vi ser han der, hva, hvordan, hva skal vi melde fra også noen sånne små enkle ting, også når vi kommer fram der så har han akkurat løpt fra stedet og da får vi etter hvert vite av vitner at han løp fra stedet når han hørte sirenene nærme seg ikke sant. Så det vil si at, man veit jo aldri, man kan ikke spå noen ting, men hadde vi måtte stoppa opp, bevæpna oss før vi kunne kjøre av gårde, så kunne, ville jo, eller, altså vi hadde ikke kunne nærmet oss ikke sant, den situasjonen, før vi var bevæpna. Så ville jo, så ville jo han hatt bedre tid på å jobbe.”

“Og før bevæpninga så ville kanskje vi legge til hvert fall to minutter da ikke sant, og to minutter er ganske lenge, når en står og skyter i det offentlige rom.”

Her fortalte en av informantene om en selvopplevd skyteepisode. Poenget han vil få frem ved å fortelle denne historien dreier seg om responstid før og etter den midlertidige bevæpningen, noe en annen informant understreker som en avslutning på historien. Siden de var bevæpnet da hendelsen fant sted, kunne all tid og kapasitet brukes til å legge en plan og på å bli samkjørte på hva de skulle gjøre, i stedet for å måtte bruke denne tiden på å bevæpne seg (selv og makkeren). En annen informant la til hvor stor betydning tid kan ha, ved å si at man kunne lagt på to minutter, noe som ville vært avgjørende og for sent i denne situasjonen. De får frem poenget med at utfallet kunne vært annerledes dersom de ikke hadde vært bevæpnet.

4.3.2 Terskelen for å bruke skytevåpen vil synke

Politiet får bedre tid til å forberede seg mentalt på situasjonen de entrer, noe som hevdes har resultert i at norsk politi skyter sjeldnere enn i land som er fast bevæpnet (Myhrer og Strype 2010). Ved at våpenet er tilgjengelig på hofta under oppgaveløsning i alle situasjoner, blir det fryktet at det blir lettere å ty til skytevåpen som maktmiddel fremfor mildere former for makt.

“Jeg tipper det er veldig lett å trekke våpen i stedet for å prøve, altså, når man først har en sånn mulighet, og det er kanskje litt skummel situasjon, så er det mye lettere å bare gjøre det enn å se på det på et litt mere rasjonelt vis.”

“Mhm. Ja, jeg tenker også det at man, ja, når det er tilgjengelig da, og man har muligheten til å gjøre det, at de kanskje anser det som den raskeste og letteste løsningen da, framfor å kanskje ta et skritt tilbake da, sånn som du sa.”

Studentene var redde for at det kan bli lettere for politiet å avfyre skudd når våpenet er lettere fysisk tilgjengelig. “Å ta et skritt tilbake”, som blir ansett som en fordelaktig taktikk av studentene, vil innebære at situasjonen “fryses”. Denne frykten fant vi i alle publikumsgruppene, mens politiet var klare på at de arbeider på samme måte som før de ble bevæpnet, og avviste dermed dette. Det sitter langt inne å avfyre skudd, og begge politigruppene var klare på at de “holder igjen” så lenge det er mulig. Dette vil vi komme nærmere inn på senere i oppgaven.

Minoritetsgruppen tok gjentatte ganger opp at et våpen som er lettere tilgjengelig, ville bli brukt oftere, når det kommer til å ha våpen på hofta i stedet for fremskutt lagring;

“Tror det går på perspektiv... på våpenet, at det ligger for hånden... eller om det ligger gjemt bak i bilen. Det er jo et, ja fysisk og psykologisk... ja, mer fjernhet da. Hvis du tenker på at, våpenet, at det skal være låst bak i bilen, så har dem liksom mer respekt for deg enn at det henger på låret ditt hele tia.”

I pensjonistgruppen ble det også nevnt at politiet kan gjøre feil og misforstå situasjoner, og at dette kan gå utover både politiet selv og publikum, i form av skade. Flere fortalte at de var redde for at det når politiet er bevæpnet kan føre til at de blir “for løse på avtrekkeren” og “er man bråkjekk kan det gå galt”, og at dette er en fare med å ha våpenet på hofta.

Politiet hadde fokus på at det var mange viktige vurderinger som må tas i løpet av kort tid. De fortalte om vanskelighetene rundt å skulle vurdere om det er tilstrekkelig med kommunikasjon eller om man må bevege seg lenger opp i maktpyramiden, der det øverste maktmiddelet er å true med skytevåpen og eventuelt avfyre skudd. Politiet

ville få frem at det kan være vanskelig å ta disse valgene på “brøkdelen av noen sekunder”, men at de likevel skyter veldig sjeldent. Det var også viktig for dem å få frem at de gangene det har blitt avfyrt skudd i Norge, så har det vært riktig vurdering i forhold til situasjonen. Dette viser at de selv synes de har god nok trening i forbindelse med bruk av maktmidler.

Politiet fortalte at de har stor respekt for det å bruke et våpen. Publikums frykt for at terskelen for bruk av skytevåpen skal senkes ved at politiet blir bevæpnet, besvarte de på følgende måte;

“Når jeg gikk ut skolen tenkte jeg jo at jeg håper aldri vi blir bevæpna, det var jo drømmen på en måte, fordi min største frykt foruten å bli skutt sjøl er jo å ta et annet liv. Jeg kanke tenke meg en politmann som kunne tenke seg at det var ålreit. Så det ikke sånn at man, sånn som noen forskere fremstiller politiet da, “triggerhappy” og det der, så er det jo høy moral i etaten. Litt der vi har kommet da, jeg syns ikke det er så flåsete å si det jeg, men ting har forandra seg. Jeg gikk ut skolen for 10 år sia, og fra jeg gikk ut til nå så har det vært en stor forandring. Det er ting som virka urealistisk for 10 år sia som har blitt hverdag nå.”

Muligheten til å ta et annet liv er til stede, men dette er noe de ikke ønsket å gjøre. De forklarte hvordan det norske politiet har det lært inn å ikke ty til skuddveksling, dersom situasjonen kan løses på alternative måter. De forsvarte også mulig fremtidig bruk av våpen ved å si at samfunnet har endret seg i negativ retning. Dette kan knyttes til risikosamfunnet, da politiet oppfattet risiko ved at samfunnet allerede var blitt farligere, og vektla at det var viktig å forhindre farene som også ville true i fremtiden (Beck 1997).

Flere av informantene våre i distriktsgruppen hadde vært imot bevæpning tidligere. Erfaringene deres med den midlertidige bevæpningen førte til at de endret standpunkt i bevæpningsspørsmålet, ifølge dem selv. Disse informantene reflekterte over å ty til våpenet for fort i lys av deres tidligere standpunkt;

“Grunnen til at jeg var mot før, frykten egentlig for å ta et annet liv, man tenkte at ja hvis man har våpen på seg så er det lettere å bruke det.”

Betjenten avkrefter at dette har blitt tilfelle, noe de andre i gruppen støtter opp. De opplevde ikke dette under den midlertidige bevæpningen, og har fokus på hvordan arbeidsmetodene deres ikke har endret seg. Distriktsgruppen forklarte også hvordan de tidligere følte at de var nødt til å bruke våpenet da de bevæpnet seg, om ikke til å skyte med, så skulle de i hvert fall true med våpenet;

“Gikk ut i forrige årtusen, da vi fikk bevæpning den gangen for 25 år sia, da tror jeg ingen snakka om maktpyramiden, begynner langt nede, tilstedeværelse, kommunikasjon, så går du oppover også til slutt så er det helt på toppen har du skytevåpen. Når vi fikk bevæpning før var det vanlig at da skulle det oppdraget løses med bruk av våpen. Det måtte ikke skytes, men det skulle hvert fall pekes og det skulle hvert fall fram, det var greia den gangen, fordi vi visste ikke bedre, hadde ikke lært bedre. Gått 25 år, nå går det via maktpyramiden. Vi er så røddige nå, at dere vil ikke tro det, det kommer ikke fram i pressen. Gode på å velge riktig maktmiddel og fremgangsmåte, og har evnen til å gå tilbake på maktstigen.”

“Hvis vi opptrer med våpen, vil vi da dumpe borti flere situasjoner hvor vi har behov for å skyte? Organisatorisk grep som har gjort at vi har skutt noen? Min refleksjon er at vi er så drilla på maktpyramiden og våpeninstruksen⁷, hvis vi dumper borti no, er det bra at vi var der med våpen kontra ikke, for vi skyter ikke uten at vi må. Det er sånn stolthet i korpset nå.”

Ut ifra dette kan vi se hvordan politiet heller mente terskelen hadde sunket enn høynet for å bruke skytevåpen da de var bevæpnet, fordi det ikke var forventet at de skulle bruke våpenet når de var bevæpnet. Her kommer det også frem hva politiet legger i å bruke våpen, da det også innebærer å true. Maguire (2010) forklarer variasjoner på verdensbasis i hvor mye man forsøker å unngå å skade personen skuddet rettes mot (2010:203). I Norge skal skudd gjøre så lite skade som mulig, og våpenet skal kun brukes dersom det er ytterst nødvendig (Myhrer og Strype 2010:99). Det er svært få situasjoner der norsk politi ser seg nødt til å bruke våpen, og hvert skudd skal evalueres før det avfyres. Minimaliseringen av skade ved skudd er gjennomgående for politiet i alle skandinaviske land. Dette står i motsetning til eksempelvis politiet i USA og Hong Kong, der de er opplært til å skyte i “senter av massen”, for å sikre seg at skuddet faktisk treffer. Risikoen for å skyte i eksempelvis et bein i stedet, eller varselskudd, kan sette betjenten selv i fare, eller publikum.

⁷ Datainnsamlingen foregikk før den nye våpeninstruksen trådte i kraft 1. april 2016.

Vurderingsprosessen blir dermed aktuarisk, da den enkelte politibetjenten må vurdere hvilken risiko som blir akseptabel (Maguire 2010:203-204).

4.3.3 Hva bør de viktige minuttene brukes til?

Publikumsgruppene viste forståelse for argumentet informantene i politiet hadde fokus på; i noen tilfeller kan den ekstra tiden det tar å bevæpne seg, være avgjørende i akutte situasjoner. Minoritetsgruppen tvilte ikke på at responstiden ville bli raskere med et bevæpnet politi, men de var usikre på om det var mer effektivt i den forstand at det ville føre til bedre løsning av situasjoner. Studentene var redde for at det ville bli vanskeligere for politiet å ta et skritt tilbake i situasjoner der de var bevæpnet, og at det ville bli en lavere terskel for å bruke våpenet når det var lettere tilgjengelig. I pensjonistgruppene derimot, var det uenighet rundt hva de viktige minuttene burde brukes til, men også de var bekymret for at terskelen for å bruke våpen for politiet ville synke. Gruppene kom frem til ulike argumentasjon ut ifra hvilke argumenter som veide tyngst. De reflekterte rundt og forsto de ulike argumentene, men konkluderte ikke med det samme. Mens fordelene “de viktige minuttene” gir et ubevæpnet politi veide tyngst for studentene og minoritetsgruppen, var pensjonistene mer splittet i sine meninger. Politiet på sin side var klare på hvor de mente tiden gjorde mest nytte.

Politiet fortalte at de kan forberede seg mentalt under utrykning, og at dette fungerer best når de er bevæpnet. De forklarte at de jobbet på samme måte som da de var ubevæpnet, og at terskelen for å bruke våpen ikke hadde sunket grunnet dette. Da de tidligere hadde følt et press for å “måtte” bruke våpenet da de fikk bevæpningsordre, kom det frem at de heller anså terskelen for å bruke skytevåpen som sunket enn hevet. De opplevde at de håndterte situasjoner bedre når de var bevæpnet, da de kunne bruke de viktige minuttene der de mente det var mest behov for dem. Grunnet at de uttrykte behov for denne forberedelsen, undres vi over når de skal forberede seg mentalt når de allerede *er* til stede i situasjonen, og ikke kjører utrykning? Hvis politiet har behov for mental forberedelse som de forklarte, og som selvsagt er nødvendig, vil de ikke da også ha behov for dette under alle situasjoner? Kan fremskutt lagring tenkes å være en bedre løsning her? Hvor mye mental forberedelse vil man få tid til når våpenet er lettere tilgjengelig, rent fysisk? Hendy (2014) har analysert skyteepisoder fra Sverige. Her kommer det frem at over halvparten av

episodene skjedde før politiet var mentalt forberedt. I tillegg reagerte de med skytevåpen i en “panikktilstand” i over en tredjedel av tilfellene. Han fant også at halvparten av skuddene ble avfyrt mellom 0-3 sekunder etter den første “trusselen” ble oppfattet (Hendy 2014:7). Vi spør oss om dette kan være relevant å vurdere i forbindelse med fremtidig norsk politi, dersom bevæpning innføres. Denne fremtidsfrykten vil være tema i neste kapittel, der vi vil vise argumentasjon rundt de nye utrygghetene en eventuell bevæpning kan føre med seg.

4.4 Nye utryggheter med skytevåpen

I dette kapitlet vil vi gå gjennom ulike bekymringer og argumenter som omhandler hvordan politiet og samfunnet vil kunne endres som en konsekvens av bevæpningen. Det første argumentet handler om frykten for et *våpenkappløp* – der bevæpningen er tenkt å kunne føre til at lovbrutere ruste opp for å kunne besvare politiets maktmidler. Deretter vil vi ta for oss argumentasjonen rundt fremtidige politifolks manglende erfaring med å gå ubevæpnet, dersom det innføres bevæpning. En ny utrygghet som følger med skytevåpen, er faren for vådeskudd, et tema som har blitt mye diskutert i mediedebatten. Kan vådeskudd senke tryggheten for politi og publikum? Vi vil også se på om en bevæpning av politiet vil kunne føre til bedre oppgaveløsning dersom politiet blir mer fortrolig med skytevåpen. Avslutningsvis vil vi oppsummere og reflektere rundt temaet fremtidsfrykt.

4.4.1 Lovbrutere vil ruste opp for å møte politiets maktmidler

Det første argumentet blir vanligvis brukt mot bevæpning, og omhandler at lovbrutere vil ruste opp for å møte politiets maktmidler, eller frykten for et *våpenkappløp*. Uusitalo (1980) konkluderer funnene i sin studie med at bevæpnet politi øker aggresjonsnivået og negative holdninger mot politiet. Da dette kan føre til en økning av anskaffelse av våpen blant befolkningen, vil bevæpning ikke øke politiets egensikkerhet på lang sikt. Han påpeker at en årsak til at ikke britisk politi er bevæpnet, er nettopp frykten for at kriminelle vil bevæpne seg i større grad dersom politiet bærer våpen. Han finner at en langtidseffekt av bevæpnet politi kan tenkes å være et følt økt behov for å bruke våpen blant andre samfunnsgrupper enn politiet selv (1980:226). I våre grupper ble et våpenkappløp både fryktet og avfeid.

Alle gruppene vi intervjuet diskuterte et mulig våpenkappløp, både publikum og politi, uten at vi stilte spørsmål om dette. Politiet omtalte for det meste våpenkappløpet som en myte, mens publikumsgruppene følte frykt i forhold til dette. Vi anser det ikke relevant om et våpenkappløp er reelt eller ikke, det relevante her er at alle resonnerer seg frem til det, uten at vi nevnte det, og flere følte frykt rundt dette.

Da vi stilte spørsmål rundt studentenes egen trykghetsfølelse i forhold til bevæpning av politiet, fikk vi følgende diskusjon;

“Det gjør meg også engstelig for at gjengene skal bevæpne seg i større grad. Ja, at det blir flere som har skytevåpen, fordi de føler seg tvunget til det.”

“Ja, det har jeg også tenkt på. Hvis noen skal, holdt på å si; gjøre noe kriminelt da, som de kanskje ikke før tenkte at de trengte pistol til å gjøre, at de kanskje nå i større grad føler at det blir nødvendig da. Da vil jo på en måte alt eskalere, tenker jeg.”

Informantene viste frykt for et eventuelt våpenkappløp, og studentene nevnte her spesifikt “gjengene” som tenkte deltagere i kappløpet. Uavhengig av om et våpenkappløp blir reelt, kan frykten for det føre til uønskede konsekvenser i seg selv. Dersom publikums subjektive trykghet svekkes, vil det ikke være ideelt for politiets tillit hos befolkningen.

“Hvis flere begynner å skaffe seg våpen, og ja, worst case da, at det blir USA-tilstander.”

Studentene så også til gruppens selverklærte “skrekkeksempel”, USA, da de diskuterte dette temaet. De fryktet en lignende eskalering av skytevåpen blant befolkningen, og hvordan noe som i utgangspunktet var ment til egenbeskyttelse, heller har ført til et mer utrygt enn til et tryggere samfunn;

“Men blir det ikke litt sånn som kanskje som ‘for protection’ sånn at det er i USA hvor man har ‘gønnere for protection’ hjemme og sånt da (...) også kan det lett bli til noe annet.”

Hitchens (i Squires 2000:109) benyttet seg også av USA som en advarsel mot en bevæpning av britisk politi. Årsaken til dette, var bekymringen som spredde seg i USA for et “arms race”, et våpenkappløp mellom politiet og kriminelle, og at

befolkningen (generelt, ikke kun kriminelle) ville skaffe seg våpen for å beskytte seg selv.

Pensjonistene tok også opp argumentet om våpenkappløp i sin diskusjon. Da vi stilte spørsmålet om de har noen tanker rundt om våpen kan bidra til en trygg hovedstad i positiv eller negativ retning, svarte en av informantene at dette var noe han følte frykt for;

“Jeg er litt redd for at hvis politiet begynner å gå med pistoler, så begynner de som vil inn og stjele også kanskje å ha våpen.”

Han fikk støtte hos en annen informant;

“Ja, det er jeg bare helt enig i. At disse skurkene må jo da bevæpne seg skikkelig, hvis politiet flyr rundt med våpen. Det er jo helt klart, det ikke no tvil om det.”

En lignende frykt for et våpenkappløp mellom politiet og kriminelle finner vi i minoritetsgruppen. Tankene deres dreide seg rundt at det kan bli større omløp av våpen i samfunnet dersom politiet bevæpner seg permanent;

“All reaksjon har jo en motreaksjon, så hvis de bevæpner seg, så vil jo de kriminelle bevæpne seg også, som en motreaksjon.”

Minoritetsgruppen forsøkte også å sette seg inn i tankegangen til lovbrøyttere, og trodde de ville speile politiets opprustning;

“Men når politiet er bevæpna så er vel kanskje tankegangen sånn at det er lurt for de å ha våpen de og.”

“Terskelen er vel litt lavere for å kjøre full utrustning.”

En av informantene i politiet resonnererte seg frem til det samme som minoritetsgruppen når det gjaldt hvordan tankegangen til kriminelle kan fungere, da en lovbrøtter kan handle rasjonelt via å legge en strategi for å vinne over politiet;

“Men det er jo veldig logisk å tenke det, det er sånn folk generelt tenker, og jeg også på en måte kan resonnerer meg frem til ikke sant; ‘OK, hvis jeg er kriminell, skal gjøre noe, også skal jeg overvinne politiet når de kommer, hvis de ikke har våpen så tar jeg med meg

liksom, et balltre, for det er lett å få tak i og jeg vet at jeg trenger ikke noe mer, jeg bare klinker til polti når han kommer...”

En annen informant i politiet mente kriminelle heller tenker kost/nytte. Dette vil føre til at de vil komme frem til at det ikke er verdt å bevæpne seg, siden de kan få betydelig høyere fengselsstraff dersom de er bevæpnet. Her var de uenige i hvordan en lovbrøyer vil resonnerer seg frem til å bevæpne seg eller ikke. Mens en av informantene mente det rasjonelle valget vil være å bevæpne seg for å kunne forsvare seg og besvare politiets våpen, helte en annen mot en kost/nytte-kalkyle. Teorien om rasjonelle valg bygger på et premiss om at lovbrøyttere er rasjonelle, handlende aktører (Aakvaag 2008:97). Dermed vil de velge det alternativet som gir det beste utbyttet, målt opp mot mulige kostnader. Den mulige kostnaden etter vår informants mening, er fengselsstraff, og at dersom lovbrøyttere tar dette i betraktning, vil ikke nytten veie tyngre enn kostnaden i disse tilfellene.

Diskusjonen rundt våpenkappløp hos politiet ble innledet ved at en av informantene stilte de andre i gruppen spørsmål om argumentet at kriminelle bevæpner seg mer når politiet er bevæpnet, var reelt. Dette ble brått avfeid som “en myte”, og det var fokus på at erfaringene fra Sverige og Danmark ikke tilsier dette⁸. De hadde heller fokus på at de tunge kriminelle miljøene allerede er bevæpnet, fremfor om det kan bli et våpenkappløp mellom de kriminelle som ikke er bevæpnet i dag, og politiet. De forklarte at deres egen erfaring før og etter den midlertidige bevæpningen ikke viste et våpenkappløp. Her tok de utgangspunkt i egne erfaringer fra den midlertidige bevæpningen og vurderte fremtidsutsiktene etter dette. Det virket som det falt naturlig for politiet å basere seg på egen erfaring, da det i stor grad omhandlet deres eget yrke. Der politigruppene argumenterte for at våpenkappløpet ikke hadde vært reelt frem til nå, verken i Norge eller andre nordiske land, følte publikumsgruppene en frykt for hvordan dette kunne utarte seg i fremtiden.

⁸ Om dette stemmer eller ikke er det vanskelig å si noe om, og ikke noe vi vil ta stilling til her. Det viktige for oss er heller hvorfor politiet sier dette, fremfor å tvile på hva de trekker sine slutninger ut i fra. Da de omtaler erfaringer fra Sverige og Danmark mener de fra 1965 da begge land ble fast bevæpnet, frem til i dag.

4.4.2 Fremtidige politifolk vil ha ikke erfaring med å gå ubevæpnet

Dette argumentet omhandler hvordan en eventuell bevæpning vil kunne påvirke fremtidens politifolk dersom de ikke vil ha erfaring med å gå ubevæpnet. Student- og minoritetsgruppen var usikre på hvordan fremtidig politiarbeid ville foregå dersom fremtidige politifolk ikke hadde erfaring med å gå ubevæpnet, noe de vektla som en viktig kvalitet hos politiet i dag. Politiet reflekterte ikke direkte rundt hvordan fremtidens politi vil takle en eventuell bevæpning, men hadde heller fokus på at de ikke ville endre måten de driver politiarbeid på, og at opplæringen deres er god når det kommer til å tenke alternative maktmidler. De mente at de ville fortsette å jobbe på samme måte som de alltid har gjort, uavhengig av bevæpning.

“(...) de som har vært lenge i politiet, de vet litt mer om hva slags type situasjoner det er, og vet kanskje med seg selv at: ‘ok, jeg har opplevd noe lignende, og dette kan jeg løse på den og den måten’, mens de nyutdannede har et helt annet perspektiv på det og har ikke opplevd ulike situasjoner før, og kanskje de også er litt reddere, hvis de ikke har vært med på så mye da, at for dem så er det ikke den samme kulturen som sitter i dem, at; ‘våpen, det er ikke noe vi har’, men de blir utstyrt med et våpen, og da er det også kanskje lettere å tenke at, ja, det er en grunn til at man har det, eller, ja, det er vanskeligere å vurdere situasjoner som man kommer i.”

“Ja, det går på erfaring da, egentlig.”

Studentgruppen diskuterte betydningen av erfaring i politiet, og hvordan dette kan endre fremtidige politifolk dersom de ikke vil oppleve å jobbe ubevæpnet. Hvis politiet ble fast bevæpnet, og det ble en del av yrkeskulturen deres, så de ulempene og farene ved at nyutdannede og fremtidige politifolk ikke ville ha med seg denne erfaringen. En av informantene foreslo hvordan bevæpning av politiet kunne fungert, i forhold til at de var engstelige for at fremtidens politi ville opptre annerledes enn dagens politi;

“Men hadde det vært bedre å, etter som politiet hadde jobbet kanskje 10 år i tjenesten da, også fått lov til å bære våpen for da har de nok erfaring da, kunne det vært noe forskjell på det?”

“Det kan godt hende. Ja. For hvis man har erfaring av å snakke ned en situasjon, så er det kanskje, kanskje lettere å ty til det, fremfor å bare trekke et våpen.”

“Mhm, men da igjen, hvorfor er det da viktig å ha våpen i det hele tatt, på en måte?”

Studentene forsøkte å se for seg en slags kompromissløsning, men kom frem til at “hvorfor er det da viktig å ha våpen i det hele tatt”. De snakket videre om hvordan det kan utvikle seg fremover dersom politiet blir bevæpnet, og det blir en del av yrkeskulturen deres;

“Da tenker jeg at det kanskje kan bli veldig, ja etter hvert da, hvor man begynner å bli mer vant til at politiet har våpen og at de selv, at det blir en del av kulturen deres, så blir det kanskje også lettere å bruke våpen i flere situasjoner.”

Diskusjonen utviklet seg til å omhandle tanker rundt normalisering og institusjonalisering. Studentene trodde ikke den midlertidige bevæpningen kom til å bli fjernet, og at den ville bli permanent før eller siden. De mente det kom til å bli vanskelig å gå tilbake til ordningen med fremskutt lagring, samtidig som det “ikke enda var for sent”. Jo lengre politiet gikk bevæpnet og jo mer det ble institusjonalisert og viklet inn i kulturen deres, desto vanskeligere ville det bli å fjerne våpenet og desto lettere ville det bli å bruke det. De anså ikke trusselbildet som noe konkret, heller som en “generell skygge som bare ligger der”. Dette mente de også kunne bidra til at det ble vanskeligere å avvikle bevæpningen.

Politiet reflekterte ikke rundt polityrkets fremtid, men hadde fokus på at bevæpning ikke ville føre til en endring i egne arbeidsmetoder, grunnet god opplæring. Ifølge våre informanter i politiet ville måten å jobbe på forbli uendret for politiet, noe vi anser som et motinnlegg til flere av argumentene. Her fungerer det som et slags svar på at publikum ikke bør frykte fremtiden, da politiet er godt opplært, og at de ikke har, og ikke vil forandre seg. Politiet var klare på at å bruke et skytevåpen absolutt var siste utvei, uavhengig av om de var bevæpnet eller ikke. Våpeninstruksen sitter dypt i dem, ifølge dem selv, og de tenker alltid over konsekvensene av å avfyre et skudd når de truer med skytevåpen. De fortalte at de er trent opp til å tenke gjennom ulike alternativer og alternative maktmidler;

“I en del situasjoner, si at det handler om en psykisk ustabil type da som kaster fra seg kniven, og oddsen da, altså situasjonen er forandret, da er det viktig å hylstre, og å kunne, ja

da er det kanskje pepperspray som fungerer, man skal bruke det i stedet da og sånne ting. Og det tror jeg norsk politi er gode på, og det er forutsetningen for at vi kan løse oppdragene bra da.”

Det var enighet rundt dette i gruppen, og de fortalte selv at de var flinke til dette. Studentene vektla de positive erfaringene de hadde med politiet fra før de ble bevæpnet. Evnen politiet har til å kommunisere med publikum og deeskalere situasjoner, fører til at de har høy tillit til politiet. Det er ikke dermed sagt at politiet ikke arbeider på samme måte nå, men det kan tyde på at studentene ikke tror at politiarbeidet foregår på samme måte når de er bevæpnet som når de er ubevæpnet. Dersom arbeidsmetodene vil være de samme som tidligere, kan dette være med på å øke tilliten til politiet blant publikum.

4.4.3 Vådeskudd senker tryggheten til politi og publikum

Under den midlertidige bevæpningen økte antall vådeskudd, noe som førte til at utryggheten rundt vådeskudd ble fremlagt som et argument mot bevæpning. Lovdata definerer vådeskudd som “(...) skudd fra skytevåpen som blir avfyrt ukontrollert. Betegnelsen brukes både om skarpe og løse skudd – også skudd som blir avfyrt under tømming av våpen” (Lovdata 2012).

Politiets vådeskudd var en av kategoriene vi ikke stilte spørsmål ved, men som likevel ble diskutert i samtlige intervjuer. Dette er trolig grunnet den brede mediedekningen rundt temaet.

14. oktober 2015 besluttet Regjeringen at politiet skulle være midlertidig bevæpnet frem til 10. desember, men at våpen og ammunisjon skulle bæres adskilt. Løsningen kom som et forsøk fra POD på å tilfredsstille begge parter i bevæpningsdebatten. De ønsket å senke antall vådeskudd, i tillegg til at politiet hadde blitt forsøkt fratatt våpenet ved flere tilfeller. Til tross for at politiet er blitt kritisert for et høyt antall vådeskudd, kan man anta at det er mørketall grunnet ulike rutiner når det kommer til innrapportering (Johannessen 2015:165-166).

I publikumsgruppene ble vådeskudd nevnt i samtlige intervjuer i forbindelse med tillit til politiet og da vi stilte spørsmål rundt om de tror politiet sitter på nok kunnskap og trening når det kommer til bruk av våpen.

“De skyteepisodene som har vært, at man har fått vådeskudd både her og der, og at de går med, at de går med ladde våpen uten sikring... det... det gjør at jeg føler meg mindre trygg. Også syns jeg også at politiet sine svar på, eh, kritikken de har fått, har vært enormt dårlig, at de har forsvart seg med at mediene opphauser, øh, situasjonen og gjør at publikum føler seg mer utrygt, eh, når de (les: media) strengt tatt bare rapporterer det som skjer.”

Studentene følte frykt rundt vådeskuddene. De var redde for hva som kunne skje i store folkemengder når folk var beruset, eller at andre enn politiet kunne få tak i våpenet og bruke det. Her vektla de også erfaring og trening hos politibetjentene, og var redde for hva som kunne skje dersom man ikke var vant til å bære våpen.

Minoritetsgruppen var bekymret over vådeskuddene, i tillegg til at andre enn politiet selv skal kunne få tak i våpenet og bruke det. Det var også tydelig at de hadde fulgt med i media og deres dekning av vådeskudd;

“Med bevæpning så har det allerede foregått 23 vådeskudd i løpet av det året her, og 17 tilfeller hvor folk har prøvd å ta fra politiet våpenet da. Så det er jo... Du mister jo litt tillit sånn sett (...) det er jo bare et spørsmål om tid når de vådeskuddene skal treffe en person eller når en eller annen person skal klare å ta fra politiet våpenet da, i kanskje beruset tilstand, under pågripelse og gå amok liksom.”

For flere av informantene i pensjonistgruppen kan det se ut til at vådeskudd også påvirket deres tillit til politiet;

“Har jo hørt om en del vådeskudd da, siden dette begynte, og det er jo litt betenkelig da... at kula går av i lomma på dem... ja, det er ikke bra, samme hvor det skjer hen. Det kan fort bli litt dramatisk ulykke av det.”

Sikkerhet rundt vådeskudd ble nevnt som en negativ side av en av informantene i politiet, men dette ble motsagt av en annen i gruppen som inntok forsvarsposisjon da de kom inn på vådeskuddebatten. Vådeskuddebatten ble omtalt som latterlig og noe som var flaut for politiet. Vådeskudd, tall, statistikk og historier rundt det blir forsvart, nøytralisert og sammenlignet (med forsvaret, blant annet);

“Det tilsvarer vel et vådeskudd i 0,000006 antall ganger man håndterer et våpen.”

Tall brukes for å understreke poenger både i publikumsgruppene og politigruppene. Tall og statistikk brukes ofte for å skape en fremstilling av objektivitet, og behovet for argumenter minker. Belegget for å fremlegge et argument blir selve tallet. Jo mer dramatisk tallet er, desto mindre blir behovet for å begrunne argumentet med “normative avveininger” (Dahl og Lomell 2009:71). Når tall brukes i forbindelse med vådeskuddebatten, reduseres det normative aspektet ved et vådeskudd. Fokuset på antall vådeskudd i forhold til hvor mange ganger man håndterer et våpen totalt per dag, understreker hvor dramatisk lite tallet er. Sannsynligheten for å bli truffet av et vådeskudd, blir i den sammenheng liten, men skaden et vådeskudd kan påføre dersom man blir truffet, endres likevel ikke. Derfor kan bruken av tall i vådeskuddebatten anses som en “unngåelsesmanøver” når det kommer til vådeskuddets skadepotensiale (Dahl og Lomell 2009). Der minoritetsgruppen fremla tall de mente var av betydning, benyttet politiet seg av en prosentvis fremstilling. Både tallene minoritetsgruppen og politigruppen presenterte omhandlet det samme temaet, men blir oppfattet ulikt av den som lytter, da de er bygget på hvilket argument man ønsker å få frem. Her er tallene som ble fremlagt av de ulike gruppene dramatiske på hver sin måte, og på hver sin side av debatten.

Politiet fortalte at vådeskudd var uungåelig, selv om det ikke var ønsket;

“Men altså, jo mer man håndterer våpen, jo, så er det naturlig at det vil være en og annen, en sånn hendelse.”

“Så lenge mennesker håndterer våpen kommer det alltid til å være vådeskudd .”

Når politiet går bevæpnet er det i tillegg en risiko for at det kan skje ulykker og uforutsette hendelser. Både våpenet og menneskene som håndterer det, er en del av risikoen. Fra et risikoperspektiv forholder man seg til sikkerhetstiltak som nødvendige onder, fordi de defineres som effektive for sikkerheten. Man gjenkjenner at tiltakene kan være “onde”, men rettferdiggjør likevel bruken av tiltakene på grunnlag av unntakstilstander (Dahl og Lomell 2009:71). Sikkerhet er ifølge Giddens *“en situasjon hvor et spesifikt sett av farer motvirkes eller minimeres. Opplevelsen*

av sikkerhet hviler vanligvis på en balanse mellom tillit og akseptabel risiko” (i Ericson og Haggerty 1997:85). I lys av dette kan vi se hvordan politiet anså vådeskuddene som den akseptable risikoen ved en bevæpning, da egen sikkerhet blir veid opp mot risikoen som følger med vådeskudd.

Politiet reflekterte over at vådeskuddene kunne utgjøre en risiko for publikum, og trodde at skuddene i tillegg kunne gå utover tilliten til dem. Det er viktig for politiet å fremstå som kompetente;

“De vådeskuddene og den debatten den er veldig seriøs og alvorlig og hvert vådeskudd som går og kommer i pressen er med på å minske tilliten til oss. Når vi ikke klarer å håndtere et våpen, publikum tenker sånn, når du ikke klarer å håndtere et våpen i forbindelse med at du skal tømme våpenet ditt, da klarer du hvert fall ikke å håndtere det når du står foran en som du kanskje er nødt til å skyte eller ikke skyte. Jeg skjønner godt at publikum tenker sånn (...) Helt umulig å si i det ene øyeblikket at ‘shit happens’ også i neste si at ‘dere må stole på oss’ når vi står ute i gata, for der skjer det ikke.”

Her kom det frem at politiet trodde de mister tillit grunnet vådeskuddene, og at dette kunne få dem til å virke mindre kompetente. Johansen forklarer hvordan forventninger til politiet kan bidra til å bygge eller svekke tillit. Han vektlegger at tillit til politiet dreier seg om publikums vurdering av politiets arbeid (Johansen 2010:55). Politiet følte at de ikke oppfylte forventningene publikum har til dem om å være kompetente, som de igjen trodde kunne påvirke tilliten deres blant publikum.

4.4.4 Bevæpning vil føre til bedre oppgaveløsning

Dette argumentet taler for bevæpning av politiet. Det går ut på at dersom politiet blir mer fortrolig med skytevåpen, vil dette føre til at det oppleves som en naturlig del av utstyret av politiet selv. Dette kan igjen føre til en bedre oppgaveløsning og håndtering av situasjoner fra politiets side (Johannessen 2015:152). Alle informantene våre i politiet hadde opplevd å gå både bevæpnet og ubevæpnet. Distriktsgruppen hadde i tillegg opplevd å bli avvæpnet igjen i februar 2016. Denne erfaringen mener vi kan bidra til å belyse dette argumentet. Politigruppene fortalte om forskjellene mellom å gå ubevæpnet og bevæpnet og om ulike måter å være bevisst på skytevåpenet på. I dette kapitlet velger vi kun å gjennomgå politiets

argumentasjon rundt dette temaet. Det er politiet som har erfaring med å bære våpen, og som de selv sier; “det er bare politiet som vet”. Likevel vil publikums betraktninger rundt dette være relevante i et større bilde. Vi vil derfor komme tilbake til dette i avslutningsdelkapittelet, med noen synspunkter fra publikum.

“Det viktigste for meg har vært at det øker kvaliteten av håndteringa vår av mennesker, fordi i de mellomsituasjonene hvor det er nesten farlig, eller kan bli farlig, men har ikke blitt det enda, der vi før kanskje burde hatt våpen men ikke hadde det, den vurderingsstripa, der kan vi gå inn med mye mer ro, mye mer dialog, vi kan senke skuldra også kan vi ta herremannen i hånda og si: ‘hei det er polti her, vi har lyst til å prate litt med deg.’ Men før så måtte vi liksom gå inn med litt avstand og dominans, fordi det var litt farlig. Vi måtte sikre oss da, fordi det kunne bli farlig. Nå kan vi slappe helt av. Bevæpna situasjoner før, når det ikke var fast bevæpna, fikk vi våpenet på hofta også stiger stressnivået ‘oioioi nå er vi bevæpna’, alle ferske konstabler har kjent det der, nå brenner våpenet på hofta med skudd i kammeret og ‘ooo’ så stiger spenningsnivået også minsker kapasiteten vår til å løse ting, fordi vi har brukt opp mye av kreftene våre på bare ‘ooo’. Mens fast bevæpna, så ser vi jo det at selv de ferske konstablene er vant med det, den spenningsgreia er lagt bak seg. De slapper mye mer av, øker roen, kan glise og tulle med han kjeltringen i stedet for å sikre seg hele tiden og, nå snakker jeg om mellomsjiktet. Superviktig moment, og det er underkommunisert i media.”

Politiet snakket om hvordan de fikk en annen ro i håndtering av situasjoner. Ved å bære våpen i situasjoner i møte med lovbrytere, kan reaksjonene ved synet, eller bevisstheten om at våpenet er der, føre til positive effekter. Dette kan knyttes til strategien statspolitiet benyttet seg av, da de viste til hvordan konflikter ble håndtert rolig grunnet deres tilstedeværelse. Da dreide det seg om at siden opprørerne kjente til statspolitiet, utartet ikke konflikten seg (Johansen 1989:229). Her omhandler det hvordan bevisstheten om at bevæpnet politiet er til stede kan roe ned situasjonen, både for politi og lovbryter. Politiet beskrev møtet med lovbrytere som annerledes enn det var tidligere. De fortalte at de;

“...får en helt annen tillit fra de vi pågriper, slipper å dominere de, overvelde de med maktmidler for å få kontroll, kan ta det på en hyggelig måte. Det er det stikk motsatte av det politikerne sier, at vi blir brutalisert av å være bevæpna. Det motsatte skjer.”

Informantene våre i politiet kjente seg ikke igjen i kritikken de følte var rettet mot dem om at politiet ville bli brutalisert og at de nærmest automatisk kom til å skyte

oftere som en følge av bevæpning. Knutsson og Norée (2010) fant at de nordiske landene som er bevæpnet skyter oftere enn Norge, noe som blir brukt som en illustrasjon på at en eventuell bevæpning vil føre til at politiet skyter mer. Selv understreket de at de opplevde det motsatte, da de håndterte situasjoner bedre når de var bevæpnet. Politiet hadde særlig fokus på situasjonene i “mellomsjiktet” som de selv kalte det. Dette er situasjonene der de ikke visste hva som ville møte dem, og hva slags personer de ville møte, da særlig i sammenheng med psykiatri og rus. De følte usikkerhet rundt hvilken risiko de tok ved å entre disse situasjonene. Når de var bevæpnet, fortalte de at de “slipper å dominere de” de pågriper, og opplevde en høyere tillit fra de pågrepne. Når våpenet allerede var til stede, fortalte de at de jobbet bedre grunnet roen de opplevde. Bevæpningen forsterket følelsen av tilstedeværelse, og dette kunne være “nok” – noe som er et ideal for politiet, da tilstedeværelse er det nederste trinnet på maktpyramiden, og det var ifølge dem selv mindre sannsynlig at de måtte ty til andre maktmidler (Lie 2010:55).

Det vi finner problematisk ved dette, er at det blir en uklar grense mellom det nederste og det øverste trinnet på maktpyramiden, ved at et skytevåpen alltid er til stede når politiet er bevæpnet. Når skytevåpen, som er det øverste trinnet av maktpyramiden og det minst ønskelige maktmiddelet, tas med inn i den ideelle maktbruken, tilstedeværelse/presentasjon, vil vi hevde at det nederste trinnet kan bli forstyrret av tilstedeværelsen av våpen. Kan da tilstedeværelse fortsatt anses som nederste trinn på maktpyramiden med et bevæpnet politi? Tidligere har vi hevdet at grunnet den symbolske makten politiet har, kan også deres opptreden anses som en del av den symbolske makten (Bourdieu 1996). Politiet kan bruke den symbolske makten de innehar i en naturalisering av fordelene de besitter, som her kan inkludere skytevåpenet. Den symbolske makten kan dermed bli forsterket med et bevæpnet politi, noe som også vil føre til at tilstedeværelsen til politiet vil bli styrket. Dette kan belyse hvorfor politiet mener tilstedeværelse er “nok” dominans over lovbrøyttere i håndteringen av disse situasjonene. Selv om maktpyramidens nederste trinn kan hevdes å bli forstyrret, er det ikke gitt at dette er en uønsket effekt av bevæpnet politi. Dersom politiet kan unngå andre maktmidler enn tilstedeværelse i håndtering av situasjoner, kan dette anses som ideelt. Uusitalo fant at publikum reagerer ulikt ved syn av våpen, noe som kan bekrefte symbolsk makt ved at uniformsbererens karakteristikk kan bedømmes ut ifra uniformen (Uusitalo 1980). Uniformen

uttrykker posisjonen til den som bærer den, og med skytevåpen som en del av uniformen, kan dette uttrykket forsterkes og signalisere en sterkere form for symbolsk makt. Når de forteller at det å være bevæpnet gjør at de slipper å overvelde dem som pågripes med maktmidler, kan det tyde på at politiet føler våpenet virker avskrekkende i seg selv. Sollund forklarer at synlige maktmidler politiet bærer kan forsterke den avskrekkende effekten av uniformen (2007b:328). Dermed stiller vi oss spørsmålet om en eventuell bevæpning av politiet kan føre til at det blir benyttet minst mulig makt fra politiets side, noe som ville være en optimal effekt av bevæpningen. Likevel hevder Loader (1997) at politiet kan miste sin “vinnende posisjon” dersom befolkningens oppfattelse av politiet endres. Den symbolske makten kan dermed bli rokket ved med et bevæpnet politi, dersom politiet ikke opprettholder og utstråler det publikum forbinder med “politi”, og da særlig deres sivile preg og egenskaper (1997:4-5). Dette finner vi støtte i hos Uusitalo (1980), da han fant hvordan bilder av bevæpnet politi frembrakte assosiasjoner til et politi med voldspotensiale, at de ble sett på som en “befaler” og ble bedømt i en mer negativ retning, snarere enn til hjelp for publikum. Mens vi her har diskutert hvordan politiet mente skytevåpen kunne føre til bedre oppgaveløsning, vil vi nå finne ut om oppgaveløsningen deres før de ble bevæpnet kan tenkes å ha vært like god, ut ifra politiets fortelling av episoder.

Episodene politiet fortalte kunne enten hatt et bedre utfall dersom de hadde vært bevæpnet eller så hadde de et godt utfall, nettopp på grunn av at de var bevæpnet. Disse historiene understreker deres egne argumenter i debatten, og brukes for å få gjennom et poeng og for å vise at ens egen argumentasjon er rett. Likevel finnes det unntak. Politiet fortalte i tillegg flere episoder der de vektla at det var *flaks* at det gikk bra, der gjennomgående ordbruk var “heldigvis” og “flaks”. Episodene vi fikk fortalt “endte godt”, som de selv sier – uten at vi bestandig fikk høre alle detaljer. Særlig følgende episode som en av informantene fortalte, illustrerer dette. Hendelsen utspilte seg før politiet ble midlertidig bevæpnet;

“(…) så går vi opp i 4. etasje i en blokk, og dette er sånn vi kaller sånn litt flåsete; ‘henda-i-lomma oppdrag’, altså et sånt der trusselnivået er ikke veldig høyt i utgangspunktet. Så banker vi på døra, også er det litt romstoring, så kommer det noen, da står jeg helt fremst, så går jeg opp i døråpningen når den går opp, og det første jeg ser er en mann med øks som møter meg i hugg, han hugger etter meg med den øksa, ehm, og bare av flaks, jeg vet ikke helt

hvorfor, men grovmotorikken og instinkt, et eller annet, som gjør at jeg bare, jeg ser det glimter i den øksa, og i det han er og henter det slaget og begynner, så får jeg tatt tak i armen hans med begge mine hender og klamrer meg fast, så kommer det to stykker bak meg som bare løper oss ned og det blir et ordentlig basketak, og det blir rulling på gulvet og han skriker og hylar og prøver seg med den øksa og så videre da, men da er det liksom bare flaks da, at det går bra. I et sånt, i en sånn situasjon så er det veldig liten trøst å ha et våpen nedi bilen da.”

Vi undres over om det bare var flaks at det heldigvis endte godt, hver gang, for våre informanter? De fortalte disse historiene for å vise nødvendigheten av et bevæpnet politi, men vi hevder at det i tillegg illustrerer at taktikken og arbeidsmetodene deres fungerer godt, og at det sier mye om ferdighetene til norsk politi under løsning av slike situasjoner. Det var nettopp dette informantene våre i minoritetsgruppen vektla, og hvorfor de viste respekt når det gjaldt politiets evne til å løse situasjoner uten bruk av våpen. Politiet hadde fokus på at det var i de usikre situasjonene de gjerne skulle vært bevæpnet, men de episodene de fortalte at endte bra, er blant disse usikre situasjonene. Hadde et våpen endret denne situasjonen? Det endte godt, og ingen ble skadet (ut ifra det vi får vite), og vi spør oss om det kan være grunn til at vi i norsk sammenheng kan frykte det Hendy fant; at svensk politi oftest skyter i panikktilstand (Hendy 2014).

Politigruppene anså våpenet som naturlig utstyr, men fortalte likevel at de var bevisst på det, tok hensyn til det og tenkte på det. En av informantene i politiet uttalte at han ikke alltid så behovet for våpen. Som ulemper ved å bære våpen, ble rent praktiske sider nevnt, som at det kan være et irritasjonsmoment grunnet fysisk vekt når man løper. Samtidig sier han at det kan være ubehagelig i menneskemengder, fordi da må de “passe litt ekstra på”. Dette kan tyde på at våpenet ikke blir ansett som naturlig utstyr i alle situasjoner. En av informantene fortalte at han hadde jobbet under en større konsert, med “40 000 fjortisser”, og at man blir mer bevisst på våpenet i eksempelvis slike situasjoner. Han fortalte at det ikke var ukomfortabelt å bære våpen, men at han hadde det i tankene og var mer bevisst på det enn under vanlige oppdrag. Her kan vi se hvordan våpenet fungerer som beskyttelse, men også som en trussel. Det kan virke som om de viste forståelse for at det kunne være mer utrygt å ha våpen i noen situasjoner (store folkemengder, fare for at noen tar våpenet fra deg, vådeskudd), men likevel gjøres det alltid en overveielse,

der ulempene vektlegges fremfor fordelene. De kom frem til at ulempene ved skytevåpen ikke kan sammenlignes med nytten det kan gjøre hvis liv kan reddes. Politiet argumenterer alltid *for* bevæpning, selv når de ser ulempene.

Før den midlertidige bevæpningen ble innført, mente politiet at våpenet følte som et “stressmoment”, det var en “kjempegreie”, en “kald klump på hofta”. Hvis de ikke hadde på hylsteret nå, omtalte de det som at det manglet noe, og at det følte tomt. Her kan vi se hvordan det ikke tok lang tid før våre informanter ble vant til og komfortable med våpenet. Politiet fortalte at tidligere følte de at det lå forventninger om at våpenet skulle brukes når de fikk en bevæpning, mens de når det er der hele tiden, må vurdere hver situasjon mer individuelt, men følge instruksjonen. De underbygger dette ved å opplyse oss om at norsk politi truet oftere med våpen før den midlertidige bevæpningen. I et statistikknotat, “Politiets trussel om bruk av skytevåpen eller bruk av skytevåpen 2002-2014” finner man at tallene varierer fra 42 til 75, og at tallet var lavest i 2014, da den midlertidige bevæpningen ble innført. Likevel ble ikke bevæpning i den daglige tjenesten av innsatspersonell i kategori 1, 3 og 4 satt i verk før 25. november 2014. Fra og med denne datoen og ut 2014 ble det truet med våpen i 6 tilfeller i 2014, mens det i 2013 var 4 tilfeller. Er disse tallene noe tilfeldige og vanskelig å si noe om, ettersom utviklingen har vært varierende og mulig noe tilfeldig? Man kan se en svak nedadgående tendens fra 2010 (75) til 2014 (42), men er dette nødvendigvis grunnet den midlertidige bevæpningen? Haugland (2014) fant i sin avhandling om årsaker til veksten i bevæpningsordrer at mørketallene rundt innrapporterte bevæpnede oppdrag var antatt store, da flere av informantene hans opplyste om hendelser som ikke ble rapportert (2014:59). Politiet anså også disse tallene som uklare, og bidro med en mulig forklaring, som støtter det Haugland fant. Da en av informantene nevnte rapporten som viste at politiet hadde truet mindre med våpen mens de var midlertidig bevæpnet, mente en annen at det kunne bli brukt som et motargument ved at “da trenger dere jo ikke bevæpning”. En tredje informant fortalte da om hva han trodde lå bak tallene;

“Det er jo fordi det ikke er registrert alle ganga vi går med våpen nå, vi bevæpner oss ikke for vi er bevæpna, også blir det ikke en sak, også teller vi ikke det, skjønner du? Før telte vi hver gang vi tok på oss våpenet, nå tar vi på våpenet hele tida også melder vi ikke fra når vi, før hadde vi bevæpna oss. Den perioden med fast bevæpning må vi passe oss litt på når vi teller statistikk da.”

Gruppen virker oppmerksomme på hvordan tall fremstilles, og at det kan være vanskelig å telle antall ganger politiet bevæpner seg når de allerede er bevæpnet.

En informant i politiet forklarte hvordan fremskutt lagring kunne oppleves som et paradoks i forhold til fotpatrulje. Han hadde hørt om noen som synes det var ubehagelig å forlate bilen med våpen i, samtidig som det var ønskelig med mer politi i gatene og mer nærhet til folket. Han fremhevet sin gode erfaring med fotpatrulje, at man får bedre kontakt med publikum enn når man sitter i bilen, men at dette er enklere å gjøre dersom våpenet ikke er i bilen, da dette oppleves som utrygt og upraktisk dersom de må tilbake til bilen for å hente våpenet. Her kan vi se hvordan grensene flyttes med bevæpning, og en ny utrygghet oppstår. En risiko ved fremskutt lagring var å forlate våpenet i bilen, samtidig som det med bevæpning ligger en risiko i å ha våpenet på hofta. Her kan vi se hvordan man aldri kan bli helt fri for risiko, og dermed heller ikke helt sikker (Ericson og Haggerty 1997:85; Beck 1997).

Politiet fortalte om hvordan de føler de har mer kontroll når våpenet er festet lenger oppe enn nede på låret, en ordning som gjorde at de følte seg mer utsatt. Her kan vi se på hvilke måter et våpen kan skape nye utryggheter. Armen kan legges inntil uten at man tar på våpenet, noe som skal understreke at da “er det jo ikke noe provoserende”. Spørsmålet vi stiller oss, er hvilken betydning dette har for publikum? Politiet mente selv at våpenet virket mindre provoserende dersom det var mindre synlig, men det virket å oppta publikum mer at de *visste* at våpenet er der, fremfor hvor godt de så det. Politiet velger aktivt å skjule våpenet, selv om de fortalte at de ikke hadde fått noen negative reaksjoner på det, og de mente at det rette å gjøre er å bevæpne politiet – både for egen og publikums sikkerhets skyld.

4.4.5 Fremtidsfrykt

I dette kapittelet har det blitt presentert hvilke nye utrygghetsfaktorer et bevæpnet politi kan føre med seg. Både politi- og publikumsgruppene reflekterte over hvilke faktorer det dreide seg om. De nye utrygghetsfaktorene rundt skytevåpen kan knyttes til hva som forstås som risiko for de ulike gruppene. For publikum er våpenet en del av risikoen, mens politiets risikopersepsjon dreier seg hovedsakelig om de mulige nye

farene som følger med deres yrke som beskyttere. I tillegg hadde distriktsgruppen nylig opplevd noe de anså som en ny utrygghet for dem; å bli avvæpnet, da de følte seg tryggere når de var bevæpnet. Distriktsgruppen oppfattet også avvæpningen som en ond sirkel. De fryktet at det kunne oppstå en uheldig hendelse dersom de havnet i en situasjon hvor stressnivået ble høyt grunnet at de ikke bar våpen lenger, noe som ikke ville fremme saken deres om å være bevæpnet. Våpenet oppfattes både som en trussel og som en beskyttelse.

Beck (1997) forklarer risikoer som at “*den tidsindstilte bombe tikker*”, og at det dreier seg om fremtidige skader som truer (1997:46). Ifølge Beck viser risikoer seg i fremtiden som bør forhindres, og dette vil være ulike fremtider for våre informanter, da de har ulik risikopersepsjon. Beck hevder risikoargumentet vektlegger “*fremtidens projicerede farer*” (Beck 1997:46). Publikumsgruppene så ofte til utviklingen i andre land for å finne de farene de ikke ville at en bevæpning av norsk politi skulle føre til. Dette var en fremtid de mente burde forhindres, og at et ubevæpnet politi kunne bidra til dette. På denne måten er våpenet en del av publikums risikopersepsjon. For politiet derimot, dreier risikoen seg om de farene de selv og publikum kan bli utsatt for dersom politiet forblir ubevæpnet. Det er ulike tidsinnstilte bomber som tikker for publikum og politi.

Selv om våre informanter i politiet var positive til bevæpning, fikk vi et innblikk i ulike tanker rundt ulempene ved bevæpningen. Det som skiller publikumsgruppene fra politigruppene er ikke kun *hva* de forskjellige ulempene kan tenkes å være, de har også et ulikt tidsperspektiv. Mens politiet snakket om egen opplevd yrkeshverdag og nye utryggheter et skytevåpen som tas inn i yrket deres fører med seg, tenkte publikumsgruppene lenger frem i tid. De uttrykte frykt og hadde kritiske tanker rundt hvordan fremtidens politi ville være, og hvilke konsekvenser dette ville kunne ha for samfunnet. Der politiet innehar egenopplevde hendelser, følelser og tanker, ser de andre gruppene bevæpningen mer “fra utsiden”. Dette så vi særlig i kapittelet som omhandler politiets fortrolighet med å bære skytevåpen, da det kun er politiet som har erfaringer med dette.

Publikumsgruppene var bekymret for hvilke konsekvenser en eventuell fast bevæpning kunne få på lang sikt. Frykten deres forløper kausalt; dersom fremtidige

politifolk ikke vil erfare å drive operativt politiarbeid ubevæpnet, kan dette føre til flere skyteepisoder og en økning i vådeskudd. Dette kan senke tryggheten til publikum, men også politiets egen sikkerhet. Politiets svar på fremtidsfrykten er hovedsakelig at de ikke vil endre måten de driver politiarbeid på, at de har god trening i å tenke alternativt og at våpeninstruksen sitter dypt i dem. Politiet mente et eventuelt våpenkappløp ikke var noen trussel for dem. Publikumsgruppene våre fryktet et våpenkappløp, og dersom den subjektive tryggheten til publikum svekkes, kan dette påvirke tilliten de har til politiet. Vi undres over om det mulige våpenkappløpet kun handler om politiets egen sikkerhet, eller like mye om publikums trygghet? Og selv om politiet ikke anser et våpenkappløp som en trussel – kan frykten for det i publikum føre til en annen trussel, nemlig at publikums tillit til politiet svekkes?

Videre vil vi hevde at politiets argumentasjon rundt nye utryggheter ved bevæpning kan ses i lys av Sykes og Matzas nøytraliseringsteknikk *fornektelse av skade* (1957). De fremtidige utrygghetsfaktorene publikumsgruppene fryktet ble nøytralisert av politiet, da de argumenterte for at ingen ville bli urettmessig skadet av bevæpning. Et våpenkappløp var enten en myte eller ikke et reelt problem da lovbrysterne allerede var bevæpnet. Selv om vådeskudd var flaut for politiet, var det uungåelig og en akseptabel risiko ved bevæpning. Da de fulgte våpeninstruksen og ikke hadde eller ville endre arbeidsmetodene sine, var det heller ingenting å frykte angående fremtidige politifolk. Derimot ville et bevæpnet politi føre til bedre oppgaveløsning, noe som ville øke tryggheten for både politi og publikum (og lovbrystere).

Det kan virke som politiet for det meste snakket om seg selv og sin “generasjon” politifolk, *nåtidens politi*, da de diskuterte erfaringer. Publikum stilte spørsmål om *fremtidens politi* vil være like flinke til å håndtere situasjoner som de er nå, hvis de ikke har opplevd å gå ubevæpnet. Dersom våpenet er lettere tilgjengelig rent fysisk, vil det da også bli enklere å ty til dette maktmiddelet, i stedet for å jobbe seg gjennom maktpyramiden fra bunnen, som politiet fortalte at de gjorde nå? Alle informantene våre i politiet hadde opplevd å gå ubevæpnet og bevæpnet, men vil det kunne skje en forandring i tenkemåte og situasjonshåndtering blant fremtidens politifolk, hvis de alltid har hatt erfaring og trening der man har våpen på hofta?

Siden det kan tyde på at politiet håndterer godt å jobbe ubevæpnet, undrer en informant i studentgruppen seg over “*hvorfor er det da viktig å ha våpen i det hele tatt, på en måte?*”

4.5 Publikums trygghet

Publikums resonnement når det kom til sivilt preg, var at dette gjorde at de følte seg trygge. Et sivilt preg fører til økt trygghet for store deler av publikum. Når det kommer til trygghet, veksler politiarbeidets fokus fra følt til faktisk trygghet med jevne mellomrom (Larsson 2010). For å forklare hva som skiller de to vil vi ta ta i bruk Rolf Wegners forklaring. Wegner foreslår følgende som en utgangsdefinisjon på “publikums trygghet” som begrep;

“Publikums trygghet er den graden av visshet publikum har for at verken de eller deres nærmeste blir utsatt for kriminalitet, overgrep eller andre uønskede hendelser som er politiets oppgave å beskytte dem mot. Denne trygghetsfølelsen har imidlertid bare relasjon til lovbrudd og overgrep som er rettet mot enkeltpersoner direkte. Den publikumstrygghet politiet har ansvaret for, må imidlertid ha et langt videre perspektiv, nemlig gi publikum en visshet for at politiet i rimelig grad forhindrer og bekjemper lovbrudd også mot samfunnets fellesverdier” (Wegner 2007:131).

Videre skiller Wegner mellom objektiv og subjektiv trygghet. Den objektive tryggheten dreier seg om den statistiske sannsynligheten som foreligger for å bli utsatt for et lovbrudd, og er det samme som den “faktiske tryggheten” politiet snakker om at publikum heller bør “måle” sin trygghet etter. Den subjektive tryggheten derimot handler om opplevd følelse av trygghet (Wegner 2007:131). Det er denne tryggheten informantene våre, både i politiet og i publikum, snakker om når de snakker om egen trygghet.

4.5.1 Publikums trygghet svekkes

Argumentet om at publikum blir mindre trygge av at politiet bærer våpen, blir ofte brukt mot bevæpning. For dem som ønsker bevæpning kan dette argumentet bli snudd; et bevæpnet politi fører til at publikums trygghet øker. For våre publikumsgrupper var trygghet *subjektivt*, da det handlet om opplevelsen. I kapittel 4.2 fant vi at publikumsgruppene våre koblet tilstedeværelsen av og nærheten til et

sivilt ubevæpnet politi med et trygt samfunn. Politigruppene hadde et annet syn på dette og de mente de ble bedre i stand til å ivareta publikums trygghet dersom fikk bære våpen i tjeneste.

Publikumsgruppene våre uttrykte at de stort sett følte seg trygge. En av pensjonistene svarte følgende på spørsmålet om de følte seg mer eller mindre trygge med et bevæpnet politi;

“Nå kan vi virkelig føle oss trygge her i dette landet, har ikke noe med dette å gjøre, med våpen eller politiet. Vi bor altså, på det riktige stedet, til riktig tid. Så er det noen som skal føle seg trygge, så er det vi som bor her i landet nå.”

Dette utsagnet er illustrerende for hva de fleste i publikumsgruppene mente. De følte seg trygge, og så ikke behovet for en bevæpning av politiet. Gruppene pekte på at de opplevde Norge som trygt i forhold til andre land, og at vi var heldige som var så trygge som vi var. Det å føle seg trygg innebærer at man opplever å ikke ta del i risikogruppen. Trygghet er sikkerhet, men den baserer seg på affekter og emosjoner (Boyesen 2003:15). Til tross for at man ikke kan unngå risiko fullstendig, kan man ha variert grad av angst for den. Ericson og Haggerty mener man higer etter å bli fri for risiko, men at man antagelig aldri kommer til å bli helt sikker (1997:85). Derfor er det rimelig å anta at andelen av publikum som ikke føler seg utsatt for risiko, ikke trenger forebyggings tiltak i like stor grad som de som føler mer på risikoen. Til tross for at man kan være i faresonen for å bli rammet av risikoer, kan man oppleve at man er trygg. Publikum vurderer ikke risiko på lik linje med politiet, da de vanligvis ikke regner ut statistiske sannsynligheter for om man kommer til å bli utsatt for kriminelle handlinger i hverdagen. Publikums vurdering hviler derfor på skjønn, og resultatet blir opplevelsen av trygghet (Boyesen 2003).

Publikumsgruppene våre følte seg trygge, og politiet fortalte også at det er grunn til det, da de anså Oslo som en trygg by;

“Det er jo fordelt på så mange mennesker som er nedi sentrum, så sånn, vi lever jo i et veldig trygt samfunn (...) sånn statistisk, så er jo Oslo en kjempetrygg by, tenk åssen det er liksom mange steder i utlandet.”

Oslogruppen fortalte om det å være politi i Oslo, og om byens kriminalitetsnivå i forhold til resten av verden. Det var en bred oppfatning i alle våre grupper om at Norge er trygt, men for politiets del kom dette særlig frem ved at de sammenlignet

med andre land. Norge er et land med lavt kriminalitetsnivå og nyter godt av en høy følelse av trygghet og tillit til politiet. Politiet er med på å bidra til den generelt høye trygghetsfølelsen (Gundhus 2010). De jobber i større grad etter beregning av statistiske sannsynligheter for hvor det vil forekomme kriminalitet og hvem som vil begå den (Finstad 2013). Politiet har derfor en annen subjektiv oppfatning av hva risiko er, da oppfatningen er preget av deres arbeidsfokus. Dette vil igjen prege deres trygghetsskapende behov. Politiet opplevde kriminaliteten som mer fremtredende enn publikumsgruppene, da de var tettere på den.

Alle informantene i studentgruppen hadde sett bevæpnet politi. De innledende tankene deres rundt dette var følgende;

“Jeg synes det er ubehagelig. Øøøh, jeg føler meg ikke noe særlig tryggere, når det går folk rundt med våpen.”

“Kanskje en oppfatning om at det har blitt mer utrygt, samfunnet.”

Her stilte vi et ja/nei-spørsmål, og de dro umiddelbare linjer til egen og samfunnets trygghet. Finstad mener det ikke er “usannsynlig at en total endring i normalsituasjonen vil påvirke publikums trygghetsfølelse i negativ retning” (2011:37). Da politiet ble midlertidig bevæpnet, gikk man over i en unntakstilstand i forhold til da man ikke var bevæpnet (Johannessen 2015). Beck (1997:33, egen oversettelse), hevder at “risikosamfunnet er der unntakstilstanden truer med å bli normaltilstanden”. Da bevæpning kan anses som en unntakstilstand, og ikke normalsituasjonen, kan et bevæpnet politi være en del av risikosamfunnet, og bidra til å svekke publikums trygghet. Studentene oppfattet bevæpningen som at samfunnet hadde endret seg og ble mer farlig. Publikumsgruppene koblet et sivilt ubevæpnet politi til et trygt samfunn, slik vi viste i kapittel 4.2, og de opplevde derfor bevæpning som et signal om utrygghet. Publikum kan både oppfatte at politiet må bevæpne seg fordi samfunnet har blitt farligere og de kan reagere på at politiets våpen utgjør en risiko, ettersom politiet også kan gjøre feilgrep (Finstad 2011:37). Dette reflekterte også pensjonistene over;

“Men politiet det kan være litt av hvert. Det ikke alle politifolk som er helt patente.”

“Jeg håper det at de ikke er nødt til å bruke det, for det at jeg synes det kan bli litt skummelt. Det har jo også skjedd at man treffer gæren person.”

Pensjonistene mente det var menneskelig å gjøre feil, og at politiet kan mistolke situasjoner på lik linje med alle andre. Deres uttalelser tyder på at de mente våpenet utgjorde en risiko. Det å bevæpne politiet kunne utgjøre en økt risiko for publikum, ved at eksempelvis en uskyldig person ble skutt. De følte seg stort sett mer utrygge enn de andre publikumsgruppene gjorde, og dette kom særlig frem da diskusjonen skiftet og temaet ble terror;

“Man vet jo aldri i disse tider (...) Paris er jo ikke så langt ifra Norge.”

Pensjonistene uttrykte at de var redde for terror, som er et uttrykk for risikobevissthet (Beck 1997; Ericson og Haggerty 1997). Til tross for at konsekvensene av terror virker nærere og mer foruroligende enn den i virkeligheten er, er dette noe de følte frykt for. Katastrofale hendelser slik som terror som krever mange liv på en gang, vil oppleves som en større risiko for publikum, til tross for at sannsynligheten for å bli rammet av den er liten (Boyesen 2003:10-12).

Temaet terror førte også til at informantene i pensjonistgruppen som var skeptiske til bevæpning endret mening da intervjuet gikk mot slutten;

“Syns det er greit at de er bevæpnet tilfelle tilfelle, føre var enn etter snar er det noe som heter. At de er forberedt, selv om man tror og mener at dette ikke kan skje, selv om det kan jo det.”

Dette kan tyde på at risikobevissthet gjør publikumsgruppene mer tilbøyelige for bevæpning av politiet. Etter å ha snakket om løsning av akutte situasjoner som eksempelvis kunne være terror forekom noe lignende i minoritetsgruppen. De uttalte da at de syntes det var akseptabelt med midlertidig bevæpning, så lenge trusselen var reell. Boyesen (2003) hevder at når man frykter noe sterkt, blir man mer tilbøyelig til å få risikoen redusert gjennom strenge reguleringer. Dette kan tyde på at risikopersepsjon kan påvirke standpunkt til bevæpning.

Mens de som var positive til bevæpning oppfattet at risikoen var terrorangrep, oppfattet de som var imot bevæpning at våpenet ble en del av risikoen. Til tross for at politiet i Norge statistisk sett verken truer ofte med våpen eller skader noen, er dette en opplevd utrygghet for publikum (Myhrer og Strype 2010). Boyesen forklarer at publikum vanligvis ikke veier sannsynligheter og konsekvenser opp mot hverandre, og i noen tilfeller tillegges konsekvensene uforholdsmessig stor betydning (2003:10). Sannsynligheten for at politiet skal gjøre feil og skyte feil person er liten, men publikum opplevde likevel utrygghet rundt det.

Studentgruppen reflekterte rundt Oslopolitiets slagord “På jobb for en trygg hovedstad”;

“Det er den måten jeg ser på de, mens nå blir det kanskje en litt annen, ja, slagordet får bare litt annen mening, selv om selvfølgelig det er trygghet som står i fokus. Jeg tror ikke at det er noe annet de ønsker med det.”

Studentene beskrev at slagordet fikk en annen betydning for dem med bevæpning enn tidligere da politiet var ubevæpnet. De hadde ingen tvil angående politiets bakenforliggende hensikt om å ville trygge samfunnet. Ved å forsøke å forebygge risiko, kan man endre mer enn selve risikoen (Beck 1997). Publikums trygghet blir forsøkt høynet ved å bevæpne politiet, men gruppene uttrykte at de følte seg mer utrygge i møte med bevæpnet politi. Dette var både på grunn av at de oppfattet tilstedeværelse av bevæpnet politi som at det var en “*pågående situasjon*”, og at samfunnet er blitt farligere. Studentgruppen mente at den norske forestillingen om “*trygghet er litt naiv kanskje*”, noe de også mente Oslopolitiets slagord gjenspeilet med en “*kardemommeaktig feel*”. Pensjonistene kom også inn på den norske naiviteten;

“Det heter jo at vi nordmenn er naive da.”

Trygghet og naivitet ble brukt om hverandre i denne sammenhengen. Til tross for at nordmenns opplevde trygghet latterliggjøres til en viss grad, tas den på alvor av politiet. “Reassurance policing” var en ordning som ble testet ut i England fra 2002 til 2005, og siktet seg inn på å senke publikums frykt for å bli utsatt for kriminalitet (Holmberg 2005). Formålet var å øke synligheten av politiet i nærmiljøene, og fokuset lå på å øke trygghetsfølelsen. Noe lignende ble gjennomført i Oslo, der en høyere tilstedeværelse av politi i gatene hadde som formål å gjøre byen tryggere og

øke publikums trygghetsfølelse (Politiets Fellesforbund 2010). Dette viser at politiet ikke kun fokuserer på publikums faktiske trygghet, men også publikums opplevde trygghet.

Politiet mente likevel at den faktiske tryggheten burde ha et større fokus når det gjaldt trygghet for publikum;

“Moment: hva publikum føler og sånn, og det er interessant. Fordi at, du kan se for deg at vi står på Karl Johan, kjøpesenter, mye folk rundt, også ser publikum på oss, også ser de at vi har våpen med oss. Og de aller fleste normale mennesker da vil synes at det er skremmende, fordi de er ikke vant med våpen og alt som de forbinder med våpen det er farlig. Og da lander de i en slags sånn fjern, de er fordomsfulle, fordi hvis man skal ta hensyn til tante Olga som synes det er skremmende å se meg med våpen, så må du veie det opp mot hva er den faktiske tryggheten da, da vil jeg hevde at Olga har aldri i sitt liv vært på et tryggere sted, enn der jeg står med det våpenet. Og de to veid opp mot hverandre, da spiller det relativt liten rolla hva Olga føler ved første syn av meg, for det er jo den faktiske tryggheten vi bør planlegge og organisere samfunnet etter. Vi kan ikke styre sånne viktige ting ut ifra fordommer.”

Politiet skilte mellom opplevd og faktisk trygghet. De mente at den faktiske tryggheten var viktigst. Dette kan tyde på at det har skjedd et skifte i politiarbeidets fokus når det kommer til om man skal vektlegge opplevd eller faktisk trygghet for publikum. I det minste var dette fokuset gjeldende for våre politigrupper. For publikum derimot handlet trygghet uansett om opplevelsen. Slik vi tidligere var inne på kan man overvurdere konsekvensene av en risiko. Man kan også “undervurdere konsekvensene dersom sannsynligheten oppleves ubetydelig” (Boyesen 2003:10). Slik som i de tilfellene der publikum opplevde at konsekvensene av terror var en reell trussel for dem til tross for at risikoen var svært liten, kan politiet undervurdere publikums opplevde trygghet. De oppfattet den faktiske tryggheten som viktigere enn den opplevde, fordi denne spilte på følelser. Videre kan vi se disse ulike oppfatningene av trygghet.

Politiet tvilte på at et synlig bevæpnet politi ville påvirke publikums opplevelse av trygghet. Han viste til hvordan andre europeiske land var bevæpnet, eksempelvis på flyplassene;

“Jeg lurer på om folk virkelig synes det er fryktelig å reise rundt i Europa på ferie og sånn da, hvor annet politi er bevæpna, hvis de er så livredde der, det er jo veldig vanskelig å reise noe sted, det blir litt sånn. Alle kan jo gå amok når som helst.”

Han oppfattet at dersom publikum følte seg utrygge med bevæpning, ville det være vanskelig for dem å reise til andre land der politiet var bevæpnet, grunnet opplevd utrygghet. Han tok samtidig opp temaet om at dersom politiet bevæpnes, kunne det gå utover publikums faktiske trygghet, og opplevde at dette står i motsetning til hvordan bevæpningen faktisk ville fungere. Han mente at dersom man virkelig hadde vært redd for at politiet skulle gjøre feil, ville man ikke reist til andre land, og avfeide dette som urealistisk. Dette hypotetiske eksempelet politiet tok opp, ble tatt opp i studentintervjuet. Her fortalte en informant om at han hadde følt direkte ubehag da han landet på en flyplass i Europa, fordi politiet der var tungt bevæpnet;

“Man får skikkelig reaksjoner hvert fall når man lander i et annet land og de går med, jeg vet ikke jeg, maskingevær på flyplassen, (alle: ja) da blir jeg redd, jeg synes ikke det er betryggende i det hele tatt, jeg synes det er skikkelig ekkelt at de går rundt med våpen så.”

Dette eksempelet illustrerer hvordan politiet og publikum oppfatter trygghet forskjellig. En av informantene i politiet fortalte hvordan tryggheten de selv følte som politi, smittet over på publikum. Våpenet har blitt en naturlig del av utstyrspakken deres, noe som signaliserer at de er komfortable og vant til det, og denne tryggheten hevdet han at publikum ville oppfatte og speile. Publikum på sin side opplevde at politiet vurderte sin trygghet som lavere ved å bevæpne seg. Dermed opplevde de at samfunnet er blitt farligere siden politiet må bevæpne seg.

Vi vil nå presentere en episode politiet fortalte oss. Da intervjuene med politigruppene var preget av episodefortelling, vil vi gi leseren et innblikk i intervjuet. Derfor har vi valgt ut noen episoder vi velger å gjengi i helhet, der man kan se hvordan politiet bygget opp sine fortellinger for å få frem et poeng. De fleste episodene fungerte som et svar på argumenter politiet var klar over at var blitt brukt i bevæpningsdebatten, og kan anses som et forsøk på å legitimere egne handlinger. Denne episoden fungerer som et svar på argumentet om at bevæpning vil svekke publikums trygghet, og er også forklarende for hvorfor det ikke i alle situasjoner vil sitte like langt inne å trekke våpen. Informanten som fortalte denne historien ankom

situasjonen etter gjerningspersonen var pågrepet, og får frem poenget sitt ved å fortelle om hva ofrene hadde blitt utsatt for;

“Mitt aller aller første oppdrag, det var mens jeg var i praksis, og da rykka vi, vi skulle egentlig bare ta et avhør av en fornærma, jeg gikk sivilt, var med gatepatruljen, også kjørte vi også hørte vi da rett forut for det, for det var en voldsalarm som hadde gått, og da var det en patrulje som kjører bort på det og melder ifra at de trenger bistand da, roper dem, ehm, og det kommer ikke helt klart fram hva det er liksom, eller hva som skjer, men vi er ganske nært på, og vi kommer oss fram ganske raskt etterpå, når vi kommer fram så ser vi atte de er i ferd med å føre bort en gjerningsmann, eller en mann i jern da, for å si det sånn, også løper makker’n hans over plassen til en dame som ligger på bakken, også løper jeg bort dit da, for å se om det var noe jeg kunne hjelpe til med da, og da var det en dame som da, eller han sa det da at vi måtte finne knivstikkene, sa han til meg da vi kom fram da. Så begynte vi å rive opp skjorta, begynner å lokalisere, begynner å strekk på huden og så videre, for det trekker seg sammen og sånn da, men så fant vi en syv-åtte knivstikk i oppi halsen og i brystet og så tilsvarende rundt på baksiden, ehm og så blei hun sendt i bil mot sykehuset også døde hun på veien, men sammen med seg så hadde hun også sin syv år gamle sønn, som også var på stedet som jeg ble stående alene med da, tror jeg bokstavelig talt i femten minutter i praksis, for de to politibetjentene som jeg kjørte med de var jo avgårde i den passaten på vei til sykehuset, så ble jeg stående med denne syvåringen da, som jeg registrerte hadde litt blod på ermet på genseren da, jeg tok, gikk jo ut ifra at det kanskje var morens. Også så jeg han hadde noen kuttskader i hendene, så da blei jeg litt, jeg begynte å se litt nærmere på’n. Han stod jo og gråt, og stod jo oppreist og var liksom til stede og pusta, også ser jeg han blør litt nederst på genseren så jeg løfter opp også ser jeg han har jo faen meg en sju-åtte knivstikk i overkroppen han også, også står’n litt sånn ned og griner, også ser jeg det drypper et par dråper ned litt sånn ned fra halsen hans da, så jeg bare liksom ‘få se og sånn’ da, så løfter opp da, så ser jeg det bare spruter ut blod fra halsen hans da og... Når jeg åpner opp, så har jeg hvert fall et vitne som har sett alt sammen da, og har deler av det på film og greier, men på filmen så ser du blant annet at faren da, som er gjerningsmannen, setter seg ned på kne foran gutten som griner og setter liksom hånda foran munnen hans og bare kyler kniven inn i halsen på’n og bare begynner også snappe’n i brystet, sånn at det, bare føler at det har gått liksom slag i slag, med sånne derre dodgy oppdrag etter det og liksom når jeg snakker med andre som har jobba akkurat da, og lengre enn meg, som har jobba i ti år og trekt våpen den ene gangen, det er sånn som du sier da, den terningen, det er helt, det er så random da.”

“Og det er liksom sånn når du hører det der da, det høres litt sånn drøyt ut, eller det høres veldig drøyt ut. Ja, det høres drøyt ut, man da kan du tenke deg da, det er hundre ganger verre når du står der da. Og når du vet at det er konsekvensen av at han karen med kniven får gjøre som han vil, så er det ikke så vanskelig å trykke på avtrekker’n da, selv om det er vanskelig da, eller det er lettere da, å trykke på avtrekker’n da for å bli mer korrekt, når du har sett det... Du vet at det der er resultatet at han får gjøre som han vil han med kniven, da... Da liksom tenker du at han må stoppes da, ikke sant.”

Denne episoden ble brukt for å illustrere hvem som virkelig var den farlige. Dette kan falle innenfor nøytraliseringsteknikkene Sykes og Matza (1957) kaller *fornektelse av offeret* og *fornektelse av skade*. Maruna og Copes (2005) foreslår at disse teknikkene kan inngå i et samarbeid, ved at da offeret blir nektet status som offer også vil føre til å fjerne fokus fra viktigheten av skaden som blir påført (2005:284). Skaden som blir påført offeret (som her er gjerningspersonen), er ikke nødvendigvis galt ut ifra omstendighetene. Ansvar for handlingen blir akseptert, og skaden anses som en rettferdig straff snarere enn at den har gjort skade. Siden lovbrøyteren har blitt redusert ved å bli kategorisert som farlig, kan det anses som mer akseptabelt å påføre skade (Sykes og Matza 1957; Presser 2013). Skaden de eventuelt hadde måtte påføre et annet menneske ved bruk av våpen, var for å redde et annet liv. De skader ikke for å skade, de skader for å *redde*. Politiet blir helten som kjemper for det gode i denne historien, noe som igjen kan bidra til en rettferdiggjøring av vold (Presser 2013). Denne episoden kan også ses i lys av en legitimeringsteknikk Ugelvik fant; advarende historier om farlige mennesker (Ugelvik kommer 2016:12). Ved å fortelle om denne hendelsen kan politiet konstruere seg selv som god ved at handlingene defineres som rettferdiggjorte og legitime.

Publikumsgruppene oppfattet bevæpningens hensikt som god, til tross for at de også uttalte at de følte seg mer utrygge med den. De reflekterte over politiets ønske om å kunne beskytte publikum best mulig;

“De er jo på jobb for at vi skal ha det bedre, for å beskytte oss.”

De forsto behovet for en midlertidig bevæpning av politiet, ettersom politiet hadde fått en trussel rettet mot seg. De forsto også at politiets subjektive oppfattelse av trygghet hadde sunket etter at de mottok denne trusselen, ettersom de mente at politiet var på jobb for å beskytte dem. Tidvis mente både studentene og pensjonistene at publikums trygghet også kunne øke i kritiske situasjoner. Studentene fortalte om skyteepisoden på Grønland og hvordan dette kunne være illustrerende for situasjoner hvor man ble tryggere av at politiet bar våpen;

“Samtidig så er det sånne situasjoner som du nevnte i sta, hun med kniven, på Grønland sånn, hvor bevæpning kanskje har gjort hovedstaden noe tryggere, hvert fall for han gutten.”

Følelsen av behov for politi oppstår særlig i akutte situasjoner, ifølge Flemming Balvig og Lars Holmberg (2004), og da er det ekstra viktig at politiet handler på best mulig måte. Fra studentenes perspektiv utgjorde denne episoden et eksempel på en situasjon som kunne virke trygghetsskapende for publikum, og øke deres trygghet. Minoritetsgruppen tok også opp skyteepisoden på Grønland. De hadde en annen vinkling, da de heller fokuserte på gjerningspersonen som et offer for politets handlinger, enn gutten som offer for handlingen;

“De skulle ta hun somalske dama fordi hun truet en gutt med kniv, på T-banestasjonen på Grønland eller noe sånt. (...) så skjøt de hun to ganger i magen, fordi de mente at hun var farlig for barnet, mens i ettertid i etterforskningen så viser det seg at det var ikke en så farlig kniv, det var en sånn stor smørkniv eller noe sånt, så hadde de endret uttalelse om at de skjøt hun fordi hun hadde provosert dem på en eller annen måte, eller et eller annet sånt, så det at de endrer uttalelse på den måten der blir også... Ja, det trekker ned den vurderingen der, de burde kanskje ikke brukt våpen... Ja, ‘hva var egentlig situasjonen?’”

Tvilen på at det var forholdsmessig å bruke våpen i skyteepisoden på Grønland kan komme av inntrykket minoritetsgruppen har fått av hendelsen, slik som at kvinnen “bare” hadde en “stor smørkniv eller noe sånt”, og egentlig ikke var så truende. Politiet beskrev den samme episoden som mer dramatisk. Ulike syn på hvordan en episode utviklet seg kan være kritisk for politiets del, da de er avhengige av å ha et godt omdømme. Politiet har ikke ubegrenset mulighet til å bruke makt. Når de skal løse problemer fordrer det at de skal benytte den minst mulig. Publikum må godta og akseptere maktbruken for at den skal anses som legitim (Larsson 2013). Når det blir sådd tvil om politiets maktbruk kan dette senke publikums tillit til politiet. Usikkerheten til minoritetsgruppen førte også til at de oppfattet hun som ble skutt som offer for politiets handlinger. Oslogruppen nevnte skyteepisoden på Grønland flere ganger. De var klare på hvem som var offeret, og at offeret hadde blitt reddet i denne situasjonen;

“Ja, hu derre dama hadde jo laga sveitserost av han gutten på et minutt nedpå Grønland.”

Denne uttalelsen kan fungere som et motsvar til argumentet om at bevæpning vil svekke publikums trygghet. Informanten får frem viktigheten av å bruke kortest mulig tid ved akutte situasjoner, noe som ble muliggjort da de var bevæpnet. Dette velger vi å se i lys av nøytraliseringsteknikken *fornektelse av offeret* (Sykes og Matza 1957). Ved å redusere offeret kan skaden rettferdiggjøres; dersom de ikke hadde kommet frem i tide og de ikke hadde vært bevæpnet, ville den farlige gjerningspersonen påført skade på gutten - men politiet kom i tide til å uskadeliggjøre gjerningspersonen og dermed ble gutten reddet. Dette fungerer også som en legitimering, da det kan anses som et advarende narrativ om en farlig gjerningsperson (Ugelvik, kommer 2016). Politiet anser seg her som beskytteren og siste skanse mellom den farlige gjerningspersonen og den uskyldige som blir påført skade. Dersom vi følger Presser (2013:117), kan vi også finne et maktparadoks i denne fortellingen, da den innehar makt og maktesløshet. Politiet er både bemyndiget til å skade, samtidig som de er nødt til det siden de skal beskytte publikum. Sammen muliggjør disse ulike maktdiskursene skade.

De ulike perspektivene på trygghet som er illustrert i dette delkapittelet kan gi en forståelse av hvordan en eventuell bevæpning av politiet kan påvirke publikums trygghet. Nå vil vi ta for oss om den kan virke mot sin hensikt.

4.5.2 Bevæpningen kan virke mot sin hensikt

“Jeg tenker hvert fall automatisk når jeg ser en norsk politi med våpen at, ja, det er noe galt da, eller at det er en grunn til å være redd.”

Studentene assosierte bevæpnet politi med at noe var utenom det vanlige, og at det signaliserte en farlig situasjon. Når man beveger seg bort fra normaltilstanden, kan det medføre at publikum føler seg utrygge. Oppfattelse av risiko skjer også når det er knyttet usikkerhet til hva konsekvensene vil bli. Ett nytt og ukjent risikomoment anses farligere enn gammel risiko der man kjenner konsekvensene fra før (Boyesen 2003:12). Vi kjenner til konsekvensene ved at politiet går ubevæpnet. De kan risikere

å bli utsatt for skade i tjeneste, og dette var en risiko våre informanter i publikum kjente til. Den nye risikoen, bevæpningen, virker mer truende enn den gamle, også fordi det er en helt ny risiko. Manglende erfaring med risikoen, vil gjøre at publikum er mer skeptiske til den. Hendy (2014) intervjuet en norsk politibetjent som mente at bevæpning av politiet kunne føre til at publikum følte seg utrygge, men kun for en periode, som en slags overgangsfase, til de var blitt vant med det. På denne måten antok politiet at risikopersepsjonen ville synke og dermed også ubehag og utrygghet. Balvig og Holmberg gjorde et funn som motstrider dette, da de sier at;

“Hvis man vil øke tryggheten blant mennesker, hvor få er utrygge, eller utryggheten er meget lav, kan selve bestrebelsene på å gjøre det få en utrygghetsskapende virkning” (2004:179).

Dette eksempelet er fra Danmark, men lignende kan tenkes i norsk sammenheng. Det kan være vanskelig for politiet i Norge å få publikum til å føle seg tryggere enn de allerede gjør, da de fleste ikke føler seg utrygge i utgangspunktet. Til tross for at bevæpningen er tenkt å ha en trygghetsskapende virkning, vil ikke dette gjelde alle mennesker og grupper i samfunnet. Balvig og Holmberg forklarer videre at det er to forhold man må ta hensyn til hvis politiet skal kunne øke tryggheten i befolkningen. Det første forholdet innebærer at følgene av den tenkte trygghetsskapende faktoren ikke nødvendigvis er ønsket eller uten motiv. Det andre forholdet dreier seg om at mer skade enn nytte kan være utfallet av å forsøke å høyne et allerede høyt trygghetsnivå (Balvig og Holmberg 2004). De benytter seg av eksempelet om at økt innsats med patruljerende politi på steder som blir ansett som relativt trygge av befolkningen, kan sende ut signaler som virker mot sin hensikt.

I likhet med dette, uttalte en av studentene at han følte at det foregikk noe når politiet var til stede og bevæpnet. Det kunne virke som om våpenet var en ekstra faktor som virket utrygghetsskapende, i tillegg til at politiet var til stede (som forsøket i Danmark viser), når det var ment å være det motsatte. Bevæpningen kan derfor virke mot sin hensikt i noen tilfeller. Balvig og Holmberg (2004) kommer frem til at følgene for befolkningen som i utgangspunktet føler seg trygge, bør være like mye med i vurderingen som følgene for de som føler seg mindre trygge. Dette var noe vi så i publikumsgruppene. Da våre publikumsgrupper stort sett følte seg trygge, kan de

dermed tilhøre gruppene som blir mer utrygge av en bevæpning. Disse konsekvensene vil det derfor være relevant å ta med i vurderingen om en eventuell innføring av fast bevæpning.

En av studentene fortalte at han var på jobb og snakket med en politibetjent, og spurte hva han syntes om å gå bevæpnet. Han fortalte at han følte seg mer utrygg av svaret, fordi han selv ikke anså det like “hverdagslig” som politimannen gjorde, fordi redskapet var av en annen karakter enn “bare et nytt redskap” for ham;

“Han sa at ‘det er bare et nytt redskap’. Og det gjør meg heller ikke spesielt trygg føler jeg, fordi hvis det kun er et redskap, så er det fortsatt et redskap som kan drepe noen.”

Studentens resonnement var at dersom politiet omtalte et våpen som et “hverdagslig redskap”, ville de ikke ha en like høy terskel for å bruke det, som hvis det ikke hadde vært noe “hverdagslig” (kun enda et redskap i beltet). Vi merket oss at når politiet omtalte våpen, benyttet de seg også av ord som “verktøy”, “maktmiddel”, “redskap” og “hjelpemiddel” som en substitutt for våpen eller pistol. En av informantene i politiet fortalte at det er problematisk at “våpen er et minusord”, med tilhørende negative assosiasjoner. Det kan hende at de selv gjenkjenner at publikum kan føle ubehag ved bruken av ordet våpen, og for å ikke fremkalle utrygghet hos publikum valgte de alternative ord. Det kan tenkes at en grunn til at de bruker disse betegnelse, er nettopp fordi våpen er et “minusord”, men som denne studenten fortalte, ble han mer engstelig da han oppfattet at alvorlighetsgraden et våpen besitter, ble snakket ned.

Finstad forklarer hvordan ulike måter å bære uniformen på, samt tilleggsutstyr og -plagg, kan påvirke hvordan publikum oppfatter politiet. Hun kaller det “det lille ekstra”;

“Noen politibetjenter er opptatt av det lille ekstra: ikke bare ett sett håndjern, men i alle fall to, og begge maksimalt synlige. Ikke bære vernevesten mest mulig diskret under sommerskjorta; det framstår som et poeng at omverdenen tydelig skal se at man er skodd for fare. Svarte skinnhansker på hendene selv om det er midt i juli og man går fotpatrulje på Karl Johan, solbriller som i Miami Vice osv. I stedet for fredelige Oslo kan man til tider føle seg hensatt til farligere strøk. Det glinser i stål og i styrke” (Finstad 2013:102).

Et bevæpnet politi kan sende ut lignende signaler som de Finstad beskriver. Det er trolig at et skytevåpen sender ut sterkere signaler enn ett ekstra sett håndjern og skinnhansker, da det signaliserer et høyere skadepotensiale. I likhet med det publikumsgruppene våre uttalte, kan et våpen signalisere et farligere samfunn enn det publikum oppfatter. Dermed blir dette nok et bidrag til at bevæpningen kan virke mot sin hensikt slik som tiltakene i Balvig og Holmbergs studie (2004). Likevel ligger det en forskjell i måter å bære et våpen på. Politiet nevnte flere ganger at de ønsket å bære våpenet så det var minst mulig provoserende, og dermed svekkes signaleffekten. Det ble nevnt i begge politigruppene at ved å flytte våpenet høyere opp (på hofta) så armen kunne ligge over, ble følelsen av å ha mest mulig kontroll over våpenet, styrket;

“Ja, og for å ikke snakke om så er det tryggere også opp med det å kunne, det med å ha våpenet, få det festa litt høyere og tettere kjernen gjør jo også at jeg føler jeg har bedre kontroll på det våpenet også for da veit jeg liksom at hvis jeg, jeg kan, bare hvis jeg går så kan jeg bare legge armen lett og ledig inntil, det er jo ikke noe provoserende, trenger ikke å ta på våpenet og kjenne på det liksom.”

Bevæpningen kan virke mot sin hensikt for publikums følte trygghet, men kan den også virke mot sin hensikt for politiet? Når det kommer til publikums oppfatning av politiet, kan det virke som dette er tilfelle. Publikum oppfattet at politiets sivile preg gjenspeilet samfunnet. For publikum var dette en viktig trygghetsfaktor. Fordi man vanligvis ikke kalkulerer risiko med statistiske beregninger, og veier dette opp mot sin opplevde trygghet, er den opplevde tryggheten for publikum selv den viktigste (Boyesen 2003). Politiet oppfatter også at denne tryggheten er viktig ved å flytte våpenet opp i “verktøybeltet”, slik at det ikke får like mye fokus. Dette lykkes de ikke alltid med, slik som i påfølgende tilfelle der en informant fra minoritetsgruppen fortalte;

“De kommer jo innom (jobben), bevæpnet politi. Når de går inn på utesteder, fordi før når de ikke hadde våpen, øh, på låret (slår seg på låret), så var det ja, politiet kommer inn på et utested, noen sitter og har en øl med kompisene sine, så er det jo litt urovekkende når politiet går gjennom selve utestedet, folk tenker med en gang, okei her er det et eller annet gæærnt, her er det sikkert en eller annen narkotikaforbrytelse, eller folk som gjør et eller

annet, men i tillegg når de går gjennom utestedet og bærer våpen, så tenker folk andre tanker; okei her er det kanskje en eller annen kriminell som har våpen, kanskje det er derfor politiet er her òg. Politiet er der bare, av rutinesjekk egentlig, de gikk forbi bare; hei, hva er det som foregår her? Så går de inn også ut. Det er det de gjør, så folk får et litt annet syn da, folk mister litt trygghet av...”

Flere av publikumsgruppene vi intervjuet uttrykte at de tolket denne tilstedeværelsen av våpen som en “pågående situasjon”, og virkningen av dette var at stedet føltes utrygt. Denne effekten kan man også se på steder som er ansett som trygge, og som abrupt får en høyere tilstedeværelse av politi, og dermed kan oppleves som utrygg for mange (Myhrer 2014; Balvig og Holmberg 2004). Publikum kan lettere oppfatte risikoen når nytteverdiene ikke er særlig synlige, og i tillegg at belastningen ved aktiviteten går i en annens favør (Boyesen 2003). Nytteverdiene ved politiets bevæpning er ikke like synlige for publikum som for politiet, og motsatt. Politiets subjektive oppfatning av nytteverdiene av bevæpningen og publikums subjektive oppfatninger av nytteverdien ved å være ubevæpnet, blir to motpoler i denne sammenheng. Det er vanskelig for publikum å forestille seg den politiets oppfatninger av nytteverdier når risikoen av bevæpningen oppfattes å påvirke en selv. Belastningen for publikum ved at politiet er bevæpnet, eller belastningen for politiet ved at de er ubevæpnet, er ikke like tydelig for den som drar nytte av den. I lys av dette kan politiet bli blinde på eget yrke, og publikum kan ha vanskeligheter for å forstå politiets oppfatning om at våpen er nødvendig.

Det kom stadig opp i pensjonistgruppen at det var viktig for dem at politiet var tilstedeværende ute i gatene, og det virket som dette var viktigere enn om de hadde våpen eller ikke;

“(...) syns det er trygghet i at politi er ute uansett jeg, så syns jeg om dem har med seg gønnern på hofta (gjør bevegelse mot hofta), så syns jeg det er en trygghet allikevel (...) Det er viktig at dem er i bybildet.”

Uthevingen av behovet for mer politi både ute i gatene og generelt, reflekterer at pensjonistene mente samfunnet er blitt mer utrygt. Pensjonistene var delt i sine

meninger om hva de oppfattet som risiko. Der noen oppfattet at bevæpningen var en risiko, hadde andre mer fokus på terror og det generelle kriminalitetsbildet.

En av politigruppene oppfattet det slik at publikum ikke hadde innsikt i kriminalitetsomfanget i Oslo;

“(...) så jeg tror det er bra at ikke, befolkninga liksom vet hvor mye galskap det er nedi sentrumskjernen da, for da hadde de ikke turt å gå ut, ikke sant.”

Man betegner som oftest ikke nærmiljøet der man bor som risikofyllt. Man utsetter seg selv for risikoen ved å bo der man bor, og derfor er den mer akseptabel og oppleves ikke like truende. Publikumsgruppene våre opplevde at de var trygge i Oslo. Kriminaliteten politiet beskrev og fortalte at publikum ikke visste om, kan skyldes at den ikke blir en synlig risikokilde for dem. For politiet som stadig blir påminnet denne risikoen gjennom sin jobb, kan dette være en synlig risikokilde.

“Konsekvensene av risikokilden var den avgjørende faktoren for å prioritere forebyggende tiltak”, ifølge Boyesen (2003:15). For politigruppene var det åpenbare forebyggende tiltaket å bevæpne seg. Det kan også tyde på at de mente publikum var for preget av sin subjektive immunitet (“det skjer ikke meg”-tanken). Sannsynligvis fortalte politigruppene episoder for å uttrykke ubalansen mellom risikoen og den opplevde tryggheten de mente publikum besitter. Det kan tyde på at de mente publikum besitter for mye subjektiv immunitet, og at de derfor mener at publikum blir naive. Finstad (2013) beskriver at politiet mener det er de som besitter det kvalifiserte blikket, og at publikum dermed blir naive observatører. Resultatet av den subjektive immuniteten fører derimot til at publikum oppfatter seg selv som trygge. Dette kan øke tilliten til politiet, og til at publikum mener at politiet gjør en god jobb for å holde samfunnet trygt.

En av politigruppene la frem det han mente var sitt tyngstveiende argument mot at publikum ble mindre trygge av en bevæpning;

“Mitt hovedargument mot de som ikke vil ha bevæpning: du kan ikke vedta et sånt trygt samfunn, vedta at politiet i Norge ikke trenger å være bevæpna fordi det er så trygt her, det later til å være sånn. Nei vi vil ikke ha et sånt politi derfor så vedtar vi det.”

Politigruppen mente at det ikke var så trygt i Norge som det publikum oppfattet. Utsagnet ovenfor reflekterer gruppens oppfatning om at det var naivt å tro at Oslo og Norge er så skjermet fra resten av verden at vi har “råd” til å forbli ubevæpnet. Deres oppfatning var at man “kan ikke vedta et sånt trygt samfunn”, men alle var enige i at det hadde vært ideelt.

Politiet forsøkte å forstå hvorfor publikum oppfattet et bevæpnet politi som en risiko, men forklarte at de ikke forsto hva som endret seg, ettersom deres egen oppfatning var at de jobbet på samme måte som før. De fremhevet at det “myke” politiarbeidet ikke ville forstyrres av våpenet;

“(…) man vil ha en oppfatning om at hvis politimannen har våpen så vil han ikke bruke dialog eller ha så mye respekt, eller alle de verdiene vi vil ha, mot den kriminelle personen (..) jeg har null dårligere behandling av en kriminell, stakkar, eller narkoman, en som er livredd, vi gjør jo akkurat det samme.”

Politiet oppfattet i likhet med publikum at en myk tilnærming i behandling av publikum, var grunnleggende for publikums trygghetsfølelse. De oppfattet det slik at deres tilnærming ikke endret seg dersom de ble bevæpnet. Når det kommer til politistiler, er idealet for politiet å legge seg på et mellomnivå, man ønsker verken en for legalistisk eller en for autonom tilnærming. Så langt politiet kan påvirke publikums trygghetsfølelse, burde de ta tak når det gjelder, uten å være for ivrige, ha en myk tilnærming i møte med vennligstilt publikum, men være tøffe i jakten på dem som på ulike måter yter motstand (Granér 2014:148). Politiets makt dreier seg oftest om å skape orden gjennom ord (Finstad 2013:177). Politiets sivile fremtoning preges av dette. Et så markant tiltak som å bevæpne politiet vil kunne føre til at bevæpningen risikerer å virke utrygt for publikum. Tiltaket kan gjenspeile at man forsøker å høyne et høyt trygghetsnivå.

4.5.3 Å høyne et høyt trygghetsnivå

Våre publikumsgrupper føler seg i hovedsak trygge – både i Norge, i samfunnet og med politiet. Vi fant at bevæpning stort sett påvirket våre publikumsgruppers opplevelse av trygghet i negativ retning. Bevæpningen førte til at publikum oppfattet at det var en pågående farlig situasjon som de følte de burde holde avstand til. Gruppene forsto det slik at samfunnet var blitt mer utrygt dersom politiet bevæpnet seg, og reflekterte særlig rundt den midlertidige bevæpningen og risikoen for terrorangrep. Dette gjorde at publikum følte seg mer utsatt enn det de i virkeligheten er. Politiet mente at man i større grad burde fokusere på den faktiske tryggheten fremfor følelsene.

Johansen (2010) påpeker at politiets evne til å skape trygghet er den sterkeste korrelatoren til tillit. Derfor henger trygghet og tillit nøye sammen, og politiet skal være en garantist for trygghet (Larsson 2010). Balvig og Holmberg (2004) hevder at det å skape trygghet ikke er ment i generell forstand, ettersom trygghet ikke er noe som kommer utenifra – derfor kan heller ikke politiet kun ha sitt fokus på den faktiske tryggheten (senke kriminalitetsnivået). Politiets viktigste oppgave er ikke å alltid være til stede, men å være der når det virkelig er behov; relevans, og når de er ønsket (Balvig og Holmberg 2004). Politiets håndtering av akutte situasjoner er en viktig faktor for publikums trygghetsfølelse. Balvig og Holmberg hevder at det viktigste aspektet ved politiets trygghetsarbeid, er at politiet er der når det er nødvendig (2004:179).

Vi stiller spørsmål ved om det er den faktiske tryggheten vi bør organisere samfunnet etter? I "Politiets innbyggerundersøkelse" (POD 2015) fremheves det at 93 prosent av alle nordmenn føler seg trygge. Vi nyter av et lavt kriminalitetsnivå og en høy følelse av trygghet. Dette kan tyde på at politiet gjør en god jobb i sitt trygghetsskapende arbeid. Det å øke tryggheten ytterligere vil være en vanskelig oppgave, ettersom den allerede er høy; "De første ti prosent med stigning i fjellet er lettere å gå, enn de neste ti prosent" (Balvig og Holmberg 2004:178). Det å basere trygghetsarbeidet på de få som føler seg utrygge, vil kunne gå utover de mange som er trygge i utgangspunktet. Ved å innføre et bevæpnet politi med vårt høye trygghetsnivå, kan man derfor ende

opp med, som Balvig og Holmberg sier (2004:179); å risikere å gjøre mer “skade enn gavn”.

For hva hjelper det å være faktisk trygg hvis man ikke opplever at man er trygg? Til tross for at persepsjonen av publikums risiko ofte er grunnlagt i feilvurderinger, både fra politiets og publikums side, har den mye å si for hvor trygg man føler seg. Verken viktigheten av den faktiske tryggheten eller den opplevde tryggheten må underspilles når det kommer til bevæpningsspørsmålet. Den faktiske tryggheten er viktig, men dette kan miste betydning dersom man ikke føler seg trygg.

Opplevd trygghet var viktig for publikum. Trygghet var viktig også for politiets del, men politiet var mer opptatte av den faktiske tryggheten. Trygghet er viktig for både politi og publikum, og begge grupper innehar opplevd og faktisk trygghet. Vi vil nå ta for oss politiets egen sikkerhet.

4.6 Politiets sikkerhet

Politiets egen sikkerhet var et gjennomgående tema i intervjuene våre, både hos politi- og publikumsgruppene. Gruppene var samstemte i oppfatningen om at polityrket var forbundet med risiko. Alle var også enige i at de som beskyttet publikum, også var nødt til å beskytte seg selv. Risikosamfunnets “negative logikk” kommer til uttrykk når det ikke lenger omhandler å tilegne seg goder, men om å sikre seg mot det verste som kan skje (Beck 1997). Slik vi pekte på i historiekapittelet har dette også vært et poeng i tidligere bevæpningsdebatter. Den gangen handlet det om at politiet ønsket å være rustet til å forhindre det verste som kunne skje, og at politiliv kunne gå tapt. Slik Johansen (1989) påpekte, har bevæpningsspørsmålet gjennomgående blitt tatt opp når en politibetjent kommer til skade eller blir drept.

Når vi snakker om publikum bruker vi ordet *trygghet*, fordi det omhandler følelsesbaserte opplevelser. Om politiet bruker vi hovedsakelig betegnelsen *sikkerhet*, til tross for at det har samme betydning (det motsatte av risiko), siden de selv vektlegger sikkerhet og risiko i en faglig sammenheng.

Vi fant at argumentene for bevæpning som omhandlet politiets egen sikkerhet var at de kunne bedre ivareta denne med bevæpning, og at politiet måtte få lov til å beskytte seg selv fordi de er “den siste skanse” mellom orden og kaos (Skolnick 1994).

4.6.1 Politiet kan i større grad ivareta egen sikkerhet

Et argument for bevæpning handler om at politiet i større grad kan ivareta egen sikkerhet ved å bære våpen i daglig tjeneste. Motargumentet handler om at dersom politiet er bevæpnet vil det være en større risiko for at de vil bli utsatt for skade.

“Ja, det var et argument for at de skulle ha våpen, fordi noen kunne komme og ta dem. Sånn var det ja.”

Publikumsgruppene viet mest oppmerksomhet til at politiet hadde fått en direkte trussel mot seg når det gjaldt politiets egen sikkerhet. Slik vi var inne på i det foregående kapittelet, virker en hendelse med potensielt svært dødelig utfall mer truende enn det den faktisk er (Boyesen 2003). Dette fører igjen til at man blir mer tilbøyelig for forebyggende tiltak, som blir bevæpning i dette tilfellet.

Minoritetsgruppen forsto politiets bekymring for terrortrusselen, og egen sikkerhet i forbindelse med den;

“Hvis det er en reell trussel mot dem, så burde de ha lov til å ha våpen lett tilgjengelig for å beskytte seg selv, det mener jeg må være rimelig.”

Det å ville beskytte seg på grunnlag av en reell trussel godtok minoritetsgruppen som begrunnelse for den midlertidige bevæpningen. Dette illustrerer at de ikke bare gjenkjente at de selv, men at også politiet føler et økt behov for beskyttelse (Beck 1997; Ericson og Haggerty 1997; Boyesen 2003). På den andre siden trodde de derimot ikke at bevæpning hadde utgjort en forskjell dersom det hadde forekommet et terrorangrep i Norge som lignet på de i eksempelvis Frankrike⁹. Oslopolitiet uttrykte også at de kjente på frykten etter trusselen som ble fremsatt mot dem. En informant sier at det omtrent er ett terrorangrep på politiet i Europa i måneden;

⁹ I terrorangrepet på Satiremagasinet Charlie Hebdo var politiet bevæpnet, men ble likevel drept i angrepet.

“Det holder for meg hvert fall, til at vi skal være bevæpna.”

Politiet uttrykte frykten for egen sikkerhet, og opplevde det naturlig at de burde ha blitt bevæpnet da antall terroraksjoner rundt om i Europa steg dette året (2015).

Politiet ble midlertidig bevæpnet grunnet trusselen mot egen sikkerhet.

Politigruppene vektla imidlertid ikke terrortrusselen mot dem som hovedargument da det gjaldt bevæpning. Det er mulig de valgte å ikke diskutere dette i like stor grad, da fokuset deres lå på argumentasjon for en permanent bevæpning. På den andre siden kan det hende de ikke identifiserte seg tilstrekkelig med denne risikoen, til at den gjorde inntrykk på de. De fokuserte på hverdagsrisikoen som fulgte med deres jobb, og hvordan denne på best mulig vis kunne forebygges. Pensjonistene var usikre på hvilken beskyttelse et skytevåpen hadde, ettersom de mente politiet var utsatt for risiko uansett;

“Nei, politiet de er jo i fare enten de har våpen eller ikke, (...) så det er ikke bare bare å være politi, det er sikkert.”

Pensjonistene mente at politi som yrke ble forbundet med risiko. Dette gjør også politiet selv. Siden ingen dager er like i forhold til hvilke utfordringer man kan møte, velger deler av politiet dette yrket for spenningens del. For den operative tjenesten handler jobben om å være “forberedt på fare”. Med politiarbeidet følger en iboende sikkerhetslogikk, og man tar alltid høyde for at det verste kan skje (Finstad 2013:77-78). Til og med trivielle “henda-i-lomma oppdrag” (jf. tidligere nevnt episode i kapittel 4.4), kan vise seg å være farligere enn ved første øyekast. Derfor går politiet inn i alle situasjoner med et kritisk blikk, og man er heller mistenksom en gang for mye enn tillitsfull og potensielt utsatt for skade (Finstad 2013). Slik vi tidligere har vært inne på drar en av politigruppene frem at situasjonene i “mellomsjiktet” er de situasjonene der man i størst grad må tenke forebyggende angående egen sikkerhet. Det er i disse situasjonene som de vanligvis ikke får bevæpningsordre at de føler seg mest utrygge i, og da særlig situasjonene de går inn i uten makker. Politiet fortalte at dette endret seg da de ble bevæpnet;

“(...) også ble det sånn ‘ja, du søker oppe og jeg søker nede’ og greier, og det hadde vært veldig uggent å gå rundt mellom alle de parkerte bilene i mørket der å lete etter en kar med kniv da. Da hadde vi måttet tatt ett og ett plan, to og to, men, det hadde vi liksom ikke så mye folk til da, mens nå så tenkte jeg sånn, ‘ja, det her går helt greit, han har kniv - jeg har pistol, den taper’n da, hvis han har tenkt å prøve seg på meg’, bare jeg da greier å ha avstand da, så føler du deg trygg allikevel, så føler du deg mer kapabel.”

De gikk inn i de usikre situasjonene med en annen ro, noe som økte dere egen følelse av sikkerhet. Det å alltid være forberedt på det verst tenkelige hendelsesforløpet er en tankegang som Oslopolitiet ikke kan løsrives fra;

“De små tikkende bombene og psykisk ustabile personene som klikker helt uten forvarsel som vi møter nesten hver dag, det er de som utgjør en reell trussel for oss.”

Politiet beskrev at det var hverdagsrisikoen “de små tikkende bombene” som utgjorde en fare for deres sikkerhet. Finstad legger risikovurdering og forebygging til grunn for at politiet nærmer seg de fleste situasjoner med “aktsomhet og vaksomhet” (2013:81). Det at politiet alltid er forberedt på at fare kan oppstå i tjenesten retter deres oppmerksomhet mot egen sikkerhet. Forebyggingsaspektet blir derfor ikke bare rettet mot publikum, men også mot politiet selv (Finstad 2013). Politiet fortalte at;

“(...) holdninger i politiet og befolkningen om at vi skal begrense antall bevæpninger hele tia, og da har jeg sagt at det er bedre å bevæpne seg en gang for mye enn en gang for lite, og det er ikke noe problem å bevæpne seg.”

Oslogrubbens uttalelser reflekterer at politiet oppfattet at de var sikrere med bevæpning enn uten. Det verste som kan skje for politiets egen sikkerhet er at de kan bli skadet eller drept i tjeneste. Dette er en risikogruppe begge politigruppene identifiserer seg med. Det å være i forkant av dette utfallet sto sentralt i hvordan politiet argumenterte for egen sikkerhet, men de oppfattet det slik at argumentet ville stå sterkere når den tid kom at et politiliv ville gå tapt;

“Det er typisk da, at vi skal vente på at noe skjer, så skjer det, også; ‘åh, nå må vi handle’ liksom, etter at det har skjedd, da. (...) mange jeg snakker med, den frykten for at nå må det gå et politiliv for å få bevæpning, det må til...”

“En politimann må dø for å få fast bevæpning. Sverige eller Danmark, 4 politifolk ble slakta på 60-tallet også dagen etter så var de bevæpna.”

For å være i forkant av det verste som kan skje, mente politiet bevæpning var det mest forebyggende aspektet. Som nevnt har ikke vold mot politiet tidligere ført til en bevæpning. Johansen (1989) forklarer at;

“(...) kravet om bevæpning av politiet var gammelt, og ble reist på ny av polititjenestemennene hver gang politifolk ble mishandlet eller skutt ned av forbrytere” (1989:42).

Til tross for at dette argumentet har ført frem i andre nordiske land har ikke dette ført frem i Norge. Ordningen “policing by consent” har hatt mye å si for hvorfor politiet ikke ble bevæpnet i etterkant av slike hendelser i Norge. Kun i forbindelse med en hendelse der en politibetjent blir utsatt for skade eller blir drept kan denne politistilen bli utfordret. Man kan skape frykt i befolkningen til å tro at politiyrkets iboende risiko er større enn den faktisk er, og løsningen blir en bevæpning av politiet (Buttle 2010). Til tross for at beskyttelsen i denne formen for politiarbeid ligger i den gjensidige respekten og tillitsforholdet mellom politi og publikum, opplevde distriktsgruppen at de ikke hadde noe å beskytte seg med da de mistet bevæpningen, noe de illustrerte ved en hypotetisk PLIVO-hendelse¹⁰;

“(...) en sånn PLIVO-hendelse på et kjøpesenter, fotpatrolje uten våpen, som må tilbake i bilen og hente våpen, slakter 10 stykker.”

“Ja, og at man blir slakta sjøl. (...) de forventer at vi handler og gjør no, det er plikten vår også, nå er vi fratatt den på mange måter.”

Politiet påpekte at de følte seg hjelpeløse uten våpen, og fryktet for egne liv etter å ha blitt fratatt bevæpningen. Til tross for at politiets makt hovedsakelig dreier seg om orden gjennom ord (Finstad 2013:177), forklarte de at dette ikke var særlig betryggende i møte med bevæpnede kriminelle. Slik vi tidligere var inne på opplevde politiet det å bli avvæpnet som en ny utrygghetsfaktor. I den sammenheng er det

¹⁰ Pågående Livstruende Vold

viktig å se på politiets *opplevde* og *faktiske* sikkerhet. Da politiet mener faktisk trygghet for publikum er viktig, vil dette trolig være en relevant form for trygghet også for dem selv. Hendy (2014) mener at politiet ikke nødvendigvis blir faktisk sikrere av å bære våpen og trekker på Kennison og Squires som mente politiets våpen kunne fungere som en “illusion of safety” i farlige situasjoner (2014:6). Politiet opplevde ofte at deres egen risiko for skade ble mindre, samtidig som de opplevde en økt handlingskapasitet grunnet bevæpning. Den falske sikkerhetsfølelsen kom av at de trodde de var bedre rustet til å møte farlige situasjoner enn det de faktisk var (Hendy 2014). Politigruppene våre ønsket våpen for å kunne være handledyktige i farlige situasjoner. Hendy (2014) sammenlignet hvordan svenske og norske politibetjenter går inn i farlige situasjoner. Han fant at der norsk politi trekker seg tilbake for å hente våpen eller venter på forsterkninger, går svensk politi raskere inn i situasjonen. Dette utgjør ofte større risiko for politiet selv, og de blir oftere påført skade. Det ubevæpnede norske politiet har derimot rutiner og instruksjoner som fordrer mer tilbakeholdenhet, noe som gjør at de selv er *faktisk* sikrere enn mange opplever at de er.

Politigruppene argumenterte heller på grunnlag av hverdagsrisikoen enn terrortrusselen mot dem. De usikre situasjonene i hverdagen og risikoen som fulgte med dette ble også brukt for å underbygge argumentet om hvorfor det var nødvendig at de (og politifolk i hele Norge) ble permanent bevæpnet. Grunnlaget for argumentasjonen om at de blir bedre i stand til å ivareta egen sikkerhet, er fordi de anser seg selv som “siste skanse”. Dette vil vi ta for oss videre.

4.6.2 Politiet må beskytte seg selv - de er siste skanse

I argumentasjonen for bevæpning mener man at politiet burde bære våpen for å kunne beskytte seg selv. Den andre siden mener sårbarheten det sivile preget signaliserer er en god nok beskyttelse (Buttle 2010; Reiner 2010). Politigruppene våre omtalte seg selv som “siste skanse”. Dette innebærer det samme som Skolnicks begrep om “the thin blue line” (1994). Begrepet innebærer å se seg selv som “the protector of the victimized weak from the depredations of the criminally vicious” (Reiner 2010:181).

“Vi er i en veldig spesiell plass i samfunnet. Eneste som skal bruke makt. Siste skanse, hvis ikke vi gjør no, så er det ingen som gjør no. Og det ansvaret der tynger oss altså.”

“Og det er ingen av oss som liker å være hjelpesløs når vi står i situasjoner. Siste som kan gjøre no her nå, det er vi.”

Dette fortalte informantene fra distriktsgruppen. Politigruppene våre brukte begrepet “siste skanse” til å definere seg selv, og til å beskrive sin plass i samfunnet. Ved å omtale seg selv som “siste skanse”, forteller Granér (2014), at man plasserer seg selv i samfunnets sentrum og faller innenfor den autonome tilnærmingen til yrket. Politiet anså seg selv som “siste skanse” ettersom de var den eneste instansen som kunne bruke legitim makt, og at det ikke var noen som kunne beskytte dem igjen. Dette begrunnet de også med at de var de eneste som faktisk kunne utgjøre en forskjell i farlige situasjoner, og dermed trengte de det rette verktøyet for å kunne beskytte både publikum og seg selv. Politiet ønsket en økt grad av kontroll over egen sikkerhet, og begrunnet ofte dette med “edle hensikter” (Reiner 2010:120, egen oversettelse). Argumentet handler om at det de gjør er for samfunnets beste, de blir de gode som kjemper mot de onde, og derfor må de få lov til å beskytte seg selv på det de mener er best mulig måte;

“(…) når vi har vært bevæpna har vi hatt mulighet til å gjøre noen tiltak sjøl hvis jeg møter stygg mann innenfor dør eller et sted jeg ikke kan rømme. Nå overlater jeg det til motparten om jeg skal komme hjem fra jobb eller ikke.”

Distriktsgruppen opplevde da de ble ubevæpnet igjen etter perioden med midlertidig bevæpning, at det å komme hjem fra jobb ble overlatt til “stygg mann”. Ved å legge sin skjebne i “den ondes” hender, risikerer man at samfunnet kollapser. Politiets hensikter skal alltid være for samfunnets beste, og det verste som kan skje er at et liv går tapt. Når dette er et politiliv settes samfunnets verdier på prøve (Buttle 2010). Politigruppene mente de burde bli bevæpnet permanent, før dette skjer. Publikumsgruppene hadde forståelse for at politiet er nødt til å beskytte seg selv i tjenesten, ettersom de jobbet for å beskytte publikum. Dette var også politigruppenes fokus. Politiet opplevde at det særlig var ustabile personer med kniv som utgjorde den største risikoen for deres sikkerhet. Hauglands informanter (2014:94) mente “verstefallstenkningen blant politifolk” hadde gått for langt mens andre forsto at

politiet var nødt til å beskytte seg selv, og knivhendelser ble spesielt uthevet. Våre politigrupper fokuserte også på hvor farlig kniv som våpen var;

“Kniv er livsfarlig, du trenger ingen trening for å bruke’n, og du går aldri tom for ammunisjon.”

“Skadeomfanget er mye større med kniv også enn med skytevåpen.”

Politiet nøytraliserer her sitt eget våpen, pistol, til mindre farlig, fordi kniv er farligere da det har et større skadeomfang. Dette velger vi å knytte til nøytraliseringsteknikken Sykes og Matza omtaler som *fornektelse av skade*. Hvilken mengde skade som er påført er bestemmende for hvor galt det man har gjort er. Da kniv som våpen innebærer et større skadeomfang enn skytevåpen¹¹, blir skytevåpen ufarliggjort. Presser forklarer at man tror på det man selv sier, og at man oppnår å få frem det som støtter ens egne argumenter gjennom å selv manipulere forholdene (Presser 2013:11). Dette kan belyse hvordan gruppene våre valgte ut hva de benyttet seg av som argumenter for eller imot bevæpning, og hvordan det da førte til at det støttet opp om poengene som var viktige å få frem for dem. Det som ble utelatt å fortelle om i intervjuene, da det ikke støtter opp om egen argumentasjon kan dermed bidra til å underspille det som ikke passer inn i den enkeltes argumentasjon. Dette ser vi relevant da politiet fortalte at hvis de skyter er det enten for å redde dem selv eller for å redde noen andre. Skytevåpenet brukes for å *redde*, ikke for å *skade*. De redder ved å skyte og påføre skade, men de kaller det heller redde enn skade. Dette valget av ord kan tenkes å bli benyttet for å støtte opp om eget argument, og ufarliggjør skytevåpen ytterligere; politiet skyter for å *redde*. Da det kan bli ansett som mer legitimt å redde, beskytte og uskadeliggjøre enn å skade ved å skyte, kan dette være en del av en selvlegitimering. Ved å definere kniv som et farligere våpen enn pistol, vil også de som innehar våpenet bli redusert til farlige. Ut i fra dette, kan et bevæpnet politi på denne måten fungere som “siste skanse” som beskytter publikum mot farlige lovbrøyttere (Ugelvik kommer 2016:17).

Minoritetsgruppen derimot hadde et annet syn på skadeomfanget til et skytevåpen;

¹¹ Ifølge politiet selv, dette vil vi ikke ta en vurdering på.

“Ett skudd er lik at du kan drepe noen.”

Som vi var inne på i det foregående kapitlet, tvilte minoritetsgruppen på politiets håndtering av skyteepisoden på Grønland. De omtalte kniven som ble brukt som *“bare en stor smørkniv eller noe sånt”*. Dette kan tyde på at de ulike gruppene nøytraliserer ulikt ut i fra hvilket argument de vil få frem. Minoritetsgruppen oppfatter skytevåpen som noe farligere enn kniv, særlig i dette tilfellet der de tvilte på politiets våpenbruk. De ulike gruppene forteller to ulike fortellinger om samme episode, de trekker frem forskjellige momenter ved dem og de nøytraliserer i hver sin retning, da de vil få frem motstridende poenger. For politiet er kniv farligere enn skytevåpen da det har større skadeomfang, mens for minoritetsgruppen er det omvendt, da *“ett skudd er lik at du kan drepe noen.”*

4.6.3 For sikkerhets skyld?

Politigruppene våre ønsket bevæpning for å kunne bedre ivareta egen sikkerhet. Buttle (2010:3) viser hvordan politiet sammenlignet med andre yrker ikke statistisk sett er like utsatt for å miste livet i tjenesten. Det er imidlertid liten tvil om at operativt politi støter på flere risikosituasjoner i tjeneste enn det andre yrker gjør. Politigruppene veksler mellom legalistiske og autonome fremstillinger i sine utsagn i forbindelse med hvordan de best mulig skal kunne ivareta egen sikkerhet. De vektlegger de myke tilnærmingene, men opplever at de er sikrere med våpen, i tilfelle det verste skulle skje. Bevæpningen påvirker deres følelse av sikkerhet i en positiv retning, men den kan også påvirke deres faktiske trygghet i en negativ retning. Bevæpningsspørsmålet må derfor ses i lys av politiets opplevde og faktiske sikkerhet. Det norske politiet er bygget på *“policing by consent”* tilnærmingen som gjør at deres forhold til publikum, og deres sikkerhet hviler på tillit og respekt. Politiet på sin side opplever i noen tilfeller at dette ikke er tilstrekkelig, særlig i møte med *“de små tikkende bombene”*.

Slik Buttle (2010) påpeker kan det raskt glemmes at politiets beste beskyttelse er i sitt sivile preg og i evnen til å kommunisere. Orden gjennom ord er fortsatt det norske politiets fremste forsvar.

Skal forholdet mellom politi og publikum bygges på tillit og respekt, med en risiko for at politiet kan bli skadet i tjeneste? Eller skal de få lov til å bære våpen, som de opplever gir dem en annen ro og mulighet til å handle, men som uttrykker en mistillit til publikum - for sikkerhetsskyld?

5 Å være beslutningen verdig

I dette kapittelet vil vi diskutere hvem bør bli tatt hensyn til i beslutningen om en eventuell bevæpning av norsk politi. Politiet føler at de ikke blir hørt i bevæpningsdebatten og at de ikke får være med å bestemme over egen yrkeshverdag ved at de i liten grad inkluderes i beslutningen om politiet skal bære våpen. Vil dette si at det kun er politiet som bør bli hørt og tatt hensyn til? I kapittel 4 har vi vist hvordan bevæpning kan påvirke både politi og publikum, og dermed vil vi hevde politiet heller ikke bør ta en beslutning på vegne av publikum og dem selv.

5.1 Mistillit fra Politidirektoratet

“Det er faktisk ganske vondt, ja, langt inn i sjela, at de bare ser bort i fra alle operative politifaglige vurderinger.”

I kapittel 4.2 diskuterte vi på hvilke måter en eventuell bevæpning kunne påvirke publikums tillit til politiet. Der kom vi frem til at et politi med et mindre sivilt preg, og den økte avstanden publikum følte til politiet, kunne bidra til at tillitsforholdet ble svekket. Vi fant også at politiet ikke følte mistillit fra publikum, da de heller vektla andre faktorer, slik som deres opptreden, som tillitvekkende. Likevel, er det flere aspekter ved tillit som bør diskuteres, da politiet også forholder seg til andre organer som innebærer et tillitsforhold. Det virket som våre informanter i politiet opplevde mistillit fra POD og politikere. Det opplevdes som et paradoks for dem at de på den ene siden er satt til å beskytte publikum, mens de på den andre siden ikke får lov til å ha de nødvendige redskapene til å gjøre en best mulig jobb. Ut ifra dette mente politiet at POD og politikere ikke hadde tillit til dem; at de ikke stolte på at politiet kunne håndtere en bevæpning. De mente at POD ikke fremsto som deres fagavdeling som skulle guide dem i det faglige, da det;

“(...) snarere er sånn at vi må guide dem, og de snur seg etter den politiske vinden, og gjør det som er riktig politisk, og ikke faglig. Det er frustrerende for oss.”

Da den midlertidige bevæpningen ble avviklet i februar 2016, mente distriktsgruppen at dette førte til at de mistet tillit til POD;

“Alle jeg har snakka med, ingen har sett for seg at POD tør å trekke bevæpninga, trusselen forsvinner ikke.”

“Det spørsmålet her har tatt fra POD mye tillit.”

Politiet følte mistillit fra POD, da de mente at dersom POD hadde hatt tillit til politifolk, ville de vært bevæpnet. Dette førte til at deres tillit til POD ble svekket, noe som ble forsterket da bevæpningen ble avviklet. Granér (2014) skriver at yrkeskulturen vil være påvirket av hvilken plass i organisasjonen man har. Videre forklarer han at det kan vises en motkultur mot autoritetene på underordnede nivåer i hierarkiet (2014:137). Dette kan belyse hvorfor politiet følte mistillit, men samtidig hadde de tillit til at POD etter hvert ville komme med “riktig” anbefaling, da politiet anser det som faglig riktig å bevæpne politiet fast;

“Hvem er det politikerne skal spørre om råd; POD, det er fagdirektoratet vårt, det er de som skal vite hva som er riktig her (...) det er faglig riktig, jeg har tillit til at en eller annen gang så slår det gjennom.”

Det politiet mente var faglig riktig grunnet i erfaringene deres som politi. Politiet mente POD rettet seg etter den politiske vinden, snarere enn å stå for det politifaglige. De virket frustrerte over at de ikke ble hørt i debatten, og da POD ikke handlet etter deres ønsker, interesser og vilje, som de forventet, førte dette til at tilliten deres ble svekket (Grimen 2009).

5.2 Frustrasjon rundt å føle at man ikke blir hørt

“(...) vi opplever at POD ikke skjønner hva vi holder på med, så er det ganske vanskelig, tungt, det påvirker hele, assa ‘hvorfør går jeg på jobb’ (...) Vi står jo med begge beina i det, i konflikter og tragedier hver dag, vi står for det, men det gjør ikke folk oppover da, og det er veldig tungt altså.”

Det var gjennomgående i politiintervjuene våre at de følte de ikke ble hørt i bevæpningsdebatten. Vi mener det er viktig å få frem dette aspektet, da det virket som det var av stor betydning for våre informanter i politiet. Det å føle at man ikke blir hørt kan også belyse argumentasjonen deres med nye refleksjoner; da de “endelig” fikk frem egne meninger og erfaringer – kan det påvirke måten de argumenterer på, da de kan anse oss, som forskere, som en stemme utad;

“Jeg vet ikke om dere skjønner det, men dere er dritviktige for oss akkurat nå. Vi har kjempebehov for å prate om det her (...) også sitter dere studentene som skal lage en oppgave, også har vi kjempebehov for å komme med det her, også er det ingen andre som hører på oss.”

Informantene våre omtalte problemet hovedsakelig som at det ble sagt mye som ikke stemte, at de ikke kjente seg igjen i det som ble sagt, og at det ikke var mulig for andre enn operativt politi å sette seg inn i det. Behovet for å bli hørt frustrerte dem;

“Det er interessant å se en debatt på NRK om bevæpning av norsk politi, uten at det er en eneste operativ politimann der.”

Politiet etterlyste en mer politifaglig mediedebatt om bevæpning, da de mente at den ikke dreide seg om argumentene som var viktigst for dem selv. I kapittel 4.4 diskuterte vi politiets oppgaveløsning, der situasjonene i mellomsjiktet ble eksemplifisert som et underkommunisert argument i media av politiet. Dette frustrerte informantene våre, da det førte til at de ikke fikk være med å bestemme over egen yrkeshverdag. De mente det var for mye fokus på følelser, holdninger og frykt, noe som førte til at de politifaglige argumentene ble satt til side;

“Hvis du kan lite om et emne, og du mener mye, da lander du ofte feil. Du må kunne en del før du kan diskutere på saklig grunnlag. Debatten spora veldig av, det går på synsing, følelser, fordommer, veldig lite på fakta og kunnskap.”

Granér (2004) forklarer at fordi kunnskapen som teller blant det operative politiet er erfaringsbasert, nedvurderer man den kunnskapsbaserte tilnærmingen;

“Det finnes en tendens til å nedvurdere bakomliggende kunnskap om psykologiske og samfunnsmessige prosesser. I den yrkeskulturelle sjargongen tenderer blant annet akademisk kunnskap å være synonymt med unødvendig kunnskap. Akademikerne er blåøyde idealister som bygger luftslått uten kontakt med den konkrete virkeligheten” (Granér 2004:41).

Politiet hadde fokus på hvordan de tenkte og vurderte annerledes enn alle andre som ikke var politi, siden de hadde vært i situasjoner og opplevd episoder nært. Dette mente de det ikke var forståelse for i debatten. Likevel ønsket politiet en nyansert debatt;

“Det finnes gode, eller ikke veldig gode, men det finnes jo noen argumenter vi var inne på i sta imot bevæpning. Og de fortjener å bli hørt og diskutert og være med i debatten.”

Selv når politiet åpnet opp for andre argumenter enn egne, var de klare på at dette ikke var “det rette” å mene. Vi fant lite tvil hos informantene våre i politiet om hvem som skulle bli hørt i bevæpningsdebatten, da det var de selv som “sto med begge beina i det”. Vi stiller spørsmål ved dette, da effekter og konsekvenser av en eventuell bevæpning ikke kun vil påvirke politiet selv; er de beslutningen verdig?

5.3 Hvem bør ta beslutningen?

PF gikk i 2012 inn for å jobbe for midlertidig bevæpning, og har deltatt i mediedebatten med Sigve Bolstad i front (Johannessen 2015:150). Det kan virke som om informantene våre savnet “fotfolket”, aktivt operativt tjenestepersonell, noen som var akkurat som dem selv, og dermed kunne representere nettopp dem. PF skal representere sine medlemmer¹², men det virket ikke som våre informanter følte seg *nok* representert. De savnet å se “seg selv” i mediedebatten.

Hvem bør delta i beslutningen om bevæpning av norsk politi? Og hvem bør ta beslutningen? I kapittel 4.5 diskuterte vi om bevæpningen kunne virke mot sin hensikt, og hva konsekvensene av å høyne et allerede høyt trygghetsnivå, kunne være.

¹² Der forsåvidt det er spredte standpunkt i bevæpningsdebatten, som Finstad har vist i undersøkelser fra 2011 og 2012, selv om de har gått inn for å jobbe for fast bevæpning av norsk politi (Johannessen 2015).

Balvig og Holmberg kom frem til at når man forsøker å høyne tryggheten i befolkningen, bør følgene for publikum som i utgangspunktet føler seg trygge, tas like mye hensyn til som til dem som føler seg mindre trygge (Balvig og Holmberg 2004). Her diskuterte vi også om man bør organisere et samfunn etter faktisk eller opplevd trygghet. Vi kom frem til at den faktiske tryggheten er viktig, men at dette kan miste betydning dersom man ikke føler seg trygg. Å basere et samfunn på objektiv trygghet, kan være utrygghetsskapende i seg selv. Da det samme som gjør dem som føler seg utrygge, tryggere, også kan gjøre de trygge mer utrygge, blir bevæpning av politiet en kompleks beslutning. Det er ulike standpunkt i bevæpningsdebatten både innad i publikum og innad i politiet, noe som vil si at det er mange som vil, og bør, bli hørt når det skal tas en beslutning. Det finnes publikum som føler seg mer trygge med et bevæpnet politi, og som føler seg mindre trygge. Det samme finner vi i politiet. Selv om PF har gått inn for å jobbe for fast bevæpning av politiet, er det politifolk som kan føle de ikke blir hørt og tatt hensyn til i debatten. Publikum har ikke et lignende fagorgan, noe som vil si at deres argumenter rundt dette må komme til syne gjennom andre talerør, og tas hensyn til. En eventuell bevæpning av norsk politi vil ha implikasjoner for hele samfunnet, både for politi og publikum, dermed bør også alle fortjene å bli hørt og bli tatt hensyn til. Uavhengig av om bevæpning innføres eller ikke, vil aldri alle kunne føle seg trygge. Dette viste vi i kapittel 4.4 (og 4.5), da vi fant ulik risikopersepsjon hos de forskjellige gruppene. Da man ikke har samme oppfattelse av risiko, vil det heller ikke være de samme tiltakene som fører til at man føler seg tryggere.

Politiet mente at de selv burde spille en viktig rolle i beslutningen om en eventuell bevæpning, da det er de som “står med begge beina i det”. Johannessen hevder at bevæpning må være en politisk beslutning, nettopp fordi politiet er for direkte involvert, noe som vil føre til subjektive argumenter (Johannessen 2015:159). Beck skriver at “risikoforhold skaper et avhengighetsforhold som er fremmed for klasseforhold. De berørte er inkompetente i spørsmål vedrørende deres egen berørthet” (Beck 1997:72, egen oversettelse). Når PF, og mange politibetjenter med dem, uttaler at det bare er politiet som vet, da det er de som har politierfaring, tar de eierskap over et risikoforhold som også påvirker publikum. Da de samfunnsmessige endringene og effektene av bevæpning både vil påvirke publikum og politi, hevder vi dette er en beslutning som må deles, og som må ta hensyn til alle berørte parter.

6 Avslutning

I denne oppgaven har det blitt undersøkt hvordan ulike grupper i publikum og politiet argumenterer for sine standpunkter i bevæpningsdebatten. Vi har funnet hvordan de ulike argumentene blir begrunnet, legitimert og vurdert ut ifra motstridende argumenter. Vi har også funnet hvilke ulike forestillinger om bevæpning som kan påvirke standpunkt til bevæpning.

Funnene som overrasket oss var hovedsakelig argumenter fra politigruppene. Dette var argumenter som ikke var kjente for oss i forkant, da vi ikke hadde hørt dem tidligere i bevæpningsdebatten gjennom media. Ulike argumenter som omhandler tid var vi kjent med fra debatten før vi påbegynte prosjektet, men politigruppene ga oss nye tanker rundt tid, og da særlig responstid som argument. Argumentene har tidligere handlet om tidsnød under kritisk situasjonshåndtering og nødvendig refleksjonstid ved å “fryse” situasjonen. Våre informanter i politiet anså derimot den nødvendige tiden som unødvendig, særlig under utrykning, da de mente det går utover forberedelsen deres ved oppgaveløsning. Når politiet er ubevæpnet, må tiden brukes på å bevæpne seg – minutter våre informanter mente heller burde blitt brukt på mental forberedelse. Dersom de allerede er bevæpnet fører dette til at de kan løse situasjoner bedre, og de vektla også at de går inn i usikre situasjoner med en annen ro, da de er godt forberedt og rustet til å møte det som venter dem. I de usikre situasjonene, situasjonene de selv fortalte de ikke hadde full oversikt over farlighetsnivået ved, spilte denne roen en særlig viktig rolle. Da de var bevæpnet slapp de å frykte hva som møtte dem da de entret situasjonene, noe som forsterket roen de gikk inn med. Denne økte følelsen av ro hos politiet mente de førte til bedre oppgaveløsning, og at de i tillegg oppnådde en høy grad av tillit fra lovbrøytene. Ved å bære skytevåpen kunne de lettere holde seg på det nederste trinnet av maktpyramiden, da lovbrøytens bevissthet om at skytevåpenet var til stede kunne være nok for å oppnå kontroll over situasjoner. Da skytevåpenet kunne virke avskrekkende i seg selv, kunne de håndtere situasjoner med minst mulig maktmidler, noe som kan anses som ideelt.

Et annet funn som overrasket oss, var da politiet fortalte om at terskelen for å bruke skytevåpen når de var bevæpnet heller hadde høynet enn sunket. Dette begrunnet de

med at da de ikke var bevæpnet lå det en forventning om at våpenet skulle brukes når de fikk bevæpningsordre, om ikke avfyres så skulle det i hvert fall trues med våpenet. Dette kan også tenkes at kan føre til situasjonshåndtering med minst mulig bruk av makt, dersom flere politifolk med våre informanter opplevde denne forventningen om bruk av våpen. I forkant av intervjuene hadde vi ventet oss at informantene i politiet som var positive til bevæpning ville gi oss argumenter som kunne vise hvorfor de mente det var nødvendig for dem å være bevæpnet. Vi fikk en bedre forståelse for hvorfor de ønsket å være bevæpnet, da vi fikk et innblikk i deres egne erfaringer, opplevelser og tanker rundt forskjellene mellom å være bevæpnet og ubevæpnet.

Det vi tar med oss fra publikumsgruppene i forbindelse med disse funnene fra politiet, er deres fokus på fremtiden. Selv om disse funnene og argumentene kan være gjeldende for våre informanter i politiet, og flere med dem i norsk politi i dag, uttrykte publikumsgruppene våre en frykt for hvordan fremtidig politiarbeid ville foregå. De vektla at politifolk i dag hadde erfaring med å gå ubevæpnet når de var bevæpnet, noe som førte til at de var mer usikre på hvordan fremtidens politi ville opptre dersom de ikke hadde med seg denne nyttige erfaringen. Gruppene våre i publikum oppfattet at politiets håndtering av situasjoner hovedsakelig var tilfredsstillende, noe de begrunnet med erfaringen politiet hadde med å gå ubevæpnet.

Før vi påbegynte dette prosjektet forestilte vi oss at argumentene i hovedsak omhandlet trygghet og sikkerhet for publikum og politi. Dette viste seg også å stemme, da både politi- og publikumsgruppene vektla argumentene rundt dette. Det som derimot overrasket oss ved disse funnene, var i hvilken grad både politiet og publikum reflekterte rundt og hadde forståelse for argumentene som omhandlet trygghet på motsatt side av debatten de selv sto. Alle informantene tok hensyn til og resonerte rundt argumenter de i hovedsak ikke var enige i. Likevel kom gruppene til enighet om hvilke argumenter som veide tyngst, og det var her vi fant de ulike standpunktene. Det ble stort sett foretatt en overveielse, der argumentene sjeldent ble likestilt.

Vi fant at hvilket standpunkt man hadde tatt i bevæpningsdebatten påvirket hva som ble oppfattet som risiko og hva som opplevdes som trygt. Der skytevåpenet var en del av risikopersepsjonen til publikum, dreide politiets risiko seg hovedsakelig om farer

ved eget yrke. Her fant vi også en ny utrygghet i distriktsgruppen som hadde opplevd å gå fra å være ubevæpnet til å bli bevæpnet, for så å bli avvæpnet igjen. Den midlertidige bevæpningen hadde opphørt i forkant av dette intervjuet, og gruppen hadde rukket og blitt vant til å bære våpen. Det var flere av informantene i denne gruppen som var imot bevæpning før de ble bevæpnet, men erfaringene deres med den midlertidige bevæpningen hadde ført til at samtlige informanter i denne gruppen hadde blitt positive til bevæpning. Da de hadde blitt fortrolig med skytevåpenet, følte de nå at de manglet noe, og at dette gikk utover situasjonshåndteringen deres. De fryktet at de ikke ville bli bevæpnet igjen, og dette ble ansett som en ny utrygghet for gruppen.

Vi fant at de nye utrygghetsfaktorene ved skytevåpen påvirket publikums subjektive trygghet. I tillegg til å frykte de allerede tilstedeværende utrygghetene, som eksempelvis økningen i vådeskudd, var de særlig opptatte av hvordan fremtiden ville være. Da dette viste seg å kunne tyde på at deres subjektive trygghet ble svekket, kan dette ha en ufordelaktig innvirkning på tillitsforholdet mellom publikum og politi. Dette fant vi i alle publikumsgruppene våre. Vi hevdet at politiet i stor grad nøytraliserte utrygghetsfaktorene, men i hvor stor grad dette vil påvirke publikumsgruppens subjektive trygghet er uvisst. Selv om politiet ikke anså faktorene et skytevåpen bærer med seg som utrygghetsskapende, vil ikke dette si at det ikke vil gå utover dem, da de er avhengige av et godt tillitsforhold med publikum.

Politiet oppfattet bevæpning som en trygghet både for dem selv og for publikum. Ved at situasjonshåndteringen deres fungerte bedre når de var bevæpnet, anså de dette som en trygghet for alle involverte parter. Vi har reflektert rundt hvorvidt en bevæpning vil virke trygghetsskapende for de i publikum som allerede følte seg trygge med et ubevæpnet politi. Selv om det kan være tenkelig at publikums objektive trygghet vil øke, som politiet argumenterte for, vil det ikke være gitt at deres subjektive trygghet vil følge samme retning som den objektive.

Hva de ulike gruppene la i verdier ved politiet grunnet også i ulike standpunkt til bevæpning. Gruppene som hovedsakelig var negativt innstilt til bevæpning, studentene og unge menn med minoritetsbakgrunn, vektla verdiene et ubevæpnet politi utstrålte. Det sivile preget politiet signaliserte ved ikke å bære våpen og nærheten de følte til politiet grunnet dette, anså de som en egenverdi ved norsk politi,

og som også betrygget dem ved at det ga inntrykk av et trygt samfunn. Siden situasjonen i Norge hovedsakelig oppleves som rolig for våre publikumsgrupper, kan dette bidra til å øke tilliten deres til politiet. Politiet vektla egne arbeidsmetoder som verdifullt, og mente at siden de ikke ville endre metodene å jobbe på dersom ble bevæpnet, spilte våpenet en mindre rolle i verdivurderingen.

Vi valgte å gjennomføre fokusgruppeintervjuer med grupper både i politi og publikum, da vi anser beslutningen om en eventuell bevæpning av norsk politi er en som bør inkludere alle berørte parter. Det kan tyde på at publikum i større grad viste forståelse for argumenter på begge siden av debatten enn politiet gjorde.

Politigruppene reflekterte også rundt de motstridende argumentene av de som ble fremmet av dem selv, men dette opplevdes vanskeligere da de “sto med begge beina i det”. Gruppene våre argumenterte ut ifra egne erfaringer og standpunkt i bevæpningsdebatten. Slik Johansen (1989:221) sier; “nærhet gir innsikt”, men vi spør oss om nærhet også i noen tilfeller kan gjøre blind.

6.1 Videre forskning

Funnene som overrasket oss i denne oppgaven kan tenkes å være interessante utgangspunkt for videre forskning. Da vi ikke var kjente med disse argumentene da vi påbegynte prosjektet, anser vi dette som funn som fortjener videre forskning.

Dersom det innføres fast bevæpning av norsk politi vil det særlig kunne ventes interessant forskning fremover. Publikumsgruppene fryktet hvordan fremtidige politifolk ville håndtere situasjoner dersom politiet ble permanent bevæpnet, og dermed ikke ville ha med seg den nyttige erfaringen ved å være ubevæpnet. Kan publikums bekymringer bli bekreftet, dersom denne fremtidige forskningen muliggjøres? Om det er ønskelig å finne ut om det publikum frykter kan bekreftes, vil vi hevde denne oppgaven har bidratt med nyttige betraktninger til ettertanke.

Antall ord i oppgaven: 50087

Litteraturliste

- Andresen**, Aun H. (2014): *Politiets trening på bruk av fysisk makt*. Oslo: PHS Forskning 2014: 1.
- Bakhtin**, Mikhail M. (1982): *The Dialogic Imagination: Four Essays*. Austin: University of Texas Press.
- Beck**, Ulrich (1997): *Risikosamfundet: på vej mod en ny modernitet*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Berkowitz**, Leonard, og Anthony LePage (1967): "Weapons as aggression-eliciting stimuli.", i: *Journal of Personality and Social Psychology* 7.2p1 (1967): 202.
- Bevæpningsutvalget** (2011): *Generell bevæpning av norsk politi*. Oslo: Politiets fellesforbund. Tilgjengelig fra:
https://www.pf.no/filestore/Politiets_Fellesforbund/Filer/Publikasjoner/Rapporter/Interne_rapporter/2011/6302_1.pdf (lesedato: 17.09.2015)
- Balvig**, Flemming og Lars Holmberg (2004): *Politi & Tryghed: Forsøg med nærpoliti i Danmark*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Boolsen**, Merete W. (2006): *Kvalitative analyser. At finde årsager og sammenhænge*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Bourdieu**, Pierre. (1996): "Om symbolsk makt", i: *Symbolsk makt*. Oslo: Pax Forlag.
- Boyesen**, Marit (2003): *Risikopersepsjon. En innføring i fagfeltet*. Oslo: Direktoratet for sivilt beredskap. Tilgjengelig fra:
<http://www.dsb.no/Global/Publikasjoner/2003/Tema/risikopersepsjon%20-%20oen%20innføring%20i%20fagfeltet.pdf> (Lesedato: 15.11.2015).
- Buttle**, John .W. (2010): "The Case Against Arming the Police", i: *Rethinking Crime and Punishment* (RECAP) Newsletter. 82. December. Tilgjengelig fra:
http://www.rethinking.org.nz/assets/Newsletter_pdf/Issue_82/THE%20CASE%20AGAINST%20ARMING%20THE%20NEW%20ZEALAND%20POLICE.pdf (Lesedato: 12.01.2016).

- Dahl**, Johanne Y. og Heidi M. Lomell (2009): "Tallenes tale: Bruk av statistikk i den kriminalpolitiske offentligheten", i: *Sosiologi i dag*. Vol 39, nr 3. Oslo: Novus Forlag.
- Egge**, Marit og Jaishanhar Ganapathy (2010): "Kan man rekruttere uten tillit?", i: Siv R. Runhovde (red.) *Tillit til politiet*. Oslo: PHS Forskningsserie 4: 2010.
- Ellefsen**, Birgitte (2013): *Det Politianalysen ikke sier noe om*. Tilgjengelig fra: <http://www.dagsavisen.no/nyemeninger/det-politianalysen-ikke-sier-noe-om-1.457006> (Lesedato 02.05.2016).
- Ericson**, Richard V. og Kevin D. Haggerty (1997): *Policing the risk society*. Oxford: Clarendon Press.
- Fangen**, Katrine (2010): *Deltagende observasjon*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Finstad**, Liv (2011): "Politi og bevæpning – Hvordan kan nyere forskning informere diskusjonen om norsk politi bør bli permanent bevæpnet?". Oslo: Politiets Fellesforbund.
- Finstad**, Liv (2012): *Hva mener innsatspersonell om generell bevæpning? Resultater fra en spørreundersøkelse til IP-godkjente 1-5*. Rapport til Bevæpningsutvalget 12.oktober 2012. Oslo: Politiets Fellesforbund.
- Finstad**, Liv (2013): *Politiblikket*. (3. utg.). Oslo: Pax Forlag.
- Finstad**, Liv (2014): "Det konfliktfylte politiarbeidet", i: Paul Larsson, Helene O. I. Gundhus og Rolf Granér (red.): *Innføring i politivitenskap*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Finstad**, Liv (2015): "Det enkleste er ikke pistol", i: Lars Korsell, Paul Larsson og Jan G. Christophersen (red.): *Ekstraordinære tider: Festskrift til Per Ole Johansen*. Oslo: Novus Forlag.
- Giddens**, Anthony (1997): *Modernitetens konsekvenser*. Oslo: Pax Forlag.
- Giertsen**, Hedda (2003): "Er målene til bare for å kunne måles?", i: *Rus og avhengighet*. Vol 6, nr 1.

- Gundhus**, Helene I. (2010): “Ekspertise eller dialog? Tillit og profesjonalisering av politiet”, i: Siv R. Runhovde (red.) *Tillit til politiet*. Oslo: Politihøgskolen (PHS forskningsserie 4: 2010).
- Granér**, Rolf (2004): “Riktig politiarbete och ’skitjobb’ – aspekter på patrullerande polisers yrkeskultur”, i: Sven Å Christianson og Pär Anders Granhag (red.): *Polispsykologi*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Granér**, Rolf (2014): “Selvstendige sheriffer eller lojale byråkrater – om patruljerende politis yrkeskultur”, i: Paul Larsson, Helene O. I. Gundhus og Rolf Gráner (red.): *Innføring i politivitenskap*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Grimen**, Harald. (2009): *Hva er tillit?*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Halvorsen**, Knut (2008): *Å forske på samfunnet: en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.
- Haugland**, Jan E. (2014): *Hva kan forklare veksten i bevæpningsordrer i politiet?*. Masteroppgave i politivitenskap. Oslo: Politihøgskolen.
- Hendy**, Ross (2014): “Routinely armed and unarmed police: what can the Scandinavian experience teach us?”, i: *Policing. A Journal of Policy and Practice*. April 15, 2014.
- Holmberg**, Lars (2005): “Policing and the feeling of safety: the rise (and fall?) of community policing in the Nordic countries.”, i: *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*.5:2, s. 205-219. DOI: 10.1080/14043850410010702
- Høigård**, Cecilie (2011): “Policing the North”, i: Michael Tonry og Tapio Lappi-Seppälä (red.): *Crime and justice in Scandinavia*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Johannessen**, Stig O. (2015): *Politi i krise. Spillet om norsk politi etter 22.juli 2011*. Bergen: Fagbokforlaget.

- Johansen**, Nicolay B. (2010): "Mysteriet med befolkningens tillit til politiet", i: Siv R. Runhovde (red.) *Tillit til politiet*. Oslo: Politihøgskolen (PHS forskningsserie 4: 2010).
- Johansen**, Per Ole (1989): *Samfundets pansrede neve. Statspoliti og overvåking 1918-1941*. Oslo: Gyldendahl Norsk Forlag.
- Larsson**, Paul og Helene O. Gundhus (2007): "Policing i et norsk perspektiv", i: Helene Oppen Gundhus, Paul Larsson og Tor-Geir Myhrer (red.): *Polisiær virksomhet: hva er det – hvem gjør det? : Forskningskonferansen 2007*. Oslo: Politihøgskolen. (PHS Forskning, 2007: 7).
- Larsson**, Paul (2010): "Tillit til politiet – fra nærhet til forhandlet legitimitet", i: Siv R. Runhovde, (red.) *Tillit til politiet*. Oslo: Politihøgskolen (PHS forskningsserie 4: 2010).
- Larsson**, Paul (2013): "Anmeldelse av "The Policing Web"", i: *Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskap 100 (1)*, s. 161-166.
- Lie**, Anders L. (2010): *Politiets bruk av fysisk makt*. Oslo: Politihøgskolen (PHS Forskning 2010: 2).
- Loader**, Ian (1997): "Policing and the social" : Question of symbolic power", i: *The British Journal of Sociology*. Vol 48, utg. 1.
- Lovdata** (2012): *Vådeskudd*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/artikkel/vadeskudd/89> (Lesedato: 03.02.2016).
- Lovdata** (2015): *Våpeninstruks for politiet*. Justis- og beredskapsdepartementet. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2015-07-02-1088?q=våpeninstruks> (Lesedato: 25.04.2016).
- Kitzinger**, Jenny (1994): "The methodology of focus groups : the importance of interaction between research participants", i: *Sociology of Health & Illness*. Vol. 16, no. 1.

- Knutsson**, Johannes og Annika Norée (2010): “Police use of firearms in the Nordic countries: A comparison”, i: Joseph B. Kuhns og Johannes Knutsson (red.): *Police use of force : A global perspective*. Santa Barbara, Calif.: Praeger.
- Krueger**, Richard A. (1994): *Focus groups : a practical guide for applied research*. Thousand Oaks, Calif.: Sage.
- Kuhns**, Joseph og Johannes Knutsson (2010): *Police use of force: A global perspective*. Santa Barbara, Calif.: Praeger.
- Maguire**, Edward R. (2010): “Conclusion : A journey through the world of police use of force”, i: Joseph B. Kuhns og Johannes Knutsson (red.): *Police use of force : A global perspective*. Santa Barbara, Calif.: Praeger.
- Maruna**, Shadd og Heith Copes (2005): “What have we learned from five decades of neutralization research?”, i: *Crime and Justice: A Review of Research*. Vol. 32.
- Mathiesen**, Thomas (1979): *Politikrigen*. Oslo: Pax.
- Morgan**, David L. (1997): “Focus groups as a qualitative method”, i: David L. Morgan (red.): *Focus Groups as qualitative research*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Myhrer**, Tor-Geir og Jon Strype (2010): “Police use of guns in a routinely unarmed police force : Regulations and practice in Norway”, i: Joseph B. Kuhns og Johannes Knutsson (red.): *Police use of force : A global perspective*. Santa Barbara, Calif.: Praeger.
- Myhrer**, Tor-Geir (2014): “Bevæpning av politiet ”under særlige forhold” – hjemmelsbehov og hjemmelsgrunnlag“, i: *Utredning for Justis- og beredskapsdepartementet*. Oslo: Politihøgskolen.
- NOU 1981**: 35 (1981): *Politiets rolle i samfunnet*. Tilgjengelig fra: <http://www.nb.no/nbsok/nb/oea688e05a1562bbbde8deb92ab4a199.nbdigital?lang=no#0> Oslo: Universitetsforlaget (Lesedato 10.05.2016).
- Prinsloo**, Johan og Anastasios Ladikos (2006): “Actuarial Criminology: Meeting Current Challenges in Southern Africa.”, i: *Journal of Psychology in Africa*, 16:1.

- Politidirektoratet** (2011): *Trygghet og tillit – Politiets arbeid i et multietnisk samfunn*. POD Publikasjon nr .2011/3. Oslo: Politidirektoratet.
- Politidirektoratet** (2013): “Politiets trussel om bruk av skytevåpen eller bruk av skytevåpen 2002-2014”. Politiet: Avdeling for politiberedskap og krisehåndtering. Tilgjengelig fra:
https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_2083.pdf (Lesedato 14.02 2016).
- Politidirektoratet** (2015): “Politiets nasjonale innbyggerundersøkelse”. Oslo: Politidirektoratet/TNS Gallup
- Politiets Fellesforbund** (2010): “De siste på skansen”. Tilgjengelig fra:
https://www.pf.no/aktuelt_na/nyhetsarkiv/2010/november/De+siste+på+skansen.d25-TMdnKoU.ips (Lesedato: 10.05.2016)
- Postholm**, May B. (2010): *Kvalitativ metode*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Presser**, Lois (2013): *Why We Harm*. New Brunswick, New Jersey and London: Rutgers University Press.
- Presser**, Lois og Sveinung Sandberg. (2015): *Narrative Criminology: Understanding Stories of Crime*. New York: New York University Press.
- PST** (2015): *Åpen trusselvurdering 2015. Politiets sikkerhetstjeneste*. Oslo: Politiets sikkerhetstjeneste
- Reiner**, Robert (2010): *The Politics of the Police*. Oxford: Oxford University Press.
- Runhovde**, Siv R. (2010.): *Tillit til politiet*. Oslo: Politihøgskolen (PHS forskningsserie 4: 2010).
- Sandberg**, Sveinung (2010): “What can “lies” tell us about life? Notes towards a framework of narrative criminology.”, i: *Journal of Criminal Justice Education* 21(4), s. 447-465.
- Skolnick**, Jerome H. (1994): *Justice without trial : Law Enforcement in Democratic Society*. Third Edition. New York: Macmillian.

- Sollund**, Ragnhild A. (2007a): *Tatt for en annen. En feltstudie av relasjoner mellom etniske minoriteter og politiet*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Sollund**, Ragnhild A. (2007b): "Uniformens mange ansikter." I: *Søkelys på arbeidslivet* 24.3 (2007): 323-335.
- Squires**, Peter. (2000): *Gun Culture or Gun Control? Firearms, violence and society*. London og New York: Routledge.
- St.meld. nr. 42** (2004-2005): *Politiets rolle og oppgaver*. Justis- og politidepartementet. Tilgjengelig fra:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-42-2004-2005-/id199239/?ch=2> (lesedato: 10.03.2016).
- Støkken**, Anne M m.fl. (1981): *Politiet i det norske samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Sykes**, Gresham og David Matza (1957): "Techniques of neutralization: a theory of delinquency", i: *American Sociological Review*, nr. 22, s. 664-670.
- Thagaard**, Tove (2009): *Systematikk og innlevelse*. 3.utg. Bergen: Fagbokforlaget.
- Thomassen**, Gunnar (2010): "Sosial tillit, politisk tillit og tillit til politiet", i: Siv R. Runhovde (red.) *Tillit til politiet*. Oslo: Politihøgskolen (PHS forskningsserie 4: 2010).
- Ugelvik**, Thomas (kommer 2016): "Techniques of legitimation: The narrative construction of legitimacy among immigration detention officers."
- Uusitalo**, Paavo (1980): *On the effects of the way police carry arms*. Rapport fra kontaktseminaret i Nævestad, 1980. Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi.
- Wegner**, Rolf B. (2007): *Politistrategi : belyst gjennom praktisk politiarbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Wibeck**, Victoria (2011): *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur
- Aakvaag**, Gunnar C. (2008): *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt Forlag.

Vedlegg 1: Intervjuguide, politiet og publikum

Intervjuguide, politiet og publikum

Intervjuguide - politiet:

På hvilke måter er et ubevæpnet politi et annet enn et bevæpnet politi når det gjelder;

Oppfatningen av politiet som sivilt - er politirollen endret?

- Kan dere si noe om hva forskjellen er mellom å gå bevæpnet og ubevæpnet?
- Tenker dere over at dere bærer våpen til daglig? eksemplifiser situasjoner hvor man har blitt bevisst på dette.
- Kan dere beskrive om dere selv opplever at oppfatningen av eget yrke har endret seg?
- Har dere noe erfaringer med at oppfatningen av politiet, hos publikum, har endret seg? Gi eksempler.

Hvilken effekt bevæpning av politiet har ift. maktpotensialet politiet utstråler med våpen som en del av uniformen - føler politiet selv de har mer makt?

- Hvordan oppleves det å bære våpen som en del av uniformen?
- Hvilke erfaringer har dere med dette? På hvilken måte er det forskjellig fra å *ikke* bære våpen? Har dere noen eksempler her?
- Føler du at våpenet gir deg et større overtak i en situasjon? Har du noen eksempler på det?
- Har dere opplevd at publikum har behandlet dere annerledes? Har dere noen eksempler på det?
- Har dere opplevd reaksjoner, både negative og positive, fra publikum på at dere har våpen på dere? Har dere noen eksempler? Episoder?

- Hvis en har opplevd noe; spørre hva med de andre? Opplevd noe lignende, noe annet?

Hvilken effekt bevæpning av politiet har ift. sikkerhet - føler politiet seg tryggest med eller uten våpen?

- Hva er deres tanker rundt egen sikkerhet/beskyttelse? Hva er forskjellene i dette mellom et bevæpnet politi og et ubevæpnet?
- Er det situasjoner dere har vært i, der dere har følt dere mer/mindre trygge med/uten våpen? Situasjoner der dere har følt at våpenet har spilt en særlig rolle ift. egen sikkerhet/trygghetsfølelse?
- Hvordan er deres generelle trygghetsfølelse *med* våpen - ift. da dere ikke var bevæpnet?
- Hva tenker dere om (endring i) ansvar - med et bevæpnet politi? Ansvar ift. å påføre andre skade.
- Hva syns dere om deres våpenopplæring hos politiet/phs?
- Synes dere den er god nok? (opplæring til å bære våpen?)
- Har dere opplevd uheldige episoder etter at politiet ble midlertidig bevæpnet?
- Tema: vådeskuddsdebatten - følger og virkninger.
- Hva er deres tanker rundt om våpen kan bidra til en raskere løsning av akutte situasjoner (feks. ved terror)?

Er det noe dere ønsker å legge til som vi ikke har vært inne på?

Intervjuguide - publikum:

Har dere møtt væpnet politi?

Hvilken effekt bevæpning av politiet har ift. maktpotensialet politiet utstråler med våpen som en del av uniformen - oppfatter publikum at politiet har et større maktpotensiale?

- Har dere lagt merke til at politiet bærer våpen i uniformen etter at politiet ble bevæpnet?
- Isåfall; hva tenker dere rundt dette?
- Har dere noen konkrete situasjoner hvor dere har tenkt over dette?

På hvilke måter er et ubevæpnet politi et annet enn et bevæpnet politi når det gjelder;

- Har politiets rolle endret seg nå som de bærer våpen?

Hvilken effekt bevæpning av politiet har ift. tillit i publikum:

- Undersøkelser viser at nordmenn har veldig høy tillit til politiet.
 - Hvorfor tror dere folk har så høy tillit til politiet?
 - Påvirker bevæpning din tillit til politiet?
 - Tror dere at bevæpning påvirker tilliten til folk flest?
- Hva tenker dere om politiets evne til å vurdere situasjoner som krever våpen?
- Føler dere politiet sitter på nok kunnskap og trening når det kommer til bruk av våpen?

Hvilken effekt bevæpning av politiet har ift. sikkerhet blant publikum:

- Hva tenker dere rundt det at politiets tilgang på våpen er lettere enn før?

(Før var det noe som het fremskutt lagring, da hadde de våpen som var sikra i et skrin i bilen, som de da måtte hente, mens nå er det lettere tilgjengelig ved at de bærer det. De måtte få en godkjennelse fra den som er over deg om at det er greit, du kan hente ut våpenet, de måtte vurdere situasjonen før det.)

- Hva tenker dere rundt egen trygghetsfølelse i forhold til at politiet er bevæpnet?
- Oslopolitets slagord er; “på jobb for en trygg hovedstad” - har dere noen tanker om hvordan våpen kan bidra til dette i positiv eller negativ retning?
- Hva er deres tanker rundt om våpen kan bidra til en raskere løsning av akutte situasjoner (feks. ved terror)?

Når de kommer inn på sivilt, hvordan de har sett på politiet e.l.:

Jeg vil gjerne gå litt videre på det du sa der. Om oppfatningen deres av politiet har endra seg. Hvis jeg kan bruke ordet sivilt, folkelig, eller om de nå har blitt mer, om deres syn på politiet har endret seg?

Om det blir relevant:

I forhold til politiets egen sikkerhet da, det er jo en grunn til at de er bevæpna nå, fordi mål for terror har blitt uttrykt at kan være politiet selv. Hva tenker dere rundt det?

Er det noe dere ønsker å ta opp som vi ikke har vært inne på?

Vedlegg 2: Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Bevæpning av politiet”

Bakgrunn og formål

Formålet med forskningsprosjektet er å finne ut av hvilke effekter for politi og publikum man kan finne ved bevæpning av politiet i Oslo, i forhold til makt, tillit og sikkerhet. Vi vil finne ut hvordan politirollen kan endres når politiet bevæpnes. Vi vil også se på hvordan, eller om, forholdet mellom politi og publikum endres ved å bære våpen som en del av uniformen. Vi vil undersøke om våpen kan endre den generelt høye tilliten publikum har til politiet, og på hvilken måte dette kan skje. Vi vil også se på bevæpning i forhold til sikkerhet og trygghetsfølelse for politi og publikum. På hvilken måte kan dette endre seg, og hvem evt. øker eller minker sikkerheten for.

Forskningsprosjektet inngår som en del av masterstudiet i kriminologi ved Institutt for kriminologi og retts sosiologi, Universitetet i Oslo.

Du forespørres om å delta i studien grunnet ditt yrke og/eller på grunnlag av at du anses å sitte på relevant informasjon på området studien dekker.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltagelse i denne studien vil innebære å delta på gruppeintervju som vil vare ca. en-to timer og diskutere hvilke effekter bevæpning av politiet kan ha.

Intervjuene vil bli tatt opp på lydopptak dersom det godkjennes av de som intervjues.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt og anonymiseres i oppgaven. Det vil ikke bli publisert navn eller andre personidentifiserende opplysninger i sammenheng med intervjuer. Tilgang på personopplysninger (navn, yrke, arbeidssted) vil bare være tilgjengelig for studentene og veileder.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 30/11 - 2016. Etter prosjektet er avsluttet vil data og lydopptak slettes.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du har spørsmål til studien, ta kontakt med:

Student, Christina Helstad
c.h.helstad@student.jus.uio.no
Telefon:-----

Student, Silje Ingjer
s.m.ingjer@student.jus.uio.no
Telefon:-----

Eller:
Veileder, Heidi Mork Lomell
h.m.lomell@jus.uio.no
Telefon: -----

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta:

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Jeg samtykker til å delta i gruppeintervju

Vedlegg 3: Godkjenning fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfages gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fac: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Heidi Mork Lomell
Institutt for kriminologi og rettssosiologi Universitetet i Oslo
Postboks 6706 St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 04.08.2015

Vår ref: 43814 / 3 / HIT

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 19.06.2015. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 03.08.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

43814	<i>Bevæpning av politiet</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Universitetet i Oslo, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Heidi Mork Lomell</i>
<i>Student</i>	<i>Christina Helen Helstad</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet, og finner at behandlingen av personopplysninger vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Personvernombudet tilrår at prosjektet gjennomføres.

Personvernombudets tilråding forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 30.11.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Hildur Thorarensen

Kontaktperson: Hildur Thorarensen tlf: 55 58 26 54

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Afdelingskontorer / District Offices

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uiso.no
TRONDHØM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyre.svarvoll@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVI, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdtrua@svi.uib.no